

МРКИЋ

СФЕРА ПОСЛЕДЊЕ МИСТИКЕ

ЕСХАТОЛОШКИ РЕАЛИЗАМ ПОЕМЕ

ФАТАЛНИ ОРТОДОКСНИ УСКРС 1999.

Мирослав Лукић

НЕШИЋЕВ МЕМОРИЈАЛ

Посебна породична заветина

ОШУС

ДЕЛА Миодрага Мркића Иркујки
који се први пут објављују

Књига II. 21а

*Књиге излазе као библиофилска издања. Могу се поручити директно од писца, по повлаштеној цени... 180, 00 дин. Видети детаљније на Веб сајту **Заветина***

ЗАВЕТИНЕ

Мобаров институт Канцеларија
11000 Београд Сердар Јанка Вуковића 1/13 тел.: 381 II 534 899
E-mail: zavetine@verat.net
www.zavetine.com
БЕОГРАД 2003 - 2004.

ЖИВОЈИН НЕШИЋ (1950 - 2003)
Полугодишњи помен, јун 2004

ISBN 86-902741-6-2

ISBN 86-902741-6-2

**НЕШИЋЕВА
СПОМЕНИЦА**
Књига 1

9 788690 274161 >

Мирослав ЛУКИЋ

**ФАТАЛНИ
ОРТОДОКСНИ
УСКРС 1999.**

Copyright © 2004. by Miroslav Lukić, Miodrag Mrkić
Copyright © za Jugoslaviju ZAVETINE Plus ultra

Ова публикација у целини или у деловима не сме се умножавати, прештампавати или преносити у било којој форми или било којим средством без дозволе аутора или издавача, нити може бити на било који други начин или било којим другим средством дистрибуирана или умножавана без одобрења издавача. Сва права за објављивање ове књиге задржавају аутор и издавач, према одредбама Закона о ауторским правима.

W E B - S I T E
W . W . W . Z A V E T I N E . C O M

E - M A I L
Z A V E T I N E @ V E R A T . N E T

**НАПОМЕНЕ УЗ ОВО ИЗДАЊЕ
ФАТАЛНОГ ОРТОДОКСНОГ УСКРСА 1999. М. Лукића**
(библиографско - критичко - редакторске)

**I
ОД ИСТОГ АУТОРА**

Лакомица (стихови; плакета, 1965, Мишљеновац), **Хомољски мотиви** (песме, Кучево, 1969, 60 стр.), **Зукванско јеванђеље** (библиофилско издање, Мишљеновац, 1975), **Земља Недођија** (Београд, 1993), **Флора де ла муње** (Београд, 1993, 50 стр.; прештампана као последње поглавље романа УЈКИН ДОМ, 1997), **Свеска ХОМОЉСКИ МОТИВИ** (Београд, 1996; библиофилско издање; формат А4, 43 стр.), и **Златни Расуденац** (Београд, 1996; библиофилско издање; формат А4; 40 стр.) **АРХИВ У ОСНИВАЊУ, 1 - 2**, Београд, 1998) (ново, друго, и треће проширено, библиофилско издање књ. Свеска ХОМОЉСКИ МОТИВИ, ЗЛАТНИ РАСУДЕНАЦ, Београд, 1998, велики формат, А4, 134 стр.) **РАЈСКА СВЕЋА: Опус Мирослава Лукића 1968 - 1998** (Београд, 1998, 342 стр, 24 цм.; текстови сложени двоколонално. Раскошно, ретко, библиофилско издање!). **Врата Звижда** (Београд, 1999; ретко библиофилско издање са пуно фотографија! 156 стр.) **Русал** (Sectio Caesarea, Pariz, 1999; врло ретко библиофилско издање, стр.). **Краљевске инсигније** (библиофилско издање песникових пријатеља у расејању; Париз - Фрајбург - Београд, 2000; стр.; друго издање 2001). **Метла дрвене Марије, 1** (Београд, 2002; библиофилско издање; 76 стр.).

Романи : **Дневник за Сенковића** (Београд, 1983, 176 стр.). **Литургија** (Београд, 1997, 227 стр. великог формата А4; текст сложен двоколонално). **Ујкин дом** (Београд, 1997, 192 стр.). **Трговци светлошћу** (Београд, 1998, 246 стр.), **Месечева свадба** (Београд, 1999, 178 стр.). **Кућа светих ратова** (Београд, 2000, 88 стр.; на корицама репродукција Детаља триптихона Искушења Х. Боша; најављено Лукићевог Опуса УМЕТНОСТ МАХАГОНИЈА).

Књиге есеја : **Музеј Немогућег Ратара** (Београд, 1996, 89 стр. вел. формата ; текст сложен двоколонално - Ново, друго, измењено и проширено издање, објављено као библиофилско; представља реткост Београд, 1998. **Метафизика у белом оделу** (Београд, 1998, пилот издање, реткост) ; **In continuo, 1** (Београд, 1998; пилот издање, реткост; 160 стр.) ; **Духови, 1** (Београд, 1998, пилот издање, реткост ; 148 стр.), **Религија поезије** (Београд, 1999, стр. великог формата; библиофилско издање, штампано у малом броју примерака, 172 стр.). **Антологија ФЕНИКС** (Београд, 1998, 206 стр. великог формата; библиофилско издање; реткост, 206 стр.)... **НЕСЕБИЧАН МУЗЕЈ : Антологија поезије 1938 - 1998** (Београд, 1998, 504 стр. великог формата. Текст сложен двоколонално. Библиофилско издање, раритет).

НЕСЕБИЧАН МУЗЕЈ : Антологија поезије 1938 - 2000 (Београд, 2000, друго, допуњено издање, 850 стр.)

ДЕЛА Мирослава Лукића у 32 књиге :
Опус 1 : УМЕТНОСТ МАХАГОНИЈА.

На око 8000 страница (500 шт. табака!), објављен је део онога што је писац сматрао да је за објављивање. Не мали број Лукићевих дела, ту је први пут штампан, као и читав низ дела

која су прештампована по други и трећи пут - допуњена, проширена, прерађена.

I Златни пресек (Поезија). 1. *Бриљан око младости*. 2. *Архив у оснивању*, 1 - 5. 3. *Повратно коло*.

II (Не)себичан музеј (Есеји. Критике. Антологије). 4. *Несебичан музеј Plus ultra* (треће допуњено, 2002). 5. *Антилоџија ФЕНИКС* (друго допуњено издање, 2002). 6. *Религија поезије* (друго допуњено издање, 2002). 7. *Духови*, 1. 8. *Метлафизика у белом оделу*. 9. *In optinio*, 1

III ФАТАМОРГАНА ЈЕДНЕ НЕМОГУЋЕ КЊИГЕ. (Циклус романа I). 10. *Земља Недођија* (2. издање, 2002). 11. *Литургија* (2. изд., 2002). 12. *Ујкин дом* (2. изд. 2002). 13. *Речник јеројотиија* (1. изд., 2002)

IV ХИПЕРБОРЕЈЦИ. (Циклус романа II). 14. *Дневник за Сенковића* (2. изд.; проширено, 2002.). 15. *Месечева свадба* (2. изд.; прерађено, 2002.). 16. *Влашка џозба*, 1 - 3

V МЛАДОСТ БЕЗ СТАРОСТИ И ЖИВОТ БЕЗ СМРТИ. (Циклус романа III). 17. *Трговци светилошћу*, друго, прерађено издање. 18. *Кућа свјетих райтова*. 19. **Opus ober, oberlight** (Десета симфонија) (нови роман трилогије!)

VI FRAGMENTARIUM (Из *Недовршене јеродичној циклуса*). 20. *Ваиари Хиперборјеје* (нова књига прозе, поезије) . 21. **РУСАЉЕ** (*Замка за јишце*). 22. *Туја голма* (сасвим прерађени роман - ис - повест : *Емили Џонс : ОГЊЕНИ ПАС*) 23. **ИСТОЧНИК**. Одломци; годови, пањеви и струготина...

VII FINIS OPERIS (Есеји. Дневници. Поетика). 24. *Музеј Немогућеј Рајтара* (треће, допуњено, измењено у много чему издање). 25. *Усамљено дрво*, I.

VIII УМЕТНОСТ МАХАГОНИЈА. 26. *Јапански дрворез* . 27. *Посвећено дрво. ЗАВЕТИНЕ*, 1 - 2. 28. *ШЛАКА ИСТОРИЈЕ. Шкарта*, 1. 29. *УСПОН У ЕМПИРЕЈ* у *Виђењима оној свјета. Сабласни Детаљи*. 30. *Метла дрвене Марије*, 1 - 2. 31. *Прозор(чић)*. 32. *Дуг јошлед уназад*. Искушења. Детаљ...

Нове књиге Мирослава Лукића (*јули - септембар 2003*) :

Као посебне књиге, у оквиру Колекције ПАУН, објављене су нове књиге Мирослава Лукића : Око 50 шт. табака - 700 стр.).

ДРУГА СРБИЈА. ПРИПОВЕТКЕ
ДЕРТ, СЕВДАХ И КАРАСЕВДАХ. Антироман
УМЕТНОСТ ШКАРТА. Ране и друге кратке приче

ЛЕГУРА ФРМОСА

ВАМПИРЦИЈА

Као и **Студија о наметном веку.**

На Веб сајту ЗАВЕТИНЕ Паус ултра (2003) објављено је електронско издање Лукићевих одабраних песама **КРАЉЕВСКЕ ИНСИГНИЈЕ** (знатно проширено у односу на друго штампано)...**ДУБОКЕ ПЕСМЕ НЕМОГУЋЕ ЉУБАВИ** (2003), **КАРНЕВАЛ КРАЈ ШУМСКЕ РЕКЕ** (2003), **РУСАЉ** (2003), књига есеја **ТРЕЋА СРБИЈА...**

4. штампано издање **КРАЉЕВСКИХ ИНСИГНИЈА**, 2003.

Крајем 2003. године публиковано је прво електронско издање Лукићевих дела, под насловом **УМЕТНОСТ МАХАГОНИЈА** (40 Лукићевих дела + три студије о опусу М. Лукића)

На самом крају 2003. године објављен је ЦД **АРХИВ ТРГОВАЦА СВЕЛОШЋУ** - **Протогип Опуса М. Лукића**, друго електронско издање скоро већине објављених дела Мирослава Лукића. Ово издање разликује се од претходног електронског, по неким стварима.

Прво, када је реч о **УМЕТНОСТИ МАХАГОНИЈА**. У другом електронском издању **ДЕЛА** доноси се ново, друго електронско издање антологије НМ, доста скраћено... Ново измењено издање антологије српске поезије 20. века, књига **НЕСЕБИЧНИ МУЗЕЈ Plus ultra**, практично је подељена на две књиге: на **Несебичан музеј** и на **Канал ФИЛТРА**.

Када је реч о **Посвећеном дрвешћу**, ту су прештампована у ПДФ формату сва Лукићева

дела из првог електронског издања (ретка библиофилска и пилот издања, етц.)

Друго електронско издање **Одбијених рукописа М.Л.**, сада штампано у ПДФ формату, обogaђено је - обимним 3.- њим штампаним издањем антологије НЕСЕБИЧНИ МУЗЕЈ Плус ултра, као и једном *Анџолоџијом ојалоџ лиића...*

И тако даље и тако редом... Српска књижевност је ушла у 21. век. Ево писца, који то потврђује - и делом, и челом. Сада су практично на једном ЦД - многе ствари : **Прототип Опуса М. Лукића**. Ту су и 4 књиге о стваралаштву писца, као и цео Веб ЗАВЕТИНА. То је својеврстан поклон евентуалним радозналцима. Можда у **Прототип Опуса М. Лукића** треба заронити преко тог Веб сајта? Ова верзија сајта се вртела на интернет мрежи до краја јануара 2004. Траг њен, сачуван је, на овом ЦД **Прототипа...**

Ту су и часописи, штампани у ПДФ формату. Лукић је - оснивач и уредник часописа **ЗАВЕТИНЕ**, *Plus ultra*, *Древо живота*, **УМЕТНОСТ МАХАГОНИЈА**, **ТРЕЋА СРБИЈА**, *Алманах за живу традицију, књижевност и алхемију* и зборника **ВЕЛИКА МАГАЗА...**

*Године 1988. покренуо је Алманах за живу традицију, књижевност и алхемију. Наставио је да објављује овај зборник, али у смањеном формату, и под другим именом **ВЕЛИКА МАГАЗА** (2- 3 - 4 - 5 / 1999 - 2002, 345 стр. Доштампано издање крајем октобра 2002. године; податак преузет са задње стране корица).

До августа 2003. изашло је 30 бројева ЗАВЕТИНА, 13 бројева ч. ДЖ, 9 бројева ч. УМ. Крајем јесени 2002. године, Лукић покрене и часопис ТРЕЋА СРБИЈА; изашла 3 броја. Као оснивач и издавач тих часописа, Лукић је деловао као главни уредник из сенке (када је формирао привремене редакције већине својих часописа), и као аутор - сарадник. *Своје часописе није расипурао на уобичајени начин по књижарама, већ преко једног културног круга, који је йолако и сйрйљиво сйварао.*

Целокупна досадашња продукција ЗАВЕТИНА и Лукића може се ближе упознати у фондovima Народне библиотеке Србије.

Лукић је, као издавач, покренуо ЗАВЕТИНЕ, тј. *Пишчева издања* (скр. **ПИЗДА**), пре двадесет година (1983) (почетком 2003. је објављена бршурa ЗАВЕТИНЕ: Мбгггв институт **ДВАДЕСЕТОГОДИШЊИЦА ПОСТОЈАЊА 1983 - 2003 : Идентитет**

II

Кратке напомене о досадашњим издањима ФАТАЛНОГ ОРТОДОКСНОГ УСКРСА 1999.

Песма је написана 1999. године и први пут објављена у библиофилском издању Лукићеве књиге ВРАТА ЗВИЈЖДА, стр. 23 - 31. У том издању, испред поеме је песма "ARS LONGA, VITA BREVIS", а иза "Кашалоз осујећеној ђесника: Воденица осамдесет девет / деведесет осам". Прва песма се завршава стиховима: "Поворке мртвих ђесника / расиришиле су моје заблуде / и ђомогле ми да ситијим на ђрави ђиш. // И један коњ, коњ из снова, или из дејињсђива. // добар коњ који ђошри чак и на сенку бича. // Добри ђесници су мртви, и ђима нудим своју ђесму..." У "Кашалоу..." има и оваквих стихова: "Жао ми је Оца, Мајке, фамилије. / (Будућност је муђина, као муђљађ у бари.) Исијина је врло неуђодна, // као црђа којом се ђодвлачи. / Које је ваљао рађ.осим хуљама? / Тишина је ђредвече најђија и ђлодна..." (стр. 34)

Прештампана је у књизи АРХИВ У ОСНИВАЊУ, 1 - 5. Књига, сабраних песама, Друга, Мобаров институт: Заветине, Београд, 2002, 592 стр. ; стр . : 44 - 63. (ДЕЛА МИРОСЛАВА ЛУКИЋА у 32 књиге).

У четвртој српској издању **КРАЉЕВСКИХ ИНСИГНИЈА - Одабране песме Мирослава Лукића**, Заветине: Мобаров институт, Београд, 2003, 208 стр.; поема **ФАТАЛНИ ОРТОДОКСНИ УСКРС 1999.** појавила се нешто допуњена, са мотивом песме *Сђани, сђани, Ибар водо...* Стр. 118 - 142.

Ту верзију Лукић прештампав у 5. издању своје познате антологије српске поезије 20. века **НЕСЕБИЧАН МУЗЕЈ Plus ultra**. Врло је вероватно, дакле, да је та последња верзија и коначан облик ове дуге песме. У раду који следи, узета је уобзир дакле, ова последња, антологђјска верзија.

ФАТАЛНИ ОРТОДОКСНИ УСКРС 1999., у књизи **КРАЉЕВСКЕ ИНСИГНИЈЕ**, налази се између две дуге песме **ПРОРОЧКОГ КАЛЕНДАРА** и **БУЂЕЊА** (Стихови из сна)... Изузетне по много чему. Те песме задиру у **сферу последње мистике**, како би рекао Берђајев, аутор кога критичар и антологичар М. Лукић врло често цитира...

издавача - Београд, Богојављење, 2003., из које се може сагледати и овај облик јавног деловања Лукића, као уредника, издавача).

Круна Лукићевих часописних напора огледа се у **ТРЕЋОЈ СРБИЈИ**, где на првим страницама стоји као нека врста заштитног знака :

Зона исђочника умеђничкођ неофицијализма КОВЧЕГ БЕЗРАЗЛОЖНИХ УСПОМЕНА. Шејкин? Или мој? Или ђвој? Или Свечовков?Или свакођ умеђника иђио се зађуђио ђрема неофицијализму, бођочовчанском реализму? (стр. 1)

Није, на 2. страници часописа, посебно уоквирен, случајно,и следећи одломак једног од умниђих српских богослова:

... О илузијо нојева! Шђа ђомаже скрђиђи ђлаву у ђесак, а цело ђело ђредђиђи забраву и ђласностиђи? / Шђа сђе мудриђи од ноја ви, о бели ђуди? Како ђеђе доћи до истиђине само мозгом, када се мозак радиђе да водиђи, неђо иђио сам води? И ђњурајуђи у анализу, не ђњурађе ли у бескрајни ђиунел, иђио води у све безизлазђији мрак, иђио се дуге и знојђије ђиме ходи? / Кажем вам, ко не унесе собом свеђлосђи у ђиунел, неће је наћи у ђиунелу... - Н. В.

То је нека врста аманета Оснивача Привременом уредништву ТРЕЋЕ СРБИЈЕ.

III Поводом Наслова

Фаталан није појам из хришћанства. Хришћанство не верује у судбину. Учење о предодређености за блаженство или проклетство. Предестинација - учење да Бог унапред одређује вернике које намерава да спаси... Одабрани... верници унапред одређени којима ће се Бог смиловати.

Ортодоксни, православни. Једна од три основне вере хришћанства. "Заједничка идеологија 17 такозваних источних цркава... Догматски се разликује по томе што сматра да Бог - дух Свети произлази само од Бога оца по Богу сину, док католици сматрају да он потиче од обојице..." итд. Но, овде је важно да је фатални Ускрс ортодоксни. То је тема Лукићеве поеме. Вероватно ће песници других конфесија опевати своје фаталне ускрсе; мада Лукићева поема има опште људско универзално значење. Ускрс или Васкрс је трећа реч у овој насловној синтагми Лукићеве поеме. Ускрс и Васкрс су синоними. Као да је више ијекавски Васкрс. Ускрснуо, васкрснуо. Као да Васкрс има више старине у себи, али чини ми се да васкрснути има мало ироничног: "васкрснуо из мртвих". Као да носи дах апокрифности, но, ипак, то је моје осећање, и као есејиста, вероватно имам право и на ту субјективност. "Светковина ускрснућа Христовог". Иначе, светковину ускрснућа (природе), као празник пролећа, славили су многи народи пре хришћанства: Канаанци, Јевреји (пасх). Хришћани су спојили пасах са легендом о Христовом ускрснућу. Стручњаци за ту тему кажу да такве празнике имају сви ратарски народи. Неки комбинују ускрснуће са поновним рођењем Бога. "*И египћански Озирис, и вавилонски Таамуз, и феничански Адонис, и фриџијски Ајтис, и Сандан из Тарза, и хришћански Христ - све су то богови већтајације који у одређено доба године умиру да би заједно са већтајацијом ишћо избија исћод земљиноћ йокривача, ускрсли, или се йоново родили*". Ово све лексиконски наводимо да бисмо у почетку нагостили да Лукићева поема има неко дубље и шире значење упркос наслову. Да не говоримо о архетипском у нашим условима; нарочито у Источној Србији одакле је родом песник Мирослав Лукић. "Друга смрт", и "казна" и "спасење"... - све је то ускладиштено у духу-души ирационалног у тамама, како волимо да кажемо *ирационалних вруља, йодводних извора ума*. Све је то, донекле, свесно или несвесно присутно у поеми.

О Лукићевом раду написао сам неколико огледа. Некако сви наслови "и заштитни" и "предлагани", сва имена дела ("име је звук" - Гете; "именовати значи спознати" по неким мистикама) некако су вукли на неку трансценденцију, на реалну метафизику. И наслов о роману **Ујкин дом**, и други наслови краћих радова о Лукићу имају нешто од реално-метафизичког. Нешто од реалне трансценденције. Ја најрадије употребљавам - у оквиру своје преокупације са древним и модерним - појам "*вечни реализам*". Лукићеве књиге, поред свега, имају "вечни реализам" са неким сенкама метафизике, трансценденције, без чега верујем нема високе и дубоке уметности, песништва. То је тако, јер суштина ствари није само у самобитку и тубитку, но и Не(битку).

Рецимо још једном: Судбина није хришћанска категорија. Многи наши црквени великодостојници говоре: "Судбина је хтела". У хришћанству има доста оног што је паганско. Само хришћанство је поред друштвених услова настало и у наслеђу духовном. Говори се у науци о малоазијским изворима хришћанства. Крсно име - слава је замена за култ заштитника рада. Или, рецимо, - Ева и ребро Адамово: "Према сумерском миџу једној од богова болело је ребро. На сумерском језику ТИ - ња га је лечила божиња НИИ-ТИ, њо јесџ жена од ребра. Али НИИ-џи значи њакође - даваџи живоџи, њако да божињино име у исџо време џласи - **ЖЕНА ШТО ДАЈЕ ЖИВОТ**. Под уџицајем џоџ миџа је џојам џрамајке Еве..."

Еклеттицизам хришћанства и његово цепање кроз историју на неколико главних вера и вероватно више десетина секти је чињеница која се рефлектује и на дух-душу песника, и на дах-ритам њиховог дела. И наравно, понајвише на дела која имају за тему религиозне - хришћанске мотиве. Природно, и на дела која су писана у јеретичком духу, паганско-опозиционом. Мислим да је за песништво добро то мешање. Оно је, и да кажемо, нужно као израз и одраз друштвеног бића, ирационалног, архетипског.

Шта је најгоре за поезију? Најгоре је тривијално грађанско знање које имитира дух, душу песника и које се креће у домену колоквијалног - догматског малограђанског мишљења о Богу, Баволу. Њихов домет иде до зида: "Кад би Бог дошао". Или отрдано, у школи погрешно научене категорије "зло и добро", "бог-љубав", "бели анђеол", "тројеручица", "византијско" итд. Тих ћифтинско-интелектуалних, колоквијалних тривијалности схватања божанског смо сити и пресити.

У истој равни су новокомпоноване песме и песме неких поета.

На срећу поезије, Лукић није упао у колоквијално догматска тривијална ограничења, упркос оваквом наслову. Наслов, иако обиман, прави је монограм садржине. Дакле: фаталан-...судбоносан... неизбежан... кобан, злокобан... неизменљивост судбине. Предодређеност за блаженство или проклетство.

Све ово из поеме бар не значи да је Лукић фаталиста, не у нехришћанском смислу. Не, јер њеџове слике великоџ сџскџакла кџџаклизме, завршноџ чина драме џудске, су џанане, одређене у извесној неодређеносџи да се о њима не може џовориџи као о нечем неизбежном, неизмењеном; упркос и наслову, и количини греха; и оригиналности која је светло духа религиозног - обавезног. Можда је песник Лукић, највише религиозан - обавезан џрема божанској џоезији, џрема џеснишџџву.

Упркос томе што се може наћи, у овој поеми је део система схватања у религиозном тумачењу лирском појаве катаклизме, апокалипсе... Последица космогоније..., део есхатолошког. Песничко певање у овој поеми апокалиптичног садржаја није "филозофија незнања", дакле, **није у дирекћном смислу релиџиозна**. Упркос томе што је у поеми, уплетен страх за властити опстанак и свет, поема није права религиозна метафизика, мистична поема. Она је више у сфери онога што се често назива реална метафизика. Страх, али и гађење на свет и можда нека ирационална освета потиснута, освета том свету који доживљава овакав чин у виду апокалипсе.

Лични страх од смрти. Можда и аутодеструкција? Можда и љутња на Бога - ту "отуђену пројекцију људских својстава дигнутих на апсолутну потенцију"; љутња на "антропоморфизирани појам"; "онај који јесте"; "свеукупну снагу" итд.

Треба овде да кажем: ја, не Лукић, у својим књигама користим оно што етимолошки значи реч Бог*, а то је РОБА...

* Можда треба да упозорим читаоца да се ја веома интимно осећам, бар у мојим књигама, и са Богом и са Баволом, и са боговима и са душом? *Немам дужно сирхололошкововање које је можда пошребно за шумачење ове поеме айокалийичној и есхололошкој духа.*

(...) Лукићева апокалипса је један убедљив спој реалног и метафизичког и то у оквиру самобитка (прво лице лирско-епског драмског приповедача, казивања), тубитка (Србија, бомбардовање 1999, Звижд, Мишљеновац...) и наравно, у оквиру Не(бића), есенције, Празнине (Тишине), Апсолута.

У грубој оријентацији поруке дела може се рећи да је бар на религиозно-мистичном-филозофском делу *мелиористичко*. Основна нит свега у поеми-песми је телеолошко, есхололошко, пре свега за ортодоксну, православну Србију 1999. године. Но, у неким целинама, идејама, дело је општељудског значења, смисла. Лукићев поглед на свет је заиста овде апокалиптичан, окренут есхатологији и зато ову поему сврставамо у апокалиптични жанр. Скоро по дефиницији Лукићева поема има особине апокалипсе: "Космички дуализам" (зло-добро), наглашена је трансценденција, мада са упадљивом реалношћу (место, време, бомбардовање, призори смрти) и детерминизам ("Судбина" - пише је великим почетним словом). Својеврсни фатализам, предестинација. Лукић не схвата сасвим песимистички историју. Рекосмо да у коначном исходу као да за "врапца", народ чија је река Ибар, има и мелиоризма.

Једна од особина апокалиптичне књижевности је " *обилашћу коришћење симболизма*". Сигурно би се доста страна могло написати и неосимболици ове поеме Лукићеве. Вероватно да има бар двадесетак симбола метафорично употребљених. Указао сам више узгред на неколико. По дефиницији, апокалиптично дело " *натовештава есхололошко искуство као област откривања*". Наш песник директно учествује у апокалиптичним догађајима, пре свега као песник. Наравно, на све ове особине сам помало указивао током директној *шумачења поеме*, као и у уводној целини и завршним деловима. Треба да истакнем да нису много присутни анђели и демони. Скоро да нема директног присуства анђела у овим космичким сукобима пројектованим на један народ, "небески", "изабрани". Једино ако изузмемо прећутно присутног " *Милосрдног анђела*". Можемо рећи да *Лукић реактуелизује айокалийсу као врсту*. Будући да човек, наука све више продира у Васељену, космос, у Апсолут, верујем да ће се и неки писци враћати апокалипси као жанру... Језици и народи се губе... Глобализација... итд. Све су то услови за реактуелизацију апокалипсе као жанра. Конкретизација ствари, показивање бесконачности упућују на овај жанр. Наравно, есхололошко осећање света у политикантској загрижености балканској и антикомунистичкој еуфоризији нису нешто што узнемирава ђифтински дух. Наше тумачење Лукићеве поеме показује могућност нестанка света, "смака света". Да би се то осећање доживело, потребно је у души-духу отвореност према мерама светлосних година; осећање људског века као трен трена који се налазу у нечему што нема почетка ни краја и што је апсолутно равнодушно...

Јеврејској апокалиптичној мисли претходе јеврејска мудрост и пророштво и нејеврејска, вавилонска и персијска. Синкретизам је обележје апокалипсе. Апокалипса је као жанр, условљена историјским животом јеврејског народа. Вавилонско ропство је родило мисао да ће " *Божја интисвенција учинити крај историји и усисавајући Божју владавину. Ово очекивање појављује се и у завештавама дванаесторице папирјарха*".

IV Литерарни догађај

Објављено је више дела о 1999. години у СРЈ, години агресије и бомбардовања. Већина дела је књишка конфекција *пайиње* и *идеолошког шакизирања*. Тако је и у лирици (песме које су објављиване по новинама и часописима су супротне ономе када је почело бомбардовање. *Многа су дела суве осећајности дневника домаћице без дубине смисла целе ствари.*)

Лукићева поема - песма је **аутентично песничко дело**. Ја нисам историчар књижевности,наравно, нисам изучаваца литературе о 1999. години у Београду..., али чини ми се да је заиста, како се то каже, Лукићева поема о 1999. години, о бомбардовању - *литерарни песнички догађај*. Лукићева поема има препознатљив топос. Ми, савременици, препознајемо основни покретач поеме-песме. Препознајемо нас, Југославију, Србију 1999. године. Бомбардовање. Но, песник Лукић је поеми - песми дао извесан поетички оквир *Ошкровења Јовановој*; значи оквир најпознатије апокалипсе - објаве. Ту су и "друга смрт", и "отварање печата" и коњаници "јахачи апокалипсе".

... Ту је и извесан тон - дух и дах (ритам) библијски. То нам све даје тежину општељудског. Упркос форми неког лирског дневника... Чини ми се да је добро што је тако урадио: опште у посебном и обрнуто - "све у свему" (староиндијски постулат). Оно што је из посебног, рећимо 1999. година, итекако изазива асоцијације на хиљадугодишње царство из Откровења Јовановог. Или, рећимо, село *Мишљеновац* у својој тропичности и х (икс) значења "тиња тешка реч и трули као лишће", како би рекао сам Мирослав Лукић у овој поеми. Колико "тиња" и "трули" ова "тешка реч" - 1999. године не треба много објашњавати у смислу општости симболике, па и хришћанске. Нама који смо то доживели, 1999, и онима који сада у свету доживљавају.

Жанровска локализација Лукићеве поеме апокалипса - визија.
- Лукићеву апокалипсу можемо третирати као визију. Значи, као "виђење, гледање, халуцинацију... представу", али не болесне раздражљивости... У полусну, у хипнотичном стању. Дакле - приказа, причина, привиђење, опсена, утвара, уображена сањарија". Песништво, креација и лудило. Песништво и дете. Регресија - лудило... Песници могу реградирати у лудило, па и визије (апокалипсе) и опет се вратити. Лукић у овој визији "реградирати" у будућност. Бришу се границе прошлости-садашњости-будућности.

Значи, визија Лукићева, појава - "унутрашње виђење непостојећих слика и догађаја - исходиште свих уметничких дела" - "основа сваког оригиналног стваралаштва". Ту основу има Лукићева поема. Песничко схватање света и религиозност есхатолошког је у овој Лукићевој визији апокалиптичној. Она, визија, је део његовог *стваралачког процеса који се види и у неколико десетина других његових књижа*. Лексикони цитирају Раскина: *"Највећа ствар коју људско биће може учинити на овом свету јесте видети нешто и исказати то што је видело на нейсредан начин"*.

Лукић је то учинио. Он је дао "имагинативну визију срца", "откривалачку визију". И поред откривалачких визија у литератури, песништву, Лукићева апокалиптична визија даје нешто своје*. Он открива подсвест у живом сну визије. Различити поетички системи различито говоре о визији. Психологија стварања. "Изван" или "испод" логичке спознаје итд.

* Легитимна је Лукићева визија апокалипсе. Он је, нама посебно драг, један допринос апокалипси у литератури, песништву. Најважније је да је у средњем веку присутно богатство те литературе. Допринос жанру у који спада и *Божанствена комедија* Дантеа, *Изгубљени рај* Милтона. Допринос духу надреализма и његовој техници. Духу, ако хоћемо, и поетици божанског порекла песника и песништва. Дакле, можемо рећи да је ова песма-поема Лукићева *откривање, оtkривење, објава*. Откривања неког смака света у Лукићевој визији, а не "откривање божјих тајни изабраном праведнику". Бар Лукић није тако уоквирио своју апокалиптично-есхатолошку поему-песму. Његова поема-песма није дата као "писано саопштење о божанској објави". Но, ми означавамо због садржаја ову поему-песму са појмом апокалипса, појмом "данашњим који се учврстио према првим речима новозаветне књиге *"Откривење Јованово"*. Као што се зна *"језиком мистике и ѿјанствених знакова описује се друштво ођрезло у неправди и греху; оно ће на крају дана, у ужасима свемирској ођња, доживети ѿврвај, после којеј ће настати ново друштво, засновано на ѿравди и истини. Четвори коњаника апокалипсе су четвори симбола: ѿлад, кућа, рај и смрт."* Све ово наводимо да бисмо показали да се Лукић није држао неких шема, визија и апокалипсе у литератури. И, наравно, добро је што је тако. Добро је што је дозволио да из његових ирационалних вруља шикну откривање, објаве, рецимо кратко, о апокалиптичној казни за грехе.

Да бисмо подсетили на шири контекст света визија и апокалипса - откривења, објава, сетимо се овде, за мене веома импресивних визија Хермеса и визије на Синају. Хермесова визија је на почетку књиге Хермес Трисмегистос (Јованова је на крају Новог завета).

Лукићева је, рецимо узгред, "независна" у целом делу од његових 30 - 40 књига.

Хермесова визија је под насловом Поимандрес... *"Једној дана, ѿишћо је дуго размишљао о ѿрекле ствари, Хермес засја"*. Итд.

Лукићева визија апокалиптична је о пореклу краја ствари.

Иако је у Лукићевој поеми-песми препознатљив самобитак и тубитак, није у контексту и атмосфери песме поеме занемарен Не(битак), или, како се говори, у Хермесовој визији: "извор бића", "глас светлости", "реч божанска", "реч је син, а они заједно су живот", итд. Претходница хришћанства.

И визија на Синају је импресивна... "Камени хаос", "долина очаја", "лутају эле сени духова", "тешко онима који угледају лице његово", "гранит планине претворио се у море пламено". Дакле, блесак светлости речи, визија Хермеса и са Синаја издалека обасјавају смисао апокалипсе визије Мирослава Лукића. Његове објаве завршног чина.

Ево, прошла је и 1900. и неколико деценија од настанка апокалипсе Светог писма, вероватно писца Јована (Иван), писца Еванђеља, апостола. Исте муке муче и писца Апокалипсе, откривања, нашег писца. Есхатологија их мучи... Телеолошко их мучи. Неки кажу да је Апокалипса карактеристична *"по милијанитном жидовском*

месијанизму". Чини ми се да, упркос свему, Лукићева Апокалипса није милитантног духа и даха. Лукић, изгледа, нема предрасуде за неке људе, неке класе, народе. Лукићева визија је општа као и дух хришћанства који је у својој компромисности дух антикласни и антинационалистички. Сукоб "небеске војске и снага зла" је у Откровењу, Објави Јовановој. Ја осећам да је та "небеска војска" код Лукића више овде на земљи, упркос сенкама праузрока... И он види свршетак света. Класност је код Лукића у сенци апокалиптичних призора. Ипак, у дубинама ствари Лукићева апокалипса потиче из друштвеног бића. Она је гневна свест, *илеменијои ѓнева сатиричара, својеврсној критичара друштва двадесетог и почетка двадесетог века*. Али и ништа мање критика Човека, Човечанства. Песник не говори о постању новог неба и нове земље... И силаску Јерусалима са неба на земљу. Ове Лукићеве слике апокалипсе су паралела слике "језера огњеног", "друге смрти" коју и Лукић помиње. *Духовна смрт*.

Све то и код Лукића изгледа да треба да делује упозоравајуће, васпитно... Оданост цркви. Наравно, примарније је код Лукића телеолошко, есхатолошко.

Апокалипса као мит, легенда, бајка, архетип? Упадамо у таме прошлости, таме загонетке колективног несвесног. Кружење... Опет из почетка... Еволуција... "Из ничега"... "Из нечега"... Апокалипса као сан. Или пројекција збивања у телу? Можда пројекција микро-организама сублимирана, улепшана пројекција доживљаја катаклизме које су уточиште за неоправдане класне поразе. Објашњења етичка за људско трајање.

Наравно, нема краја есејистичкој причи. Но, дух поеме-песме Мирослава Лукића изазива асоцијације у свим правцима. И баш то дифузно распрострањено изазивање асоцијација у свим правцима је неки доказ да није за његову поему важан утицај. Мислим тренутно на поеме: и Елиота, и Аполинера, и Мајаковског, и Џојанског, и Бранка Радичевића, Ивана В. Лалића...

Мислимо и на критичарско-есејистичку литературу у вези са поемама, апокалипсама-објавама, како црквену тако и световну... И увек је ту, а нема га, дух Лукићеве поеме. Јер *Лукић није примењени литерарта који чита студије, есеје, критике, јојтике, дела јесничке праксе, ја их онда примењује у неком вом делу. Он јросто ради као сваки аутентични јесник - пише јер има шта да каже, јер осећа...*

Можда мало гломазно и заобилазно осветљавамо поиздаље Лукићеву поему и њега као песника кроз извесне паралеле апокалипса и визија и дела сличне форме и теме; али, ипак, верујемо да то доприноси откривању смисла и значења апокалиптичне песме-поеме Лукићеве.

Лалићева **Четири канона** су загушена ученошћу. "*А књишкост је ѓора од свеѓа*" (А.Жид). Можемо дуго писати о Лалићу. Али, није тема Лалић. Овде је више у питању осветљавање Лукићеве поеме и то кроз неку паралелу Лалић - Лукић*.

* Мирослав Лукић је писао о **Четири канона** Ивана В. Лалића, као и о Елиотовим песничким књигама **ЧЕТИРИ КВАРТЕТА** и **ПУСТА ЗЕМЉА**.

Могу само узгред рећи да Лалићев рад **Четири канона** делује доста књишки, ерудитно... "Утицаји се осећају". Напор да се нешто мудро каже, а то већ и није поезија чиста, права. Осећа се код Лалића укривање трагова (у вези са утицајем на њега).

Без нарочитог удубљивања чини се да Лалића гуши компликован поетички шематизам. Осећа се неко напрезање у уклапању ствари. Код њега се не осећа да је симбол ствар инспирације, спектакуларне креативности духа о некој теми. Као на пример, као што је у делу Албатрос, Долап, итд итд.

Нека претенциозност се код Лалића осећа. Лалић па и Христић много говоре о утицају. Ја и многи други не признајемо утицај код креативца.

У строго апсолутном смислу не постоји ни сад ни овде. Опште кретање. И сад и овде, наравно, да имају за човека употребну, оперативну вредност. И Лалић и Христић говоре о развоју уметности, књижевности. Поновимо: зна се да нема развита у уметности, па ни радикализма са чиме радо оперишу наши

Што се тиче *Апокалипсе* Лукићеве, она може бити на "службеној листи његових списа" - његов канон поетски, поетички. Она не заостаје по вредности међу његовим најбољим делима. Може се сврстати у његове две етичке категорије - зло, али изгледа у телеолошком смислу, у есхатолошком смислу, може се сврстати у добро. Он није монополисао одређивање зла и добра. У поеми се директно много не говори о врстама зла. Не пева о критеријумима зла и добра, а понајмање у вези са класама; дакле - у вези са одређењем тубитка. Нису ни хришћански критеријуми експлицирани. Вероватно се подразумевају упркос томе што су, научно гледано, и добро и зло релативне категорије. **Нови завет** одговорност пребацује са Бога на људе, "јер све што је у свијету: њојуда тјелела, њојуда очију и охолост животиа, није од Оца, него од свијета" (Ив. 2, 16) јер, "из нушрености, из срдаца људских долазе зле мисли, блуд, крађа, уморство... Све то зло излази изнутра и чини човјека нечистиим" (МК. 7,21-23). Првобитни грех - празрок, да не ширимо тему...

У овој Лукићевој поеми изгледа да се све то подразумева. Етика његове *Апокалипсе* изгледа да је изграђена на хришћанским основним књигама. *Кључно је да је та етика изграђена њојски а не књишки, ерудијно.*

Из греха, из злог чињења, из зла, наравно, произилази и казна која је главна тема ове апокалипсе Лукићеве. Награде нису у видокругу, јер оне припадају "праведнику за његов богоугодан живот". Постоји и овде индивидуална и колективна кривица. Народи се читави кажњавају. Изгледа да нема командне одговорности, како би се то данас рекло.

Да не упадамо много у класно-социјалне вртлоге. "*Срећа и несрећа, животи и смрт, сиромаштво и бојатство долазе од Госиода*" (Сир. 11.14) - поручује **Стари завет**. Они који се не буду придржавали обавеза "они ће брзо ишчезнути", "бити уништени" и "распршени међу народима". Изгледа да је све то задесило ове у Лукићевој апокалипси. Као да је у његовој апокалипси присутна идеја о предестинацији - унапредном одређењу... Ето, идеја фаталности која је истакнута у самом наслову Лукићеве песме-поеме.

Наравно, ту је и питање есхатологије - учење о задњем, последњем.

И Лукићева лирска поемична религија о будућности физичког света, човека. Дакле, овде је пре свега у питању колективна есхатологија. Мислим да Лукићева поема подразумева и индивидуалну есхатологију. Можда је слути. Мрачни су и загонетни путеви порука тела које се пројектују у песничке творевине.

Есхатологија народа, не толико Космоса (не-космичка есхатологија).

малограђански духови стварајући неке изме. Да од њих нешто почиње јер су "радикално"... Лалић цитирајући Елнота противречи себи у вези са утицајем. Лалић у ствари и несвесно говори о томе да је он за тенденциозност. Он види намеру. Говорећи о песнику, Лалић употребљава и речи: "напор", "покушава да сачини". Лалић схвата стварање Елнота као тенденциозно, нарочито у вези са традицијом. Код Лалића се осећа неки шематизам и то посебно у одвајању форме и садржине. *Лалићев дух је дух академизма са уходом речником критичара*. Његова **Четири канона** делују новинарски учено, књишки. Вештачка и насилна мисаоност. Његови канони су специфична ерудитна поезија. *Његово сахрањивање Бога далеко је од духа народног јесништва и митологије народне која чак доводи Бога на земљу шћд*. Ако је канон, то не значи да и песник мора бити конвенционално књишке канонизоване поетике. (Да не говорим о ономе о чему сам написао вероватно две хиљаде страна у мојим књига у *Прилозима за биографију Бога, Бавола, у Голешкој бојини, Душа корен нема*.)

Лукићева поема у оквиру хришћанства, изгледа да слика последњи суд. Изгледа да се појавио "син пропасти", "безаконик", или антихрист... и да не ширимо тему о последњем суду у коме ће се судити "по дјелима". Божји суд још, изгледа није у поеми експлицитан тако да би био посебна тема... "И као што је људима одређено једном да умру...". Али, промисао, провидност и "божји судови су недокучиви". Мислим да је добро што нас је песник Лукић оставио у извесној и емоционалној и мисаоној недоумици, упркос лирској есхатологији апокалиптичној. *Можда би ушао у неку йройвед религиозну да је био експлицитнији? Можда би ушао у својеврсну тенденциозност, у неки йоеички религиозни аиййрой?* Не обраћа се много "сиромашним духом" ни "блаженим који гледајте сада..." нити пак "непротивљења злу насиљем". Можда од "тенденциозности" - објективне идеје - има у упозорењу људима па и "изабраном народу" да буду забринути за сутрашњицу, за крајње. Можда да не мисле само на то "да сваки дан има доста свога властитога зла" (Мат. 6,34), но да у крајњем мисле на свеукупни збир свих зала дана, дакле на крајњи, последњи дан.

Тешко је издвојити нешто православно, а не хришћанско у овој Лукићевој поеми. *Византијско... Свјетосавско... шийо је сад йомодно у нашој лийерайтури код многих лийерайа конјукйурној шийа.* Оне разлике око Бога духа светог..., нема значаја за поему Лукићеву. Казна за источни грех - смрт је, наравно, присутна у овој поеми. Одвајање душе од тела и распадање тела. Тело - та "гробница душе по гностицима" је у Лукићевој поеми кажњено, да кажемо кажњено примерено. Задесиће га "друга смрт" пошто му буде суђено "по дјелима његовим".

Покушавам да дочарам лирско-религиозни систем Лукићеве поеме-песме. Лукићев религиозни систем није, наравно, из природне религије, но из објављене (хришћанство). *Али, ийак, шиа релийија у йоеми има и йечай индивидуалне релийије Лукићеве.* Не би ваљало да је другачије. Да је у духу и стилу многих "песника", литерата који се крећу у неким колоквијално-тривијалним шемама религиозним, тобож византијским, светосавским. А о Византији и светосављу обавештени су из треће руке, из новина, из ТВ и радио емисија, из ревија, таблоида. Нису проводили бесане ноћи у заносу наше релативно богате средњовековне литературе или у заносу духа апокрифне или духа народног песништва.

Лукићева религиозност, бар у овој поеми, је као што се и дефинише религиозност као *"субјективан осећај... који израсйа из емоционалне комйонентйе"*. Лукићево знање није књишки уплетено. Но, кад смо код дефиниција, рецимо да сам се овде служио различим врстама дефиниције: и номиналном (етимолошком), и реалном, и генетичком, и нормативном, и дескриптивном..., како је кад потреба у есејистичком тумачењу ове Лукићеве песме-поеме.

(...)

Наравно, говорити о неком апокалиптичном делу, о објави, а не поменути откровење из Новог завета* и Нострадамусова пророчанства било би неумесно. За наше прилике треба поменути и Тарабиће, чија већ митска пророчанства имају своју употребу и у нашем политикантском животу и са својом "истинитошћу" и са својом популистичком употребом.

Пет стотина година је прошло од рођења Нострадамуса. "Предвидео је..." "Трећи светски рат." Нострадамус је и у свету медија. Нас тренутно занима апокалиптична визија као уметност: *"Видећете рано и касно како се велика промена збива /страхоите крајње и освети: /ите ако месец анђеоски буде видео, /небо ће се приближити наџибима."*

Упоредивањем ове апокалиптичне визије, слике песничке, са сликама из *Откровења* и Лукићевим сликама, видимо и велики домет Лукићевих слика виђених, предвиђених. Не у смислу датума "миленијумског мира", но у смислу могућег, вероватног. Ево и много навођене визије прорицања, разарања Хиросиме: *"Ислазеће сунце велики огањ видеће се, /бука и светлости ка Аквиллиону шириће се: /унућар круџа смрти крици чуће се, /од ожног мача, људи, смрти чуће их"*.

Нострадамус: Једна од најзначајнијих личности шеснаестог века; "Шарлатан и стихотворац", "Пророк из Салона". У његовој књизи пророчанстава **Центурије** су, ја мислим, и изванредне визије апокалиптичке велике уметничке вредности и својеврсне. Ако ништа друго, оне су *истинитионалности ирационалних вруља самог аутора*, Нострадамуса. *"Машиновићо пророчанство најисано у стилу астролошке технике која се равна према положењу звезда, односно планета"*. Далеко сам од тога да злоупотребљавам Нострадамуса и његоба пророчанства у смислу антикомунизма или антикапитализма, као што се углавном чини у неким модерним тумачењима. Исто сам, наравно, далеко од тога да тумачим Лукићево пророчанство, визије апокалиптичне, у политикантској манипулацији, без обзира што и *Откровења*, и Нострадамус и Лукић имају свој узрок и у тубитку (друштвено биће одређује свест човека).

*Посебно нешто треба рећи о хришћанској апокалиптичној мисли, будући да су природне везе Лукићеве поеме, објаве и Откровења Јовановог јаче. Наука каже *"да је хришћанство настало у крајевима прожећим апокалиптичним менијалистичким"*. *"И Јован Крстићев, Исус, и првобитна хришћанска заједница (укључујући и Павла) одражавају ту апокалиптичну перспективу"*. Говори се о томе да су неки појмови хришћански проистекли из апокалиптичних појмова. Главни хришћански апокалиптични спис је Апокалипса по Јовану (*Књига откровења*). *"Елементи апокалиптичких мисли и симболизма појављују се и у неким деловима новозавешних писаца..."* Никоје није загарантовано ауторско право на жанр. Све ово говоримо јер не верујемо да код креативца постоји утицај. Лукић просто пише у једном жанру. Извесно коришћење традиционалних појмова није утицај. Као кад би некога оптужили да је под утицајем што је направио врата да се улази и излази из куће, собе. Говоримо о претходници у жанру не да бисмо умањили значај Лукићевог откровења које је као формација песничка условљена самим песником и друштвеном формацијом; већ да бисмо показали да код уметничких дела постоји присуство прошлог, древног у садашњем, модерном и тиме показали вредност тог дела.

За нас је важно да Лукић није конфекцијски радио своје дело по шемама њорока, ајокалијса. Важно је да Лукић говори. Не говори примењена поетика, чега има доста у нашој књижевности, сателитској, из друге руке, њрабантској, њривијалној. Па и у смислу коришћења астрологије, карата и других техника из, да кажемо, субсвета. Једном искоришћена техника као оригинал већ после прелази у књишкост, занат. Тренутно су за мене сада интересантни стихови овог ренесансног универзалног човека ("Бој на земљи - човек"), стихови који мислим тумаче, да кажемо уобичајено, усуд нашег песника Лукића: "Филозофска школа новој ситила; / ѡрезирући славу, част и богајтство, / неће наћи дан сред ѡрманској крила: / слиједић ће њу мноѡбројна брајтства" (III, 67).

Ето, у својој ренесансној свеобухватности из духа врља ирационалног поете Нострадамуса видимо и осветљени дух Лукића из двадесетог века и почетка двадесет првог. Да не говоримо и о нашим и Нострадамусовим виђењима о "ратничкој пјесми небом што иде" или "божанским душманима". Да, да не говоримо овде о Милосрдном анђелу.

Лукићева апокалипса је аутентична лирска творевина без лажног митског дубокоумља каква је реѡимо књига *Чешѡири канона* Ивана В. Лаића.

Лукићева апокалипса хоће да одложи смрт. Пролазност човека. Можда смрт нас хоће да одложи?! Ето, моја несувисла игра са субјектом и објектом, бескрајна игра речи која хоће да допре до Апсолута. Нико ми не брани да се играм; а Лукићева *Објава* ме покреће на ту и такву игру о којој се неретко говори у књигама и у животу.

Дух ми блуди Авалом. Тамо нешто скакутаво спали Голешку богињу. Авала - кажу неки у лудилу и пијанству мисли из тајних знања: "Авала је *Авељев брег*". Торањ на Авали. Авале још има, торња више нема. Лешина торња. Символ народа који је кажњен на ортодоксни Ускрс 1999. године. Авељев брег и торањ не стреме више ка небу. Неки пас из апокалипсе Лукићеве цвили и "*ѡумара ѡамо амо између вишње и адске моћи*", нема "*ситремљења ѡућ неба*". Фаличког симбола нема. Нема "прста божјег усмереног ка небу". Апокалипса. Нема будности. Нема у кули девице. Девичанског женског принципа. Има беле девојке, *Беле куће*, и у њој почетак процеса апокалипсе 1999. године.

Можда је апокалипса због трговине ѡудима? Шверц, црна берза. Бело робље. Трговина дечјим органима. Извоз вишка ѡуди, деце, жена. Бацање жита у море - бацање вишка незапослених, вишка омладине, вишка рођених. ... А Нови завет, Нови савез, другачије говори. И у њему: Исход - Апокалипса.

Грађански очај: Па ѡуди смо, нисмо стока. Па баш зато што смо ѡуди.

Објава Лукићева је плачно гневна ода смрти, химна смрти која је изнад ТИШИНЕ и њеног даха трансѡедентне белине. Сенке будућности бесконачне у виду претње смрти која се супротставља ТИШИНИ, оној ТИШИНИ у којој нема ничега. ПреОМској ТИШИНИ. Тами космоса која

претходи праску светлости... А ипак, не тражимо другу реч - лепо је бити на Земљи. Имати језу осећања ништавила, пролазности, неухватљивости онога што наивно зовемо прошлост.

Математика, физика, филозофија, религија... И поезија, лирика, хоће да дефинишу време. Лирска, поемичка реалност времена у овој поеми Лукићевој је нека синтеза сада-прошло-будуће. Проблематизација лирског "течења времена", "нетечења", "интервали" (Аристотелови), "скуп тренутака" (Канторови). Ето само наговештаја теме у поеми. У одређивању Лукићевог времена, без обзира на 1999. годину и одређеног простора, наравно, искрсавају проблеми конкретног и апсолутног, Универзума и трајања његовог и претходнице његове - ТАМЕ. Питање темпоралности и атемпоралности; детерминизма и индетерминизма. Као да је структура, састав времена Лукићевог безвремена временост. Неко нестајање граница прошлост-садашњост-будућност. Зна се да је увек о времену тешко говорити, али изазовно. И сам сам објавио рад о времену у *Поџици древној и модерној 2* и увек се понавља оно блаженог Аугустина: "Кад ме ишитаће ишта је ио време - ја не знам..." Ето, као да је тај одговор и у Лукићевој поеми.

Поема је крива. Мисао на те димезије временске и просторне изазива ме на немоћно ридање. Чак и женска лепота постаје беспредметна. Чиним обичне радње и обузима ме стид због појмова Васељена, Универзум. Можда флексибилне идеологије (свеједно које), пре свега религиозне, нису у стању са својим округло па на ћоше... Осећам да ми остаје плачно, немоћно да се шћућурим у беди осећања да сам трунка трунке. Вечно ново осећање. Апокалипса - можда је то осећање највећа осуда?... Ипак... треба да легнем... и покрићу се да не назебем... Да није у томе сажета и Тама која претходи Универзуму и светлости Универзума за коју сада знамо? Ја све ово пишем као да је реч јача од Таме. И ја причам о свом доживљају Лукићевих речи-светлости. Светлост садашњег Универзума. Мисао на смрт овоземаљску сада ми изгледа као моћно вечно трајање. Дивна заблуда и миље незнања. Будимо захвални поеми.

Ћутање и тишина, управо узрокују апокалиптичну Тишину Лукићеву.

Мистика каже: *Слова су мести са којих се љрелазу у оноштирано.* Дакле, ТИШИНА - СИНОНИМ ЗА Не(биће), Апсолут. Значи, апокалиптична трострука тишина. Велико Т. Црна слова. Тама и апсолутни мир. Тишина. Тишина. Тишина. Вертикална тишина... Акустички стуб нулти. Тишина армирана белином. Метатишина, транцедентна.

Каскаде слободног стиха из даљине се виде, без читања. Визуелни ритам.

Лукић као да нас поемом, апокалипсом упозорава Ничеовим стиховима. Из *Пијане песме*, 12, иду стихови:

*Човече љази! Буди будна ока!
Чуј - ишто љоноћ љи збори дубока
.....
дубок је свијетљ.*

*и дубљи но што мисли дан,
дубок је његов јад*

*.....
- дубоко, дубоко, у вјечности да траје.*

Лукићева поема нас на све то упозорава. И тумачење је у смислу телеолошком, есхатолошком. Зар и Лукић не може рећи за своју поему да је пророчки сан, визија:

... Мој сан, одважни једриличар, ујола брод ујола оркан...

Није ли та њојојно наговорила моја мудрост...

(Похвала јуџарњем сну, из поглавља Три зла, Заратустра, Ниче)

Можда је ово иверје мог есејистичког гневног ума знак процеса апокалипсе о којој пева Лукић? Тематско-мотивско згомилано иверје говори можда баш о ономе о чему пева поема и њен ниво реалности, или високих апстракција. Ако ништа друго, разорени, посрнули ум есејисте је прилог доказу о истиноносности поеме, процесу апокалиптичном...

(...)

Не знам откуд порекло прекора, замерке: "Као да је пао с Марса".

Вероватно је та реченица новијег датума (можда неколико векова откад се говори о могућностима живота на Марсу). Но, наука у последње време и озбиљније говори о томе да је, изгледа, био могућ живот на Марсу. Говори се и о могућем посејаном животу на Земљу из Вационе. Можда је Марсовски живот (човек-Марсовац) доживео апокалипсу, потоп... Можда су Марсовци претходно успели да преседе живот на Земљу? Можда се и обрнуто десило? Можда је са Земље посејан облик живота на Марсу? Већ идемо у фантастику у оквиру могућег, вероватног. На крају, и дух-душа песника Лукића у овој поеми се креће у духу "вечног реализма", креће се у оквиру могућег и вероватног. Зар није могуће нешто да се деси и на Земљи, нешто биохемијско, нешто у сфери биохемије и физике Универзума, па да нестане Човек на Земљи? Зар није могуће да је то већ и почело, и то баш 1999. године, и то у "изабраном народу", ортодоксном? Зар није могуће да Лукић као песник снагом генија тела и духа-душе, и пројекције таме тела и духа-душе, пројекцијом ирационалног и своје панике тела, пројектује у општу панику и визију, и то управо онакву панику, визију какву је опевао у поеми и какву је ми делимично видимо? Видимо неке од њених х (икс) значења.

Футуризам - футуристичка литература... Визије... Апокалипсе... Утопије (негативне и позитивне) дају нам за право да овако размишљамо о Лукићевој поеми. Погрешили бисмо да немамо у виду онтолошко, телеолошко и есхатолошко.

Лукићева "апокалипса" није пука апокрифност. На крају апокрифности има у Новом завету. Као што се зна, у апокалипси увек се може говорити и о есхатолошком - о "суштинској природи постојања у терминима његовог циља или крајње сврхе". Рецимо одмах да се Лукићева есхатологија односи на област апсолутног, филозофског на "основу егзистенције", како се то каже; али и "на догађаје који указују на циљ историјског процеса". Конкретно, у његовој поеми су догађаји из 1999. године, бомбардовање наше

земље од стране НАТО-а итд. Дакле, део историјског процеса који ми и дан данас живимо и гледамо уживо *још разрушене куће, зграде..., ѿорњеве, националне симболе*. И циљ историјског процеса у фаталности ортодоксног ускрса 1999. године. Можда сва умовања, ма колико била спектакуларна бледе пред убедљивошћу пуких чињеница, датим у бројкама. Поетика апокалиптична има своју процесну дубину, дубину засновану на бројкама. Корозија индивидуализма, потрошачког духа захвата све народе. Видећемо исход. Али бројке говоре да за десетак година неће нас бити више од 4-5 милиона. Бела куга. Најстарије становништво међу десет нација у свету. Косе болести итд. Утапање у само Не(биће) је неко утапање у Тишину троструку која је да кажемо армирана белином трасценденције и светошћу броја 3 (три). Изгледа код Лукића је ипак апокалипса више повезана са ортодоксним светом и са нама у њему. Можда о томе сведочи и крај поеме - народна песма *Ибар водо*. Значи на том нивоу није обухваћен цео створени свет. Смрти има у неком трећем плану. Има и "друге смрти", *сйрашној суда* као посебне лирско-епске установе у поеми нема; небеса има, али нема директног сликања Пакла. Дакле, у Лукићевој поеми има есхатологије, али више неке лирске, поемичке, а мање теолошке. И разликује се од "научног прогнозирања будућности заснованог на законима научне узрочности". Ипак, као песничко дело, Лукићева поема је заснована на научним принципима и има научно значење. Да сада и овде не распредамо о принципима реализма, и "вечног" реализма. *Изабрани народ, народ "врабац"*. У овој поеми, есхатолошког карактера; божји, "небески народ"* за неке божанске циљеве... Месијанства скоро и да нема у Лукићевој поеми као неког саставног дела апокалипсе. Божји есхатолошки изасланик (Исус) није много присутан. Јагње... Црква, али не у директном значењу. Хоћу да кажем - Лукић је ипак створио свој апокалиптички поетски систем. "Друга смрт" ... Живот после смрти итд - све је у нијансама Лукићевим...

* Срби настали пре настанка света. - Народ који је, бар по неким књигама, старији од постанка света (по Библији). По Библији и по надбискупу Лајтфуту у свом пророчанству *"Бој је свети сйворио ѿачно 23. окйобра, у девей сајли йре йодне, 4004. године сйаре ере"*. А по књизи **"Сораби - истина о српству од искони"** - Драшка Шћекића: *"Слависйи 19. и 20. века су у сйудијама и истйоријама йрејуним сведочансйивима и чињеницама доказали да су Срби сйари народ... Њејова истйорија води йрајове уназад око 7000 година"*. Ако се томе, тим "чињеницама", дода тиранија празника црквених (дневно по два три), можда је гнев изнад облака послао Милосрдног ањела, јер Бог не подноси да неко и нешто буде створени пре његовог стварања света, и то неколико хиљада година.

Лукићева поема есхатолошко-апокалиптична делује на читаоца својом аутономношћу. Главна есхатолошка личност Лукићеве поеме је у неку руку сам песник, лирски субјекат. Посматрач, причалац је и учесник. Колективна личност је народ, грешници, над којима се извршава апокалиптична казна божја. А чији су извршиоци тог "прљавог посла" они који 1999. године бомбардују тај народ изабран за неке небеске сврхе, "изабрани народ", "небески народ", "помазани". Да буде веселије, бомбардује "Милосрдни ањео". Да не причамо о хришћанству на Балкану. Можда у дубини Лукићеве поеме има духа и даха историјског процеса хришћанства, па и онога што се данас дешава са оним што се зове СВЕТОСАВЉЕ (цепа се на три) и рад многих секти. И упркос томе, наши црквени великодостојници упорно тврде да се

Хришћанство... Фашизам... Холокауст и друга страстишта "оживљавају занимање за есхатолошко, често у контексту научног приступа. Лукић је остао у реално-метафизичком, поемичном. У оквиру реалистичног, могућег, вероватног. На крају и документарност је својеврсни доказ за ово тврђење о реализму Лукићевом. Његов реалистички дух није ишао до "страшног (часа) суда", "раја (башта)", "пакла", чиме се нарочито бави ислам. Лукићева апокалипса је ограничена у простору и времену, али са неким органским деловима поеме и симболиком ништа мање није и општељудска. Уз то, поновимо да и та временска и просторна ограничења, да кажемо, имају шире значење. Речимо година (1999), **Ибар** (етимолошки), **Мишљеновац** итд. Паралеле увек можемо и на силу тражити.... У поеми се само опева извршење казне, да кажемо "божје казне". Нема описа (бар директнијег, опширнијег) кривице, греха, чињења зла; али по казни се види да је велики грех; или пак много малих грехова "каменчића пуна торба" за које се не зна где су узети, како се говори у *Свјетом њисму*. По казни и начину извршења

"догађа препород". Бела куга... Препород?! Вероватно мисле на то да убрзано небески народ иде на небо? Како песничка душа-дух да све то не доживи болно и панично? Лукић. Црква је у процепу противуречности између индивидуализма, капитализма (неколективизма социјализма) и СВОЈЕ САБОРНОСТИ која је у суштини својеврсни колективизам. Не може и једно и друго, бар на овај начин. То се плаћа затирањем народа и множењем цркава, секти...

Црква и црквени великодостојници изгибоше на естради што народ више нестане. Све се више верује у Бога и све више самоубиства.

...Имам право оскудним људски разореним умом, *можда и њосрнулим*, да умујем у жељи да докучим *смисао њромисли*. Не знам шта се официјелно мисли, да ли се треба трудити да се докучи смисао промисли. Примитивно "народно православље" има неки шарм дивљине сујеверја, стилизацију вековне кристализације. Тако светосавље (вид православља) постало је у граду, после ратова, нека врста урбане гериле верске, сујеверне. Неки идеолошки крш шићарцијски самоуправно-несврстани националнога бића. Суштина му је да скоројевићи, нова класа богатих и малограђански интелектуалци да у разним видовима *њрејебу Бога, да освоје небеско царство, рај и што ПРИЛАГОБАВАЊЕМ*. Наравно, своје идеологе су нашли у националним бардовима, академицима, па и у црквеним персонама која се баве политиком и која се покривају "комунистичком тиранијом" и "опраштањем греха ако се покајете".

Јурнули су *свеоблични, свевременци, виландарци нови*.

Један од градитеља Храма Светог Саве је предлагао да сви богати ратни профитери, крвавих руку, дају прилоге за градњу Храма Светог Саве и да им се опросте греси. У једној другој логици, основне људске реалности, речимо да дуго нисмо бринули о Хиландару. Бринули су други народи...

Разне убице, ратни профитери, граде палате које после власт руши. А није било новца да држава обезбеди електро инсталације, водоводне инсталације и димњаке. Можда та виша сила кажњава и то? Гледајући и слушајући вести о уништавању и разношењу историјских драгоцености у Ираку, плакао сам. *Можда се неразрешива очајанка Гилгамеша кроз таму времена њробила до модерне њоеме Лукићеве?*

види се да је за те грехе, чињења зла, кривице, предвиђена велика казна. Види се да су велике кривице. Не обични прекршаји, како би се то рекло пригодним језиком. Предвиђена је казна. Сама реч предвиђена - пред, испред, виђена, садржи елементе будућности, пророчанства и телеолошког, есхатолошког, мистичног. Остварење тога свега се опева у овој поеми, у овом апокалиптичном догађању лирском. Садржи предвиђање и елементе лудила, ирационалног јер и лудаци (и песници) живо виде будућност. Дискретно је нарушена једна од "светиња људских - причање, приповедање". Није ту у питању неко назови постмодерно разбијање фабуле. Уосталом, није право занемаривање фабуле, хронологије, но је више бацање тежишта на расплет, крај. Као да је у питању обрнута експозиција... Можда не треба правити неку велику поетичку драму, мелодраму, када је у питању жанр, род и врста неког дела? Ипак, ми, ево, можда и нехотице правимо ту драму, будући да је тема и идеја поеме веома актуелна. Не можемо, изгледа, избећи оно што другима замеремо - да говоримо о жанру, о жанровској неодређености, па и о првом лицу. Но, будући да је апокалипса као жанр сада скоро изузетак, говоримо опширније*.

* Доживљавам ову песму Мирослава Лукића као неку поему или, прецизније рећи, као поемичку песму. По дужини она има епска својства. Има и драмско. Но, фабула, догађај, су развијени тако да чине неку равнотежу лирско-епску (и драмску). Нема баш мотивацијски систем епско-драмски. Нема неке чвршће етапе (фазе) развитка епске (и драмске) радње. Има их у ембрионалном смислу. Међутим, као чвршћи део мотивацијског система су јединства драмска: места, времена, радње, тона и, наравно, интересовања. Место је опште, али више "наше" као и време. Да кажемо, радња је апокалиптична казна са тоном, бојом, пророчко-месијанском, апокалиптичном визијом, библијском, мистичном и митском као у светим књигама о задњем, потоњем, рецимо - последњем чину неке космогоније. Делови телеолошког, есхатолошког. Наравно, не можемо о овој Лукићевој песми говорити "као о стилски улепшаном изразу за песму" јер она је садржина без намере да се "стилски улепша израз". Његова асоцијативност је богата у сликању детаља апокалипсе и чврсто је везана за оскудну фабулу која је узрокована јединством места, где се остварују видови казне апокалиптичне.

Покушавам да покажем чврстину мотивацијског система ове поемичке дуге песме, чврстину композиционе структуре. Она је *поема и у смислу у којем је и поема у француској књижевности* - *ознака за филозофску мисаону лирику*. Рецимо узред да та мисаона филозофска лирика није овде оптерећена коликвијално-тривијалним догматским хришћанством, "православљем", "византијским", "светосављем". Није оптерећена конјуктурним певањем поетских, поетичких шићарција самоуправно несврстаних-национално бићевитих.

Мада ван теме мало, и ово о чему говоримо је нека потврда чврстине композиционе структуре и мотивацијског система ове поеме Лукићеве. Наративност је функционално оскудна у корист лирског, мисаоног.

Код различитих народа различито се тумачи појам поеме. Неоптерећеност поеме. Мешање жанрова... "У савременим поемама нема изражене епске технике" - кажу лексикони и помињу Т.С. Елиота и његову *Пусту земљу* и Е. Паунда и његов *SANTOS*. Занимљиво је овде рећи да је и сам Мирослав Лукић говорио о Елиоту и његовим поемама *Пуста земља* и *Четири квартејта* у вези са Иваном Лалићем и његовом поемом *Четири канона*. Но, да не оптерећујемо рад књижевно историјским темама и историјом поеме. Верујемо ово што говоримо да поетички лоцира оригиналност Мирослава Лукића.

Миодраг Мркић

***СФЕРА ПОСЛЕДЊЕ
МИСТИКЕ***

ЕСХАТОЛОШКИ РЕАЛИЗАМ ПОЕМЕ

Миодраг Мркић (2003)

“...Социјализам је социјална утјоција и ослања се на месџански мџ. У њом смислу, он неће никада бити остварен у оквирима овог света, у царству Песара. Али с друге стране, социјализам је сурова и ѡрозаична реалност, нужност у одређеном историјском тренућку. У њом смислу, социјализам је, ван утјоције и мџа, елементарна и мала ствар - уклањање наказне експлоатације и неиздржљивих социјалних неједнакости, зашто се може рећи да свет ступа у социјалну сџоху. То морају признати и они који не верују у утјоцију и мџ, њако нејоходне за борбу. Социјалистичко друштво које се уобличује као резултат, неће бити ни савришено, ни хармонично, ни лишено ѡројивуречности. Трајизам људској животи у њему се још повећава, али ѡстаје више унутрашњи, ѡродубљен. Јављају се нове ѡројивуречности, сасвим другачије. Борба ће се ѡродужити, али ће добити друго усмерење. Управо њада ѡочине главна борба за слободу и индивидуалност. Малоѡрађанско царство ће ојачати и његово боѡајство ће добити својшћи значај. Предстоји најшћа борба ѡројив штоѡ царства. Борба за већу социјалну ѡравичност треба да се води независно од штога у шћа ће се ѡретворити царство Песара, које не може не бити малоѡрађабско царство и које не може ѡраничавати слободу духа. Дефиницивна ѡбсда царства духа која ни у чему не може бити неѡирање ѡравичности, ѡретѡстава ѡромену стурктуру људској сазнања, шћ. ѡрвладавање света ѡјективације, односно, може се мислити тек есхѡлошћки. Али борба ѡројив власћи ѡјективације, шћ. власћи Песара, дешава се у оквирима царства ѡјективације од које се човек не може ѡрѡсто окренути и ѡшти. Приближавамо се ѡследњој сфери мџишке којој желим да ѡсвѡтим ѡсебну књићу. У свету се изѡраћује лажни облик мџишке који је нужно разобличити...(“)

* *

...Лаж колективизма, ѡнѡурализма или социјализма у којима ишчезавају човекова слика и ѡрилика може ѡбудити разноврсне облике мџишке. Аутѡнѡићна мџишка је духовна и означава духовно искуство у којем човек није ућушен ѡјективацијом. - Орѡдоксне шѡолошке доктрине ѡјективирају блаѡдаћ и ѡсмаћрају је као силу која иде одоѡто, сѡѡѡ. Али за мџићку, блаѡдаћ је ѡћкривање из дубине, из ѡрѡѡитне основе боѡанској начела у човеку. ѡјективирана блаѡдаћ задржава ѡројивствављање субјекта и ѡјекта. Мџићко духовно искљуство симболизује се у ѡрѡнизованој релиѡији. Веома је важно схваћити ѡај симболички карактер : шћ схваћање води ка духовном ѡродубљивању. Експѡза, коју смаћрају карактеристичном за неколико облика мџишке, је излаз из ѡделе на субјект и ѡјект, она је ѡрикључење не ѡишћем и ѡјективираном свету, неѡ ѡрѡреалности духовног света. Експѡза је увек излаз из оквира оног шћѡ ѡрѡбљива и ѡришћка, она је излаз у слободу. Мџићки излаз је духовно станање и духовно искуство. Мџишка која није ѡродубљена духовношћ, лажна је мџишка. Такви су колективни облици мџишке, космичке или социјалне. У ѡрошлости се моћу ућврдити шћри шћица мџишке: мџишка индивидуалног ѡуца душе ѡрема Боћу, шћ је најѡрквенији облик; ѡностичка мџишка коју не треба изједначавати са ѡностицима - ѡретѡицима ѡрѡих векова.

што је мистика окренута не само ка индивидуалној души него такође и ка живоју космичком и божанском; мистика пророчка и месијанска, што је мистика надисторијска и есхатолошка, мистика крајње границе. Сваки од тих тихова мистике има своје границе. Свети кроз таму иде ка новој духовности и новој мистици. У њој не може бити аскејској погледа на свети, окренутој од мноштва и индивидуалности света. У њој ће аскеза бити тек метода и средство очишћења. Она ће бити окренута ка свету и људима, али објективирани свети она неће сматрати аутентичним. Она ће истовремено бити више окренута ка свету и слободнија од њега. То је процес духовној продубљивања. У новој мистици треба да буде снажан профетско месијански елемент и у њој треба да се открије аутентични гнозис који у себи неће садржати космичку занесеност старих гностика. Сва мучна противуречја и раздвојености Ова наћи ће себи разрешење у новој мистици која је дубља од религија и која треба да их обједини. То ће истовремено бити победа над лачним облицима социјалне мистике, победа царства Духа над царством Песара.

Николај БЕРЋАЈЕВ: ЦАРСТВО ДУХА И ЦАРСТВО ПЕСАРА,
ИП Светови / Добра вест, Нови Сад, 1992, 136 стр.; стр. 124 - 125; 126 - 127,
поглавље: *Трагедија људској постојања и утитоја. Сфера мистике* *

* Ова два навода Берџајева осветљавају цео овај мој рад и, наравно, пре свега, Лукићеву поему. Берџајев је, узгред буди речено, аутор на кога се Лукић често позива, нарочито у два књигама : *НЕСЕБИЧАН МУЗЕЈ Plus ultra* (антологија српске поезије 20. века) и *РЕЛИГИЈА ПОЕЗИЈЕ*... Верујем да ови редови Берџајева поиздаље осветљавају Лукићеву поему. Овде је мој покушај да протумачим Лукићеву поему, а “разговор” са Берџајевом, можда, неком другом приликом...Подвлачим: поетски конкретан лично осећање есхатолошког је оно што ме је покренуло да напишем ову књигу, а не “утицај” Берџајева на Лукића...

I НАУКА И АПОКАЛИПСА

Да ли је заиста могућа катаклизма (апокалипса) са становишта физике, хемије, биологије, астрономије?²...

Било је апокалиптичних догађаја.

Можда је Лукићева поема **Фатални ортодоксни ускрс 1999.** године - слика покренутог процеса катаклизме планетарне коју ће изазвати компјутерски планетарни вирус?³ Сада не говоримо о могућностима биолошког вируса. Можда ће се некада толико зависити од микро технике интегрисане на планети да ће неко и нешто моћи да уништи човека планетарним или ванпланетарним вирусом ?...

Да ли Васељена па и шире стрепи од своје апокалипсе, катаклизме*?⁴ Дакле, свест о апокалипси на микро и на макро нивоу. Релативност осећања ствари. Мада све много меримо људским мерама. Наравно, ја знам да је Лукићева тема овде и сада у људским мерама апокалиптичним. Изгледа увек се долази до антрополошког зида - телеолошког, есхатолошког.

Знамо и за религијски обојене приче да је *"срдийосиј сунца"* последица *"ружних појава у појединим земаљским друштвима и појединих глупих пољитичких догађаја"*. Упркос свему, Лукићева поема надилази ово "појединих" и има општи људски и есхатолошки смисао.

* 27. фебруар 2004, НОВОСТИ

Мало је фалило да наша планета 13. јануара доживи катастрофални удар једног астероида. Земља за длаку избегла смак света. Астероид који астрономи воде под шифром 2004 АС1 за мало да 13. јануара удари у северни део наше планете... Опасности по земљу од лутајућих свемирских тела... Астероид је ипак прошао поред наше планете на удаљености од око 12 милиона километара

Да не бисмо говорили о општепознатим стварима у вези са самоуништењем човека на земљи; које, наравно, вере могу прогласити за апокалипсу, нешто ћемо ипак рећи о могућем "природном" уништењу човека. О атомском, водородском, о биолошком самоуништењу човека... О екологији доста се говори и зна. У свему изгледа да је најважније знати да се природа не може прескочити. Закони природе делују. Природа Апсолута свега не трпи изигравање закона.

Говоримо језиком прогнозе

Апокалипса (објава) Јованова даје сигурност у прогнози и то у годинама (хиљадугодишње царство). Прогнозе на земљи у вези са сунчевим пегама и олујама су другачије. За неколико дана у најбољем случају. За исти толки земаљски период могу бити прогнозирана она збивања у Земљином магнетном штиту, у Земљиној атмосфери и на Земљиној површини, која непосредно или посредно зависе од догађаја на сунцу". *"Сунчеви ветрови јурили су крајем октобра и почетком новембра брзином од 2000 километара у секунди"*... *"У њаквом развоју догађаја, ирејходна прогноза о мирном космичком и земаљском времену била би поједино обезвређена"*. Упркос и науци и религији - будућност стоји као "велики мистеријум" без обзира на познавање законитости, па и система религиозних законитости". Природа се не може прескочити, као што се зна и често говори. Објаве, откривења, откривања, апокалипсе; прогнозе, предвиђања, прорицања, гатања су нешто што се лако може остварити у небеској механици и биологији које имају заједничко са апокалипсом (објавом). Можемо их сврстати у трансцендентну механику и биологију и трансцендентну математику. Баш зато што верујемо науци овако говоримо. Говори се о томе да људска спознаја нема границе, упркос доста знања о неким универзалним загонеткама. Али верујем да су они још увек закон релативног нашег домета, *наше васељенске ирвинције*. А будући да се природа не може прескочити, увек су изненађења могућа, па и у лирско-апокалиптичким објавама песничким. Упркос свему, објаве су неки вид тријумфа људског духа који хоће на основу сада и овде да продре кроз таму времена и простора тешко дефинисаних; да продре у потоње, последње, коначно...; бар за људско коначно, за верујуће-неверујуће. Зар немамо право да гледамо кроз зидове прошлости, садашњости (које нема) и будућности. Зар и песничтво, уметност, зар и религија... немају право да слуте? Зар и Лукић нема право?

Блештаве ерупције духа и смрти. Реалне могућности за апокалиптично виђење света увек постоје. Ево, на пример, 28. и 29. октобра 2003. године "један облак јонизованој гаса са сунца ситијао је до земље брзином од 1,5 милион километара у секунди, а овај од 28. октобра, дојурио је брзином од 7,2 милиона километара у секунди..." Одмах овде рецимо да се и овакви подаци могу употребљавати у различитим политичким манипулацијама итд. "Магнетна олуја..."; "ерупције и магнетне буре"; "својства плазме четвртог стања материје са којима се не срећемо у свакодневном животу као са чврстим, течним и таловитим стањима материје. Плазма би једној дана нашим поштомцима могла да помогне да одлете до звезда". Наравно, једно можда реалније осећање света, не баш песимистичко може и о катаклизми и о апокалипси да умује. То о чему говоримо можда и заврши живот човека на Земљи, свеједно у који систем осећања света стављали ту апокалипсу, катаклизму, ту космогонију. Дакле, ми постојимо овакви какви смо на земљи, али постоје и "тамне површине сунца", "сунчеве пеге", "блештаве ерупције", "магнетна поља". И буквално и метафорично постоје. И симболично постоји све то. Можда смо ми на Земљи само део те "блештаве ерупције", духа Васељене и "тамне површине Сунца" чији смисао не знамо? Детаљ апсолутног духа који је израз материје. Свеједно је у какве системе стављамо тај дух. Он је, ипак, само људски.

Хаотични неми лексикон (Сунце смрти). - Сунце смрти и машта песника апокалипсе.

*Космички прототип
Завијлани сунчеви ветрови ударили у магнетно поље земље
Блага јеца
Мерење рендгенског зрачења
Максимум цикличне сунчеве активности
Рендгенски х (икс) зраци "заслепили" су 28. октобра апарат
Друга невидљива страна Сунца
Облак материје
Температура на површини Земље нагло повећана
Монструозна ерупција рендгенских зрака
Удари ветрова космичких правили вештачке јукоитине у земљном магнетном пољу
Сунчеви ветрови били су спектакуларни
Судари честица из сунчевих ветрова са атомима и молекулима ваздуха
Мамујска количина блештаве светлости чији је део заклопио земљу
Из сунчане короне у космички прототип долетели су огромни облаци плазме набијени магнетном енергијом
Магнетно поље сујитоно наслектирано од земљиног
Честице које су сада пробиле земљин магнетни штит последице космичког невремена - космичке олује - нанеле су штету сателитима и земаљским уређајим високе технологије
Крајки сјојеви изазвани протонским бомбардовањем са сунца*

"На сунцу се одвијало више догађаја. Сунце ће експлодирати кроз шест година..." Мисли заљубљених људи... Није утврђено где је и како је настала та вест... Доказано је да је изјава о смаку света лажна. "Ценишар за космичку околину".

Визије, па и апокалиптичне визије можемо схватити и доживети као видове утопија. И негативних утопија. Свеједно какве су утопије у питању.

Зависи од телеолошког схватања, од есхатолошког. Ко је и шта је врховно, крајње? Да не разглабамо сада и овде о видовима Не(бића). Можемо схватити визије па и апокалиптичне визије као вид футуристичких феномена. Можда нам за такво жанровско схватање и самих апокалипси па и апокалипсе, објаве Лукићеве може помоћи и овај импровизовани лексикон - из неког вида небеске механике и биологије које могу садржати имплиците и неку врсту астро - апокалипсе, везане за ужасе краткошког живота човека на Земљи?

Зар Лукићева поема **ФАТАЛНИ ОРТОДОКСНИ УСКРС 1999.** није један моћно немоћни лирски гнев у покушају превредновања места човека у есхатолошком смислу у Васељени па и шире, како волим да кажем? *"Историја човековој настојања да схвати Васељену и дешифрије њајну њеној постанка..."*. Део тог настојања у специфичном песничком виду су и апокалипсе, па и есхатолошка песма-поема Мирослава Лукића.

Завршимо са мислима претходника (338-402) из садашње Беле Паланке, мислима писца словенског Никите Ремезијанског из чувене химне Тебе Бога хвалим: *"Сјавамо на духовним вулканима њајансјивеној ођња у себи и својој историји и ѡражимо да се ођрејемо на ођњишћима ѡуним дима и лажне свејлосћии"*.

Можда нас Лукићева поема на те мисли Никите упозорава ?

Апокалипса и овде и сада. - Како материјализовати, приближити осећање могуће апокалипсе, катаклизме, логици - начину мишљења разумевања обичног човека, његовој мери ствари времена и простора, кретања, материје и информационе димензије? Како је приближити ономе за шта Јесењин каже: "Сви смо бедно привезани за животе своје". Да не наводимо мишљења филозофа, мистика, великих посвећеника.

Како приближити домету духа овде и сада који и не слути ни обресе суштине овде и сада? Како Лукићев доживљај есхатолошко-апокалиптични доживети (и наш могући пуки догађај) не само као лирско сећање на 1999. годину? Да ли је боља за Човека дивна заблуда*, или ипак да се поверује Лукићу?

* Често мислим на астрономе (и друге) који су стаано у томе. Како ли они подносе то осећање могуће, вероватне катаклизме? Тешко је подносити терет таквих знања дубоко проосећаних и у њима Човека и његове, рецимо, политикантске активности.

Упркос свему, ето, и ја пишем?!

У науци се говори "наша планета", "наша звезда". Али од новембра прошле године имамо и "нашу црну рупу". Управо имамо смо је, али смо тек сада сазнали за њу и да је 26000 светлосних година далеко од Земље... "Наша планета" и "наша звезда" врте се око ње и обићу пун круг за око 250 милиона година. Мисао у броју као да је немоћна - Дужина написане цифре... Реч! Да ли и "наша црна рупа" има своју "црну рупу" итд, итд. Није изгледа у неким дубинама ствари без значаја што се Лукићева поема објављује сада, 2003. године, и овде.

Све ово ја не наводим што се разумем много; но, баш ми то не смета да болно и беспомоћно осећам ништавост и ѡшме и сарховишћии ѡевања у Лукићевеј ѡосми ујраво о ајокалипћичном-есхатолошком кроз конкретније овде и сада.

Упркос свему, каже се: "Дуг је људски век", "Тежак је живот", "Лак је живот", "Има смисла", "Нема смисла"... Земаљска логика. Али земаљска логика у Апсолуту. Вера је самоодбрана од...

О свему се томе кроз миленијуме умовало. Вероватно од првог праблеска ума. Ипак, вратимо се... Лукићево лирско-поемичко умовање је значајно за нашу књижевност. "Црне рупе", "црна рупа", "Њихова сила ѡравишћиије шолико је јака да јој се не може ојрћнућии ни зрак свејлосћии нишћии било каква честиица машерије". Додајмо: Па ни на Земљи, па ни у Звизду, па ни у Ибру...

"Црна рупа има масу 2,6 милиона пута већу од Сунчеве. Заузима простор десет пута мањи од простора који земљина орбита описује око сунца. И та "наша црна рупа", са толиком масом, ротира фантастичном брзином - окрене се једном за сваких 11 минута. Ротација брзином која износи од 30% брзине светлости".

Поглед ми је пао на новине. Видео сам ликове глумаца и глумица који се *просио распадају од естраде, од изјава конфекцијских о животињу. Прљави, ириземни нарцизам "уметника"...* И наши "бардови." Освајало ме неко сажалење према њима као слици људске болно смешне беспомоћности према вечности, према Апсолуту.

Мислио сам директно о себи и Лукићу, једног трена хтео сам све ово што пишем о апокалипси Лукићевој, под притиском осећања ништавности, да баџим. Ипак, то нисам урадио. Ипак, нешто има... Позитивни гени... Ерос... И ја и Лукић смо део Човека. Рецесивни гени су устукнули. Лирска астрофизика Лукићева можда упозорава. Применимо на Лукића и Лукићеву поему: "Мисли глобално, делуј локално".

Да, општа апокалипса... Објава. А има функцију песничку локалну. Наше... "Наше"?! "Ваше"?! У сфери апокалипсе, објаве и за ортодоксне, и за, и за... Можда се апокалипса, објава, катаклизма, коју описује Лукић занста догодила у васељенском смислу али као детаљ детаља Васељене па и шире. Ми је нисмо свесни јер не видимо последице. Можда је у питању процес за чије су схватање потребни земаљски векови?

У наведеним чињеницама лако је схватити бујање вера и сада и кроз људско трајање. Од природних вера до модерних; од сујеверја до чврстих религиозних система небеских религија, великих посвећеника.

Већ упадамо у неку беспредметну чаролију писања о есхатолошком. Да бисмо се колико толико утешили и разазнали у нашем људском трајању и у могућим х(икс) значењима Лукићеве апокалипсе - ФАТАЛНИ ОРТОДОКСНИ УСКРС 1999. године, присетимо се речи Бернарда Шоа, који има "чувени цинични коментар": "*Васиона коју је створио Арисџошел трајала је 1.500 година, васиона коју је створио Њуџин трајала је 300 година и да га баш занима колико ће трајати Универзум који је створио Ајнштајн*".

II У ВРТЛОЗИМА И ВИРОВИМА АПОКАЛИПСЕ (ОБЈАВЕ) ЛУКИЋЕВЕ

Основне одлике постојуйка

Пре детаљнијег тумачења садржине поеме, нешто ћемо рећи о основним особинама форме, технике, израза Лукићеве поеме.

На први поглед (без читања поеме, визуелни утисак), види се да је присутан један поемички узвитлани ритам, дах. Извесна вертикална каскада немирног процеса хуја и буке немирне, да кажемо дивље реке. Нека буде баш реке Ибра. Наравно, то је тако ако знамо да је лирска песма, па и поема, и визуелни, графемски, графијски феномен. Поема је, углавном, у слободном стиху (белом стиху), наравно, далеком од скулптуралног стиха класицизма и везаног стиха. Међутим, има деоница које су и у везаном стиху. Значи "слободни израз песничког језика", али, на пример мотив ТИШИНЕ (који је скоро синоним за небиће, празнину) или мотив Ибар реке су, у везаном стиху.

Има још строфа које су нека врста везаног стиха - дистих, терцине итд. Симултаност израза. Но, ипак, није све у духу дадаизма, надреализма... Далеко је од кубиста "који не признају ни метар ни риму, па чак ни ритам ни интерпункцију". Има делова у Лукићевој поеми, делова лирске прозе који подсећају на библијске врсте - "versetto" деминутив од тал. verso - стих - ритмички редак из Библије". Да не тражимо везе са модерним зачетником слободног стиха Волта Витмена и другим.

Од свих бројева у ритмичкој глобалној структури доминира број три; нарочито око ТИШИНЕ и Ибар воде. Присутан је и у понекој терцини. Извесној глобалној ритмичности доприносе и *песме без наслова - астероними* и, наравно, извесна, астрофичност. И једно и друго, по природи ствари, је у функцији израза садржине, као и хетерометричне строфе (различитог броја слогова). По форми, техници, можемо говорити о поеми Лукићевој као о нечему што је контаминирано - спојено. Као о извесном колажу, монтажи, и то у метрици и разноврсности стиха и строфе пре свега. Наравно, то је условљено садржином - универзалношћу и шаренилом греха и казне. Условљено је чврстином и дубином мотивацијског система. Ентропија, редунданца, неодређеност, непредвидљивост...

Треба рећи да и сâм песник као субјекат лирски, приповедач лирски, и посматрач, на неколико места говори о поетици, па и о тропичности. Самосвест поетичка. *Можда није згорећ йоновийи да су и шойоними (временско и йосйорно одређење) сйицајем околносйи добили ойийше значење. Рецимо село Мишљеновац као да је неки аптроним - име по карактеру личности и дела дато. Овде не значи много то што је у питању име села. Да кажем јасније: и експлиците и имплиците, поетика поеме је, рецимо*

грубо - чврсто фундирана.

Наравно да има изражајних ѿананостии. Има неке ѿајне службе заумној језика. Има љуикој, речиијој љујања. Терцина ТИШИНА је значајна за ритам целе ѿеме и за њен метафизички дух, ѿа и у смислу - А ШТА ЈЕ ИЗА ТИШИНЕ? - ѿређе. Дакле, у ајсолујно есхајолошком смислу. Звучна клима, звучна ѿусјиња белине - ѿрансједенције - која одваја сјихове од једне речи је - речиија ѿрансједенјина метафизичка сушјина. Пусјиња белој мириса. Пусјиња "Тишине" и ѿо ѿросјируке. Поновимо - ѿусјиња есхајолојје конкретной светиа "небеској народа"...

ФАТАЛНИ ОРТОДОКСНИ УСКРС 1999. ГОДИНЕ. Не, није само у питању blanc vers - слободан стих, без риме.

Поема је заисја бојаја; разноврсна јуришина каскада и слободној сјиха, и римоване ѿрозе, и везаној.

Морамо скренути пажњу и на извесан ромор, риму у фонемској структури. У смислу асонанце и алитерације. Ту је упадљива строфа, функционално дата песма **Ибар водо**.

Што се тиче језика, можемо рећи да користи различите жаргоне, типове језика. Да не упадамо у шира стилистичка обајшњавања. Симбол је упадљив као израз, али није насилно форсиран. Директан и индиректан говор, описи, итд, итд.

Песнички језик... Но, у оквиру тог језика имамо извесну функционалну употребу тривијалног говора, устаљеног. Мислим да је смисао тога да се дочара типично, "просечно", како би рекао Иво Андрић. Ти просечни, да кажемо дневни жаргонски изрази, су посебно обележени. *Научни језик и библијски коришћени су са мером као ѿснички ѿемички израз.*

Заслужује пажњу и "друга смрт", мотив из Новог завета, из Апокалипсе. Лукић тај мотив користи у том смислу. Молијер шаљиво користи мотив друге смрти у **Дон Жуану**: није га добро убио, па га још једном...

Лукић пева, говори. Не подаје се песничком штосу; примени неке технике да би био... да би било. *И оно ијо је научено, учено, ерудијино, он ја, како волим да кажем, рањава неком оријиналношћу.* У контексту и метафоричкој речи долази до неке ненаметљиве полисемије - више значења једне речи. Све је у духу мотивацијског система. Паралелизми - понављања, и анаколут - недостатак везе у реченици (понеки) је наравно функционалан - дочара стање духа-душе у апокалиптичним спектаклима. Усамљени стихови, употребна вредност речи, конвертибилност речи - претворљивост речи у поеми је оригинална и у систему мотивације - негативно обојене емотивности. Постоји склад између ознаке и означеног, што се не би могло рећи за многа сочиненија конјуктурно религиозна о варијацијама светосавља, Хиландара, Белог анђела, итд. Лажљиви и подмукли списатељи, поете, неки допрли још из самоуправне несврстане секте...

Као што се зна, о свему се могу писати књиге. Мислим да је у овом огледу - књизи о Лукићевој поеми **ФАТАЛНИ ОРТОДОКСНИ УСКРС 1999. ГОДИНЕ** било нужно, бар нешто посебно, издвојено рећи о изразу, стилу у ужем смислу речи, техници. Рећи о овој плаховитој вртложној реци-поеми-Ибар води. Рећи о њеном увиру, крају, али не крају крајева... Овој објави, открочењу ... О њеном току и ваљању греха, кривиде и казне.

Пошли смо, као што рекосмо, од форме и идемо на садржину - у вирове и вртлоге објаве - апокалипсе модерне и наше, али и светске...

Наслов апокалипсе Мирослава Лукића **ФАТАЛНИ ОРТОДОКСНИ УСКРС 1999.** године је добар. Можда је најбоље одмах рећи да мислимо да овакви чврсти термини као што је **ФАТАЛНИ ОРТОДОКСНИ УСКРС 1999.** године као и много рабљени појам *фатално* можда и нису баш за једну овакву поетску материју сочну од метафизичке реалности? Међутим, наслов Лукићев је "*монограм садржине*" који ипак тачно говори о поетском духу и даху ове поеме. Ови чврсти термини као да укроћују метафоричко-симболички садржај визије будућности пројектоване из сада. То је антрополошко, есхатолошко, онтолошко. То су импликације присутне у поеми. Можда и ово треба рећи? И број је у наслову. Историјски тачан. Број "темељни принцип свемира..." итд. Овде је 1999. Један - "праисконско јединство". Девет - "...сачињено од свемоћућеџ шри џуџа шри... џочейџак и крај...". Три деветке. Али можемо рећи и да је девет обрнута шестица... - "*савршени број... најпроизводнији број од свих бројева*". Број 69 - љубавни пар. Нека буде, за оне којима је стало до тога, да су у ствари три деветке обрнуте три шестице. Толико о традиционално симболичким импликацијама.

Наравно, 1999. година је за Балкан и за Србију трауматична година о којој се много може говорити. Можда ће без фусноте, рецимо 3004. године, ова година више имати симболичко значење: и са бројем један, и са бројем три, и са бројем девет?...

Поема **ФАТАЛНИ ОРТОДОКСНИ УСКРС 1999.** године почиње извесном дидаскалијом, ремарком. "Отварање..." Можда и та ремарка бар формално упућује на драмско, на сукоб, наравно на сукоб дубоког нивоа и смисла, будући да се ради о "печатима" који су већ читаоцу познати из *Откровења (Откривања)*, објаве Апокалипсе Јованове из задње, последње књиге Новог завета. Песник Лукић "отвара" од другог до шестог печата. У ремарки наравно пада у очи и синтагма, део наслова "*фанџасџична исџориџа*". Као да је Лукић хтео да ублажи претенциозност откровења, објаве, па каже само "фантастична историја".

Иако је полазиште поеме-песме из стварног живота, иако је прототип за *Откривање, Апокалипсу* Лукићеву стварни догађај у Југославији 1999. године. Песник има библијско-митски стил. Стил, или стил и ритам - дах средњовековног песништва.

*Дођи и види.
Коња белоџ.*

Коњаник је апокалипсе: смрти, убијања:

*Коња белоџ,
И оноџа шџо јаше на њему
Изнад облака:
Он се зове смрџ.*

Савременици препознају, бар из Србије и Црне Горе (а и из неких других земаља) у овом јахању изнад облака *шмахавање, секире*. Ту је и пакао који иде за коњаником. *Ове слике коњаника апокалипсе онемо ко није из Србије и Црне Горе могу изгледајти само као оригиналне, убедљиве поетске слике. А оне то и јесу, али је поетски за њих сурова стварност раша. Не би нас далеко одвело упоређивање, паралела "отварања печата" у Јовановом откровењу и овом откровењу Мирослава Лукића у шест откривања. Песник нас у поеми позива "да дођемо и видимо". Да кажемо тако - познате детаље катаклизме и обичне детаље. Лукић их рађава својом лепотом речи. Ту су: "црно сунце", "крвав месец", "звезде... шире ужас и њево".*

На плану идеја дела значајни су стихови који су курзивом штампани:
Дођи и види

*Велики дан и сирашну ноћ њева,
Ко може остати?*

Пазите: "Велики дан". Вероватно указује на хришћански однос према апокалиптичним догађајима. "Сирашна ноћ њева" - сигурно се односи на гнев Бога који се остварује нечијим извођењем. Неко ко је задужен да оствари гнев, онај ко "јаше на коњу изнад облака".

Ужаси гнева - пепео, снег, рушевине, као мора. Песник иде и:

*Песме које сам написао пре две године.
Мртве су.*

"Мртве песме?" Да ли и за њих важи "друга смрт", "васкрсење?" Два суда да ли и за песму важе? "Судњи дан" и песник иде:

*Тонем у њево.
Несћајем.*

*Завијају сирене.
Вичу да се склоним.*

Песник наставља даље, ход по призорима и у живим призорима апокалипсе: (Четвртак, 25. - недеља, 28. март 1999. године. Београд, Мишљеновац)

Дакле, ова поема-песма има и вид дневника у животу апокалипсе. Наравно, мени су ове теме и идеје блиске јер сам и сам доживео овај прототип апокалипсе 1999. године. И сам сам написао прозни рад о бомбардовању Југославије 1999. године под називом *Поноћни самопошетник*. Песник Лукић иде кроз апокалиптичне догађаје, али иде и кроз своје песме:

*Читам стихове које сам некада написао.
И које не уништих.*

Значи иде кроз дух своје специфичне поетике, поезије у свету апокалипсе, смрти, психологије стварања у условима смрти, пораза: *шињају шешке речи, и шруле као лишће.*

Овај стих доживљавамо као веома упадљиву слику категорије теоријског тропа - претварања речи у смислу, у значењу, оно што волим да назовем "црном рупом". Х (икс) значења. Шире социјално значење имају стихови:

*Седео сам, колико јуче, на сћенишћу.
И слушао монолог проидања.*

- из библиотеке.

Из онога што смо некада тако звали.

Наравно, присутан је и познати мотив "кратког памћења" (синтагма Жан Касуа). Народи имају кратко памћење јер су и као појединци "бедно привезани за животе своје" (Јесењин). Народна библиотека... Косанчићев Венац... *Да ли тај гнев о коме пева и Лукић и писац Откровења укључује и казну за "крајко памћење"?* По овој поеми је тако и оправдано је што је предвиђена божанска санкција и за то. И историја филозофије, и дух кича, и грађански и малограђански, и скоројевићки, и снобовски... и системи... - све то учествује, све је за санкцију. Можда је кључно у свему да човек, ипак, једном живи и да су увек нови људи. Из свих тих разлога класно-социјалних и психолошких и антрополошких:

Одсечени смо од будућности, зар?

*Враћа нам се као бумеранг.
Све оно што мишљасмо да је превладано.*

*Ударци долазе из неочекиваној правца.
Из љићавој пролећној сунџона.
Из блава година.*

.....
Из "неразумевања".

Песници певају о универзалијама, не само нације, но и света, јер крај миленијума подразумева (по општости Откровења, па и Лукићевог) и народе Африке, Азије, Латинске Америке, Аустралије, итд.

Да ли смо сви "одсечени од будућности?" На жалост, Лукић је у праву. И наша духовна "елита" (академици) су изненађени; погрешно су мислили и за њих је неочекивано. Можда би се могло поставити питање да ли су баш сви? Да ли су баш сви мислили "да је превладано?"

*Уједа крај миленијума као зима за колена,
За срце, за главу, за сваки мишић.*

Песниково је да опева и заблуде и грехе, и тривијалности итд. У овој поеми-песми у основном сплету поеме је и мотив манифеста, програма. Ја - песник. Приповеда о догађају, као сведок...

*Проиасић ислазила језичину.
Магла надлази са запада. Са брегова.
И тишина.*

Ту су детаљи: чопор паса, трактор, гугутке, врапци, и опет манифест програмски мотив, мотив психологије стварања:

*Донели су ми писаћу машину.
Рис иаира. Коверте.*

*Коме да пишем?
Шта да пишем?
Умукле су и музе.*

Поетика и у сенкама смрти отуђење. Гаси се потреба за писањем, тако некад моћним средством можда нарочито песника (епистоларна форма)... Сliku поетику психологије (не)стварања употпуњују детаљи: краве, овце, чешљугар, сенице и:

*Док бомбардују Раковицу,
Немам воље да иђем,
Само шућо бленем у кајсије,
У њујове који се још нису расјукли.*

(Понедељак, 29. март 1999, око 5 поподне, Мишљеновац)

Већ рекосмо да Лукић директније наговештава апокалипсу са "пропаст исплазила језичину..." Ево, у следећим стиховима учвршћује тај мотив:

*Астџролози и њороци
Неколико недеља раније
Видели су мрачни њунел
И њривиђења
Која леде крв у жилама
И даље варира мотив отуђења преко писма:
Писма која сам најисао,
Или која је њек њребало да најишем,
Неће биџи њуђена у свей.*

... Наставља се слика бомбардовања, и завичаја, родног места. Песник самује... Ствари и сећања су му друштво. Детаљи природе: лавез, вране, сова. Сећања на детињство... Гнездо... Стара клупа... Гитара, портрет песника, балалајка, гајде, бележнице мртвих професора књижевности.

*И двољед за њледање у небо, у будућност.
Кућни духови су се њовукли као осека.*

Пазите! Да не разглабамо о симболизму неба у вези са апокалипсом. Небо у откровењу. Будућност. Да не увредимо читаоца тиме што му тумачимо нешто што он већ разуме. И посебно је значајно да су се "кућни духови њовукли". Значи - пагански духови, кућни богови, идоли, кумири... *можда духови из Истџочне Србије који су и мене њокреџали у мојим књиџама При-лози за биографију Ђавола и Прилози за биографију Бога.*³ Повукли се пред катаклизмом. Паганско се повукло пред "сџрашином ноћи џнева", како каже Лукић у почетку поеме. Вероватно и сигурно божјег гнева. Нису ови кућни духови у смислу хришћанском, но кућни, као на пример Таласон. Ево после неколико наговештаја апокалипсе, објаве и нових наговештаја - откровења.

*Пейео сумрака
Астџролози и њороци су били у њраву
Излазе из књиџа, из часоџиса
Као бубашвабе њесници, и духови
Ни'џ реда, на које заборавих,
И њишина - оџромна и сабласна.
Дошло је време њоследње,
Време њейела, време када се феникс одлучује*

Да себе сјали.

Дакле, неке разноврсне опште објаве раније: и астролога, и пророка... Песници, духови нижег реда. Не заборавимо - *иаџански духови*. Лукићева *ошкровења су у неком искреном заносу објаве хришћанско-иаџанске*. Песник као да кори себе *што је заборави духове нижег реда*. Тишина... Феникс...

Овде почиње *друџа целина* у којој се, за разлику од прве, појединачне (бомбардовање Србије 1999.) говори уопштеније о катаклизми, апокалипси, као некој хришћанској категорији: грех - казна (можда и спасење). Песник синтетиче астрологе и пророке, песнике и духове у "пепелу сумрака", који "излазе из књига". Као што читамо, "дошло је време последње". "Феникс себе да спали". Мало чудан феникс. Да, феникс је ускрснуће, бесмртност. Саможртвује се. "Огњена *ишцица шреће дана ће васкрснути...* Христос... Вера у бесмртност... Значи, чвршћи сплет са хришћанством. На сцени поеме у "пепелу сумрака" су људи "оштрих језика", "кратке памети" и *Тишина у ритму, даху шројсја са десне сјране шока поеме - џуја их*. **Врата Звижда**. Песник иде. "Три фазана"...

Да не застајкујемо - у структури поеме доминира број три. Као детаљи су фазани, бункери, угљенисан стабла, мрак, лајање пса. Смех у помрчини. "Господари неба и земље".

Тишина убитачна у строфи од три Тишине са размаком - белином. Звук Тишине зачаран белином, недиференцираношћу, трансцедентним савршенством, чистотом. Да, Тишина пуна речитог говора у јези ишчекивања, у јези изневерене антиципације:

Тишина између лавежа

кућа се брани тишином

чезњом и молићвом.

Каже се: "Природа се не може прескочити". Мада важе други закони историје, друштва, другачији од закона природе; мислим да се и закони друштва не могу прескапати*.

* О историји као Учитељици живота написао сам у *Прилозима за биографију Бога*, и другим књигама, бар педесет страна. Блиска ми је мисао Лукићева, мада се не слажемо. Но, да видимо шта се каже у Лукићевој поеми о историји:

*Могло је и дружачије
Да је историја била дружачија.
Историја се љобљувала.
Из помрчине базди
Бена бљувашина.*

Мислим да није баш могла другачије. Историја није могла бити другачија. Бљвање и базди историје исто је законит као и њени блештави тренуци и здравље. Строжије говорим. Историја је онакава какво је и друштво. Друга је ствар што се митови и бирократске мистификације представљају као историја. Но, песничко је да пева, певајући о себи да пева о свету, народима. Његово је да припреми разлоге, мотивацијски систем за апокалиптичне призоре, објаве смака света, видове његовог есхатолошког виђења, телеолошког. И он то успешно чини. Он наставља са сликањем језе Тишине. И животиње упале у ритам Тишине очекујући језе у белни. "Свака зверка у себе". Све се завукло у себе. (...)

Тишина осваја. Песник се не мири, изгледа, са апсолутном Тишином. Заиста - свет без људског гласа?! Значајна синестезија: "Помрчина беседи". Да, не говори, но - беседи. Арома верског, старог. Део духа апокалипсе. Као детаље те Тишине комбинује визуелне и акустичке феномене. Опет успела синестезија - *ваздух кобалитни*. Право разочарање Тишине је у ратно-бирокуратском:

*Чуо сам вести радио Москве,
државној радио Македоније,
Рајни райорит и извештај
О унапређењу храброј йилоша.*

Као да се то ратно-бирокуратско одупире Апсолутној Тишини. Но, оно је овде део, средство апокалиптичког гнева о коме смо већ нешто рекли. Питање оправданости и неоправданости гнева је за велику расправу. Политичко, национално, верско итд питање. Детаљи пораза, тишине, су *бубашваба, жуђујке, врајци, кајсија, јабука, кокошке и йейлови:*

*Господари неба и земље, мира и раја
Их не чују. Не чују цвркут йицица
Нема брашна. Нема хлеба.
Једемо йонос и койриве.*

Песник поставља крупно етичко питање. Иронично га поставља: "Једемо йонос". Но, у неком смислу и етичко постаје бесмислено у свету апсолутног уништења, свеједно које врсте - божанске или неке природне катаклизме, или заслугом човека. У градацији, тананаој градњи мотивацијског система - од материјалног ка апстрактном..., од појединачног ка општем, од конкретног ка мистичном:

*Једемо младо лишће букава
И чорбу од йрвој кисељака.
Једемо себе и снове.
Једемо усаламурену йрошлост.*

*Кад све будемо йојели,
Пробудићемо се као йеруника
Из зимској сна.*

Да, као перуника - ирис: моћ светлости, нада... И у хришћанству цвет је деве Марије, царице небеске... Туга Деве Марије.

"Из сна". Сан. *Оставимо бескрајну йричу о сну и његовим ирационалним вруљама, йодводним изворима чије одблеске видимо у овој Лукићевој йосми-йесми.*

"Слутња друге смрти", праве, кроз "гугут голуба и цив врапца":
*Чийавој йролећа и лејша,
йушоваћемо од села до села,
од месја до месја -
ако их буде!*

Симболика неба. Небо је северни врх у планинском ланцу Аборин, источно од Мртвог мора. Са њега је, према предању, Јехова показао Мојсију земљу обећану Јеврејима, пре него што је умро. Иначе, Небо и Земља

представљају дух и материју. Плава боја је трансценденција, бесмртност, царство блажености, поредак у свемиру. Понекад је Бог Неба беслолан... Можда није на одмет и ово рећи о значењу и симболици речи Небо. Небо у поеми Мирослава Лукића има неки смисао верски, али и индивидуални. Колективна и индивидуална есхатологија. Са Неба... Оно је дато у "ноћи гнева". Вероватно подразумева божји гнев. Небо је и тај који изручује гнев из облака, изнад облака. А облаци су у традиционалној симболици (и ништа мање но у овој поеми) Небо. Ишчежљивост. Небеско стање, када се анђео, или божанска рука промоли из облака. Имати "облак над главом" значи живети у срамоти. У хришћанству облак је симбол "невидљивој Бога који велом обавија небо; а и облаци велом обавијају Бога". Изгледа да се божанска свемоћна рука помолила из облака, и то баш на ФАТАЛНИ ОРТОДОКСНИ УСКРС 1999. ГОДИНЕ. Да, божанска рука у виду Милосрдног анђела.

Гнев са Неба. Упркос јасној видљивост времена и места догађаја, поема је тако мотивацијски структурирана да појмови имају симболичко значење. Доминирају традиционални општи симболи. Значи не лични, не једне групе. Симболичка структура песме-поеме више указује на опште значење појединачног. Овде: ФАТАЛНИ ОРТОДОКСНИ УСКРС 1999. ГОДИНЕ. И само појединачно обележје, топос, је тропично, симболично. На пример, година 1999. је богата симболичким значењем. Бројеви 1,3,9, у смислу хришћанства светости броја и идеја је познато. Или у смислу хиљадугодишњег царства (Ошкровење). Две хиљаде година. Ништа мање није ни тропично место Мишленовац - мислићи, мисао... Дух. Или Звижд - и својом експресијом акустичком и мисаоним значењем Звижд је богат. Звиждати 1999. и труба - звук... Ето, књиже се и саме ишћу. После овог излета у симболику Неба вратимо се овој целини поеме одвојеној звездом, овом астерониму. Овај астероним се завршава апокалиптичним стиховима:

Последњи рај ће се завршићи на Дунаву,

У Бердају - понавља старац јуродиви.

Цив, цив. И Дунав - река, и клисура, и јуродиви су симболи, неосимболи. Иначе, река је у симболичкој традицији "проток света у манифестацији, проминуће живота..., прелаз". И клисура је вероватно теснац. У ово апокалиптичко виђење последњег рата песник Лукић укључује и врајца. Ето, врабац (циван) је изласан за симбол Београда. Врабац је у симболици атрибут Афродитин. Поистовећен са Лезбијом. У хришћанству, дакле оно што је у неком смислу у сржи поеме, врабац је: Ништеност; незнатност; иакође развратност и распусност. Не кажем да је песник Лукић намерно књишки уклапао у неосимболичке функције традиционалну симболику. Утолико боље. Та симболика је присутна. Упозорава "галантност и плодност..." да јој се не деси као "ништеност, незнатност, развратност, распусност". Ја мислим да ови симболи апокалиптични, видици апокалиптични имају шире значење, па и значење континентата и раса. Лукићева поема је дубља и од саме себе, па и од њојске самосвесности песника.

Почиње друга целина:

Цај - царай!

*Зграби мачка врайца.
И шмућну иза њлошца.*

Писак!

Дакле, мачка - "... њроменљиве очи, њошцаја, жудња... зло и смрт... сошона, шцама... лењоси... моћ зла, зла коб" - ЗГРАБИ "Ништеноси; незнајноси; разврајноси; расцусноси". Или, лирска једначина сведена на једноставно: *Госцодар рајца, њнев над облаком ЗГРАБИ НАС. Ми смо само њиснули. Бела куца...* Јер:

*Зоолоџица има свој закон
Своје аршине и њројорције.*

Песник упозорава на "чешљугара". А "чешљугар је у хришћанској умешносци осликан у вези са сцрадањем Христцовим и са Христцом као сцасишљем, њошца је њовезан са шрњем и драчом. Такође назначава њлородносци и џаланцносци". Песник Лукић, можда оправдано, као да стрепи да се неће разумети реактуелизована традиционална симболика. Као да сумња да је довољно присутно древно у модерном о чему он чешће и пише. Песник каже:

*Не волим мачке, ни џаволе
Ни џаламције, ни лажове*

*Људи цоворе њоцрешне сцвари
Увек нешца друџо, не оно шца мисле*

*Неречено као да чувају
За неку друџу њрилику*

Да, не воли те и такве ради којих је и због којих је апокалипса и ова, да кажемо, неоапокалипса. Ја сам мало збуњен око "извршиоца" послова гнева онога "изнад облака". "Овлашћеник" да ради те "прљаве послове" за Бога. Ето, говорим језиком праксе оних на које је послата казна. Претпоставка је да "прљаве послове" "одражују прљави" ... Говор и мисао... Прилагођавање. Филозофија коју су усвојили бардови народа врайца. Мишљеновац звижди 1999. године у ритму дрвене реке општег значења ИБРА. Врабац и Небо. Однос врапца, чешљугара, и Неба. Песник Лукић види тајне односа дубоких смислова метафора и симбола:

*... Нико друџи
није видео крај једноц врайца
мало њре осим мене
Болно резигниран, мудро миран привидно:
Ишао сам да њроверим
Иза њлошца је осцала цомила њерца
И неколико крвавих мрља
Од живошца, од лешца*

*Суза моја нема цде да кане
Увире шцамо цде извире*

Песник меша намерно, да кажемо природно, у духу мотивацијског система, нивое, врсте израза: и дискурзивни, и симболичко-метафорички, и научни, и колоквијално-тривијални. Можда је баш био моменат да то овде кажемо, на овим примерима. Све је то, изгледа, у једном сплету љутње, гнева песника на "врапца". Продуктивног гнева који рађа боје сатиричности. Поновимо - ова апокалипса Лукићева је и својеврсна сатиричност на нивоу тубитка, самобитка па и Не(битка). Упркос томе што је први видљиви ниво тубитак - МИ... 1999. итд.

Колико је Апсолут подвргнут сатири? И извршилац гнева Апсолута? Можда ја који ових дана бројим умрле као тобожња изненађења, нисам прави тумач. Ја живим у самоћи, која је обузета собом и у мртој лепоти. У сенци галаме криво прљаво себичних живих и мртвих. Овде, у овој поеми Лукићевој, ја мислим да Тишина скоро добија значење синонима Не(бића), Апсолута, Празнине, Есенције, итд. Тишина као нешто супротно празвуку ОМ-у. Као да долази она:

Тишина
Тишина
Тишина

Зачињена њерјем и крвљу једног врајца.

Значи: у арматури Тишине и Белине - трансценденталног савршенства је злочин. Само злочини, перје и крв једног врапца... Позната мисао: "Смисао пада врапца".

Нова целина поеме. Нови астероним. Песник наставља са симболичким сликањем апокалиптичких збивања 1999. године.

*Раскоодакале се кокошке,
разисторија.*

Кокошка је симбол "расплода; чуварности, материнске бриге". Али, авај! Ове су "се раскоодакале". Значи - лажни расплод, лажна чуварност, лажна материнска брига. Бела куга. То што кажемо о тропичности "раскоодакале се" потврђује нам и други стих - "разисторија". Дакле, лажна историја, губљење историчности. *Малићни национални митови. Слику несћајања врајца ујојјуњава и ћушање његове крви и "лајање йса".* Симболика пса у традицији је заиста богата. Но, овде је то богатство запечаћено питањем - *"шита каже на свом језику?"* Песник даје запечаћивање смисла не само лавежа пса, но и кукурекање петла. Ето, кукурекање "гласовите птице", "соларне птице" је спутано у апокалипси, па се не види хришћанско из кукурикања, не види се "душа праведника у очекивању зоре". Управо, види се апокалипса. И опет слика нестанка "врапца":

*Птичица неопрезна
Крајкој њамћења. Врабац шито је
Ојтимистички цвицукао њоследњих дана.*

Нови астероним. Централни мотив овог дела поеме Лукићеве је "левак који усисава нејоврајно". Нове апокалиптичне слике спектакуларне. Река насељених места. Левак све усисава. И песника:

Овај левак који усисава мене, од јутра

Од буђења - оџроман је, али невидљив.

*Пройаси је мрачни подрум историјски.
У коме Г-ђа сјајнокожа као кобра
Орџија са сличним.*

"Мрачни подруми историјски". Да, одлазе народи. Резултат апокалиптичног збитија. И сада следи слика неког вида *Бавола*. Да не предамо много. Међутим, левак скреће пажњу са неком својом да кажемо тако, надмоћношћу. Левак који је јачи и од јахача апокалипсе. И песника усисава:

*Овај левак је немилосрдан.
И усисава све што захваћи.
Труње што љови, балване
И несмирене духове,
Беле коње и њихове јахаче,
Подмуклост и сивраву
Лаж младу и лаж сивару
Букаче и здухаче
Ухолаже и један жути бреџ у даљини.
Сунцем обасјан и јуси.*

*Беле љовке
И једног љадавичара
Који надгледа*

Своју обележену територију.

Не могу а да не подсетим на црну рупу васионску, нашу црну рупу ~~која усисава...~~ Можда баш у виду левка... Нека надапокалипса. И сада, овде, долази лирска народна песма о Ибру води. "Еј, сџани, сџани Ибар водо!" Песник је ритмички и идејно-емоционално уклопио ову народну лирску песму. Њеним укључивањем песник не сужава спектакуларност апокалипсе, објаве, откровења. Управо додаје нови мотив, шири 1999. годину, нови мотив Звижду, Мишљеновцу додаје. Значи, треба да је видљиво да је песник у општој ортодоксној апокалипси, откровењу ускршњем 1999. Он даје и видове апокалиптичних збитија наше - ондашње Југославије. Међутим, у етимолошком смислу, и по вертикалном и хоризонталном Ибар је нешто општије, шире, јер та реч је страног порекла. Но, ево нешто о етимологији речи Ибар, таме значења која просијавају ирационално.

Зашто баш Ибар? Ибар река... Ибарска магистрала, али и "ибарска магистрала" (новокомпонована песма, кафане..., па и проституција).

Дакле - Ибар и апокалипса. "У Ибру на реце рекамеј Сџуденици" ... Ибарски... *Ибрац* (река у Црној Гори). *Ибровац*. Човек из Ибра (крај или место). Идемо даље кроз етимолошки честар: *Ибар у Волињу* (Русија). Баскички апелатив Ибар "долина, Валее; Ибај "река", одатле Ибаица, Ваица - шпански вега "равница" (упореди презиме познатог шпанског драматичара

Лопе де Вега) сард. Веда "идем", иби "обала", ороен, ибон "bergsee" античко име шпанске реке Ebrus - Ebro. Итд.

Верујем да ово узето из етимологије о Ибру убедљиво казује зашто Ибар у поеми. Зашто је у структури садржаја и ритма поеме Ибар. *Значи "Ибар" Лукићев (ова његова ујошреба у моншажи у поеми) је симбол, мейџора, ња и нека "јарабола" за један народ, али за све народе. Ојшшељудски смисао поеме. Цитираћемо целу песму у лирској интерпретацији самог песника у овој поеми:*

*Хееј, ееејееј, еееј, ејј,
Еј, сјани, сјани, Ибар водо.
Хеј, сјани, сјани, Ибар водо.
Еј, сјани, сјани, Ибар водо.
Хеј, куда журиш шааако.
Хеј, и ја имам јаде своје.
Хеј, и ја имам јаде своје.
Хеј, и ја имам јаде своје.*

Овде је, по мом мишљењу, важно поставити питање - зашто баш Ибар, а не нека друга река, рецимо Морава? Ибар зато јер је он као река са својим својствима близак слици - врлетним катаклизмичким догађајима у овој поеми. Са својим каскадама, хучно громогласним, са брзацима, са кривинама... *Поема личи на Ибар.* Ко бар мало зна Ибар, лако му се у то уверити. Песник **ј е ч и** са својим **ј** и **е** и **је** који су на ударним местима, у почетку или на крају стихова. Песник јекћући пита се "куд води та река", куд жури у апокалиптичној тутњави? И песник упозорава "Ибар" ("врапца") да има и он јаде своје. У вртложним каскадама "Ибра" је манифестација апокалипсе, на Ускрс 1999.

Следећи астероним је нека парафраза Шекспировог стиха из Хамлета, Хамлетовог монолога: *"Све је искочило из зглоба"*.

Лукић уопштава. Хамлет каже: *"Ово време је искочило из зглоба"*. Идиоме, познате ствари песник актуелизује у контексту апокалипсе 1999. Ставља тежиште на буквално значење које је јаче од метафоричног.

Понеки муж и жена из коже.

Понеки мртвац из гроба.

*Све бубашвабе измилеле су.
Привучене мрвицама бајаштог хлеба.*

Тако шреба.

"Тако треба", вероватно по гневу и извршиоцу тог гнева, тог прљавог посла.

Нови детаљи спектакуларних призора апокалипсе... Жена... *"Усйомене се враћају и лају као чойори њаса"*. Призори распојасаног живота. Баханалије својеврсне. Жаргонска реч - *шресјуз*. Мотив "слепог вође" - као неко Коло Бранка Радичевића и мутни Дунав.

Нови астероним почиње стихом: "Успомене ће нас докрајчити". Дакле, разумемо - лажни и прљави експлоататорски однос према традицији - "ће нас докрајчити". Допринос односа према прошлости апокалиптичном крају. Рецимо у духу поеме-песме, у духу песника: Ђбар јури у апокалиптични крај... "Врабац"... Не одваја се лако Лукић у поеми од смртоносног односа према традицији. Малигно неговање мотива научних је у "визијама мозга" и не могу се опрати. Кокодаче упорно "Свелаж" - оштри лаж, бирократске мистификације, хипокризија и традиција и мит као производно средство.

Најубедљивије лажу
Они што од Бога украдоше мејлу
Да почисте испред своје куће,
Али нису невини
Ни они што око њих кућа чисте.

Сви који преживе
Имаће шта да кажу.

Преживети и рећи. Живот и реч. Имати шта рећи. Преживети апокалипсу. Другу смрт. Хиљадугодишње царство. Ненаметљиво песник ~~уноси~~ мотиве из Ошкровења Јовановог.

Хоће да усисају сву љезину
И очајање из срца

Њих чека свечаност смрти апокалипсе Лукићеве, неоапокалипсе, чија је топографија и нашег тубитка и ништа мање у спектакуларности општа. Персонифицирани грех. "Грех зауставља или се креће" и изјава, мисао доста позната: "Биће како је љисано". Већ смо, у напоменама на крају Лукићеве песме - поеме, скренули пажњу да судбина није експлицитно хришћанска категорија. Фајум... Фајално... Предестинација - унапред одређено - "љисано". Бог унапред одређује оне вернике које треба спасити. Не судбина као божанство. Јеврејска књига живота говори о томе. Но да видимо даље детаље апокалиптичних слика: јорговани, кајсије, "парење цукаца и кучака", лет пчеле... и настављајући слику о љраку на ножицама љчела, песник шири слику о праху, шири је и уздиже у високе, религиозне сфере. У ствари, који су видови греха:

О греху, чистом као љрах љоленов,
О љроклействију, о содомији -
Још ништа није речено!

Од изреченог,
човек не може бити миран нигде.

Сви наведени мотиви су вероватно јасни у контексту греха и казне, апокалипсе. За нас је са становишта поетике, са становишта слободе мисли, релације речено-неречено занимљиво ово: од изреченог. Неказано! Исповест... Психотерапија. Искреност и лаж... Дакле, немир, патњу... доноси изреченост. Значи, људи су за персону (у психолошко психијатријском смислу).

Дакле, за хипокризију. Мислим да сам довољно указао на дубине и

Цртеж Р.П. Звишкој

компликованост извесних мисли које изгледају као узгредне. А ето, важан су део онога што иде у општи грех који доводи до апокалипсе.

Нови астероним почиње стиховима:

Хоће да усисају сву празнину

И очајање из срца.

Ево детаља тог најгорег:

Умјетник вуче заклану свињу, а у зубима му је Писмо (можда Свејто) и увукли су га у таму. Нема више новина. "Свак прича своју причу". Индивидуализам. Плурализам мишљења... Глуво доба. И извесне слике либералног капитализма, ратног профитерства:

Шта ће бриџа? Гледај свој йосла!

- каже ми йријатељ. - никад не беше овако, никад веселије.

Вероватно је смисао апокалипсе да све то не буде тако, и:

Боље су йрошли кроз све Лицемери, незналице и калфе

Од учийеља и зналаца

- Како је мрачно овде!

Каже младић йо йоврайку са йујовања.

- овде, у сјану?

У граду, у склоништу, у људима - свуда!

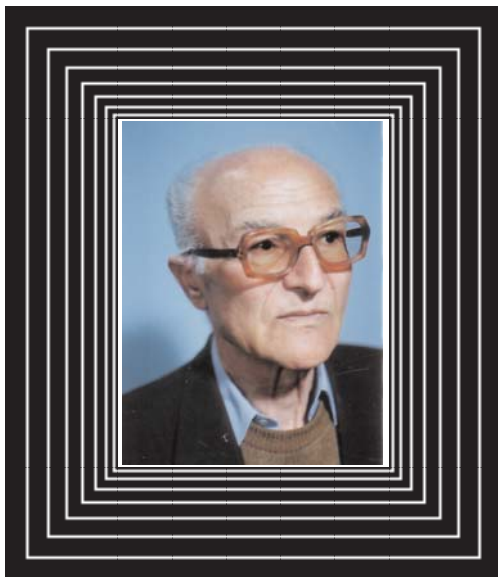
Не. Не могу и не смем да верујем да је то обична грађанска мисао. Она сигурно у поеми има дубље значење, дубљи смисао. Индивидуализам и колективизам. Црква говори о саборности. "Лична одговорност"; "нема колективне одговорности". А ипак "гледај своја посла"! Наравно, није то мисао песника. Убица да гледа своја посла. Умиру од глади на улицама и ортодоксни верници пролазе, гледају своја посла. Зар милосрђе може све те патње и неједнакости да покрије? Можда и онај "Гневни" "изнад облака" само гледа своја посла? Докле су моја, а докле твоја посла? И можда апокалипса есхатолошка, можда божја реч. Свеједно која

војска - небеска, или земаљска.

Пређимо на следећи астероним, на следећу песму
- целину ове поеме Лукићеве.

Обистинињују се најгоре могућности.

Значи апокалиптично есхатолошко конкреттно у
чврстим дубоким и широким садржајима, смисловима

општег. Извесна конкретизација тубитка у следећој
строфи:

Палим цигаретиу, суву шраву.

Кошнице заражене америчком тубом,

Кукавичје јаје Сајанино подмешинуто.

И сада следе нови детаљи апокалипсе
подметнутог кукавичјег јаја Сатане:

Не чује се човек, чује се ичела.

Треба рећи да се мотив пчеле понавља неколико пута. А пчела је у традиционалној симболици (веома је богата) и "бесмртности и њеном рађање..., ред, чистиош, душа" итд. Ту су и фазани - "лейоша, заштитиша, свейлоси".

*Прелетети ову џустиш,
Ову беду,
Ово незнање,
Ово џројдање.
Ово срљање у живо блајо.*

Нови, следећи астероним, почиње дистихом:
*Управо сам видео сливник
Најдрњеџ шалога!*

Слика сливника: "нови варвари", "лишће", "крушке на асури". Конкретни детаљи метафоричко-симболичке апстракције. И следећа строфа (терцина) има и два стиха:

*Лейей крила на оној нејасној џраници
Где се све заборавља, а још се џамји.*

Да, финеса сумрака свейа. Граница рационално ирационалноџ. Ту су и овце и њихово блејање. Овца - "слејо неиншелиџенитно слеђење, бесјомоћносј..." Стадо Христово. Разне видове, детаље, слике апокалипсе даје песник. И једна психолошко психијатријска слика социјалног понашања и бирократских мистификација:

*Сџрах и очај и од јаких каракџера
Сџварају чудовишџа.*

Димна завеса се сџушиша џреко свеџа

*Пробијају се неверовајне весџи,
Али најсџрашније џек џреба да сџиџну.*

Блеје овце блеје.

Овај астероним у свом саставу има и други пут функционално дату песму *Ибар водо*. Но, о њој смо већ говорили. Говорили смо о њеној садржајној функцији и о функцији ритма - даха апокалиптичног, па и о томе посебно. Мислим да све поеме као жанр имају неки дах убрзаности. Бар оне које ми тренутно падају на памет: **Облак у панталонама** Мајаковског, **Риџокоса** Аполинера, **Пут и Ђачки растанак** Бранка Радичевића, **Стражилово** и **Ламент над Београдом** Џрњанског, **Јама** И. Г. Ковачића итд. Сигурно живост језе и пораза Лукићеве поеме заузима посебно место.

У градацији, у згушњавању апокалиптичног, у коначном исходу, у следећем астерониму читамо:

*Све ће их ускоро џоклати
И јаџњад.*

"И јагњад" - "благост, невиност... Неумрљано". Наравно, Христ жртвован због грехова света. Јагње божје. Итд. Да не подсећамо на релативно

познате мотиве из хришћанства о Христу. Место ширења те теме, наведимо детаље овог астеронима: *крв, огањ, смола, бунило, кошмар, нарицање - деце, жена... сћараца*. Призори ужаса, али у следећем астерониму који је много дужи од претходног каже се у првој строфи, дистиху:

Најдуже траје сћрах;

Сћрава је плодоносна култура.

Мислимо да је песник из градације: стрепња, страх, страва, страоба, добро издвојио управо страх и страву. За мене је веома психолошко-психијатријски добро дефинисана страва, лирски дефинисана као "плодоносна култура". Мада наука говори да су основна осећања човека углавном иста од постанка човека; у праву је Лукић што говори о култури страха (страве), о култивисању осећања. Да кажемо, сублимацији, оплемењивању осећања. Ова мисао о страви је по дубини равна овој мисли Достојевског коју цитира Лукић: *Може ли човек макар сâм пред собом бити пошћуно искрен и да се не уйлаши истине?* - *ийшао се Достојевски*. Достојевски је још говорио: "Широк је човек, ја бих га сузио". Касније је та мисао у политичко-пропагандне сврхе са негативном конотацијом приписана Стаљину. И као такву је цитирамо. Зар није и овде актуелна мисао Достојевског?

Призори закланих... Наслагани као џепанице. Крв... *"Сада живи завиде мршвима"*... Побижени... и:

*... није више важно
је ли Србин, Албанац, или припадник
неког другог евројског народа.*

Уместо пошћока итече крв и сумјор.

*Мрави у мравињаке довлаче
Власи женске косе.*

Конкретне слике апокалипсе добијају јасноћу општости.
До сада су одолевале биљке и животиње, али више се не чују...
"сћаљено је свако дрво".

.....
*Заклано је јагње,
Умиљајто као дете,
И много деце,
И само се чује
Како из невиних ошћиче крв.*

*Из кућа куља дим.
И шири се сћрав.*

*Чему њесме, кад нема више ко да их чује?
Више ни ичеле у крошњама
Кајсија не зује.*

Заиста, кључно (по)етичко питање. Питање - које је мртви врисак при освешћењу. *Заиста, чему њесме?* У жеку највећег свог заноса у писању, брутално ми се јавља то питање. И упркос томе, ја и даље пишем, и Лукић

даље пише. Можда је сврха нашег писања да заборавимо на просто питање без одговора у мерама, рецимо: неколико милиона година.

Идеју о судбини, коју иначе Лукић пише првим великим словом, наставља и у следећем астерониму. Већ смо малопре прочитали: "Биће како је писано" и тумачили судбину и хришћанство, односно предестинацију у хришћанству. Но, да наставимо са приказивањем слика апокалипсе:

*Злокобни акорди Судбине, као фрагменти
Из симфоније Чајковској окуљају
неразвијене филмове, као мајне
звездене омиљке, рушевине једне
цивилизације Узалуд.*

Ова доста техницизирана уметничка слика можда и несвесно, да кажемо грубо, критикује цивилизацију. Наравно, и као што се види, песник директно каже цивилизација. Но, "све ћућа огањ, огањ": "И сенку и шело", "йозоришћа", "цркве". Пазиће! - "цркве". Можда једно од кључних места експлицираних. Цркве су у серији, старе шуме итд.

Све несћаје, шамница и кључеви.

*И враћа, она шћо их је оћварала
Сћрћљиво и делимично,
Она шћо йоново, йо дрући йућћ умире.*

*Из тих враћа је сфинћа.
Дише тише од тишине.
Побеђени су добили своју
Одсудну небеску бићку.*

Овде пада у очи "тише од тишине". Један песников покушај да се досегне Апсолут Тишине, можда Празнине. И неко разрешење драме сукоба, акције и реакције, али на нивоу Свећој йисма, у духу Ошкровења Јовановог: "По мртве је дошла друга смрт". "Друга смрт". "Небеска победа". Ту је "друга смрт":

*Као знездашће царића у жбуну украсне јеле,
Као мачка на врху йлоћа, након шћо је расћрћла йар
Белих толубова*

*Видео сам кроз йрозор кућаћила
Најунио сам йреламачу
И йоћледао је кроз нишан*

Мачка је иначе компликован симбол: ... Зло и смрт... У хришћанству је Сотона, тама, пожуда, лењост. "Песник, субјекат лирски, причалац, очевидац се као што видимо директно овде укључује у апокалиптична збивања. Учесник је. Актер је. Нека буде онај дат од муза, пегаза, богиња, итд. Крај овог астеронима који је реалтивно дугачак у односу на друге астерониме, песме, је опет, истичемо, и "црква".

*Одскочила је као крћена лойћа.
Исћовремемо када је одјекнуо йуцањ.*

*Тако су одскакали ѓрадови,
Цркве, ѓозоришћиа, возови,
Деца, ѓруднице, сћарци.*

Задњи, последњи астероним, задња, последња песма поеме ФАТАЛНИ ОРТОДОКСНИ УСКРС 1999. ГОДИНЕ. Разрешење. Резултат сукоба небеско-земаљске акције и реакције. Расплет драмско-епског-лирског апокалиптичног збитија. Но, и метафизика је простор још неосвојен од физике. У овом "расцлелћу" поеме-песме као да у композиционој структури има и елемената прекида. Звездица и крај претходног астеронима. И почетак новог. Звездице као да кажу: И после извесног времена... Речита тишина, прекид, пауза. Но, добро. Наведимо целу последњу, задњу песму, цео астероним.

*Јорѓован је ѓроцвешћао
Исћод рушевина кућа.*

Једва моћу да ћа видим од суза.

*Булевари ѓрадова су ѓусћии.
Нема људи.
Нисам срео ни једноћ човека.*

*Ни једну жену.
Само ѓси скиче.
У ѓрчу ѓарења,
Окренућии једни друћим лећима,
Покушавајући да се
Расћаве...*

*Јорѓован је ѓроцвешћао
И мирише на ѓейео.
На ѓейео.
На ѓейео.
На ужас и дивоћћу
У коју ѓонем,
У којој несћајем.*

*Тишина
Тишина
Тишина*

Ave Serbia!

Сам крај је - лајтмотив - већ цитирана песма "Ибар водо". Јоргован (љиљан) је чистота, мир, ускрснуће... регенерација и бесмртност... невиност. Његова права стабљика је побожни ум деве Марије... "љиљан вере" (Данте). Ето, "ѓроцвешћао је /исћод рушевина кућа" - "склонићћљскоћ вида велике

мајке, заштитице..." А ипак - безљудност. Упркос "јорговану". "Само пси..." а пас је "верност; бдилаштво; племенштина...", "гласник што туматра тамо-амо између вишње и адске моћи". Да - старају се ти "гласници"... У хришћанству је "чувар стада и представља доброг пастира..."

Шта ли ће "очишћеници" то спаривање из овог Лукићевог апокалиптичног призора?! Да ли ће се раставити? Пепео - пролазност људског живота... Јад покајање..." Можда очишћење? Песник тоне у овај оксиморонски ужас. Нестаје у Тишини која је, чини ми се, и јесте, неки синоним за Празнину, Не(битак). Он је већ рекао: "Тиша од тишине". У Не(биће), у Ништа, у есенцију... у Апсолут... Да ли су све то синоними за ову троструку тишину између које је трансценденција белине, Тишину која је тиша од тишине?

И тамо, изгледа, песник види некога, или се поздравља са неким, и то - црним словима: **авс Србија!** Небеска Србија?! Можда она **Трећа** Лукићева **Србија** којој чак и један часопис посвећује. Поновимо: и сам крај поеме је са симболичко-метафоричким импликацијама - Ибар воде. Можда она више говори о овоземаљској Србији, а мање о оној из троструке тишине одвојене трансценденцијом белине?

Смрт у поеми. - И смрт је исходиште, или бар део исходишта у апокалиптичном смислу (и форме и садржине жанра). Природно је бар нешто рећи о људској смрти која је и тема Лукићеве поеме.. Поимање смрти је у систему поимања живота. Различите вере (хиндуизам, будизам..., платонизам, јеврејство, хришћанство итд.) имају различито схватање и однос према смрти. Наравно, схватање смрти у Лукићевој поеми је најближе хришћанском схватању. "Спољна тиша где ће зли бити кажњени". "Бог није бог мртвих, него бог живих" (МР 12, 25). "Ја сам васкрсење и живиој, који верује у мене ако и умре живиој ће" (ЈОВ. 11, 25) Смрт је у хришћанству казна за источни грех. Смртни грехови. Оно што се догађа у Лукићевој поеми је у крајњем у хришћанском систему. Отприлике, у неком смислу, цео овај рад и говори о томе. О онтолошком, о телеолошком, есхатолошком, у сфери жанра објаве - апокалипсе. Модерни Содом и Гомора крај обала Мртвог Мора. ~~Ето,~~ сетимо се нашем **Мртвог мора** Домановићевог). Модерни градови живе грешно. И Бог гневан, рецимо модерно - преко својих извршилаца прљавог посла, Милосрдног анђела... Место мача - секира (томахавк)... Модерна "сумпорна и огњена киша" уништава њихове становнике.

Лукић није изричито поменуо содомски грех ("хомосексуализам"). Педофилију, канибализам... Сада је дозвољен брак између мушкараца итд, итд.

Лукићева поема има шири смисао. Ипак, Лукић је песник реалне метафизике. Он не упада у неодговорни мит, малигни мит. Не ствара неку лажну митологију. Он је као реалиста у оквиру могућег и вероватног. Да, он је песник а не књишко трућало лажне дубокоумности. Не упада у реч, бајку. Он иде до софериологије - будуће судбине Човека (и нас) и неком свршејку свешта (есхатологије). Празнине у људском незнању не испуњава називи митовима. Поема је митска, али има чврсту историјску, социјалну основу. Поновимо - основу реалне метафизике. Његов лирски процес

мишљења заиста долази од надражаја који долази из интима која је чврсто у друштвеном бићу, али ништа мање и у Не(битку). И што је најважније која долази из његовог бића... *Антидогма лирска која се разликује од мртворођених књижких конјуктурних певања на хришћанске, византијске, светосавске теме.* Конфекција о светосављу, Хиландару, Белом анђелу, Тројеручици, Грачаници, Студеници, итд. То се тражи, та лирска, драмска, епска роба сада иде. Слободно тржиште тражи. Потражња идеолошка, политикантска. Поема Лукићева се издваја из те конфекције конјуктурних, профитабилних певанија*.

* Као и друга дела овог писца. Примера ради, најновији Лукићев роман **У ДРУШТВУ ПУСТИЊСКИХ ЛИСИЦА И АНЂЕЛА**, Мобаров институт: ЗАВЕТИНЕ, Београд, 2004.

"Црне лале су цвистале у породичном вртју свакој њролећа : ницале су из чуда мейаморфозе, која се обнавља ничући из родној корена, из себе саме. Велика и једноставна уметношћ остијаје увек нејоновољива, има укус и мирис и лејошћу црних лала. Она је бесмртна и нема ничеј заједничкој са амбицијама шзв. њесника. Велика уметношћ има укус некшара, или кишнице скуљене у њехар њосле њљуска исјод дивљих ружа. Она има арому њујољака који ће се вечно развијати, мирис и укус зрачећих изданака, шћо исјуњавају нешзречивим сјајем нећоване и сасвим најшћишћене вртјове..."

Овај одломак је истргнут са 143. странице најновијег Лукићевог рукописа. Велика и незаборавна уметност добила је свој сажет опис. Романи, Лукићеви, изван циклуса (**Туга голема, Легура Фрмоса, Вампирција...** и овај најновији) налик су на црне лале из породичног врта најчудеснијих метаморфоза. Јунаци ове књиге - Тесла и Тирке комуницирају са марсовцима, а Лукић, ко Сведенборг, са анђелима. Писац није сшцао само у подземне лавиринте пустињских лисица, већ и старобалканског наслеђа. Многе странице ове књиге, коју писац није писао лако и брзо, имају сјај зрачећих изданака.

На 88. стр. ове књиге постоје и ови редови:

Сешћо се, њокојној деда Секуле, и Госјодина Северца, и оној њећовој аманешћа : да њокуша да се шћакмичи са духом једној њокојника (Николаја Гоћоља). Хоће ли шћо њокушати? Има ли у њему снаће да се шћакмичи са најврснијим духовима и да њобеди неумишћну силу њројдања?

Са најврснијим духовима њисац се може шћакмичишћи, духовима мртјивих и живих, али још ником није дајћо да њобеди неумишћну силу њројдања...

Ето, о чему је овај роман. О томе - такмичењу... О нечему скоро немогућем..."

То су написали први оцењивачи најновијег Лукићевог романа - 42. књига **Уметности махагоњија** (154. стр. спом. романа).

У суштини, реч је о плодотворној личности **пожељнога стваралачкога развоја**, што истичу и други аутори који су се бавили трумачењима дела М. Лукића.

Истина - лепота окована самоћом. Негована празнином и дахом ТИШИНЕ. Песник поеме те шаље у тајне над тајнама и опет тајна. Оставља прах смрада славе људске лажне речи, пригодне речи. У нему радост тајне тамнице речи - Речи-светлости, свете речи. У заблуди прејакних речи, чује се Лукићева објава - **ФАТАЛНИ ОРТОДОКСНИ УСКРС 1999. ГОДИНЕ...**

У поетичком смислу, у смислу поетског процеса - Лукићева апокалипса, је последица исхода његових књига. Лукић је атипичан писац, самосвојан у најбољем смислу речи. Што *низ његових изванредних књига* није награђено, *шћо му у шћакозваној јавношћи не њридаје значај који сшварно има*, то је зато што и код нас, а изгледа и у свету, најчешће награђују идеолошке тривијалности комунистичке и антикомунистичке, ствари које се могу употребити. Давичове *шри Нинове награде; Роман о Лондону Црњанског; Људи са чешћири њршћа* итд. *И њиродно је да режими и владајуће идеолошћије награђују оно шћо им шћреба, служи.* Атипичним делима која су дубоко и широко истиноносна остаје да се истинном пробијају кроз време са маркерима есхатолошког.

Код нас се углавном награђују конјуктурне идеолошке тривијалности, књижевна дела из друге руке. Свеједно је да ли су комунистичке идеологије или антикомунистичке. Већ смо поменули и књиге и писце. Можда је апокалипса и тиме исшпирисана?

Лукићева књижевност, песништво, није комерцијална. Комерцијална подразумева тржиште - трговину, цену, фетиш робу (идеолошку), новац еквивалент робе, итд.

Значи - комерцијални писци износе робу на политичко-друштвено тржиште и "незасито

тржиште "тражи"... Незасито тржиште је тражило робу идеолошку некад "несврстану социјализма наших боја". *Љубаву и игру између Истока и Запада*. Дакле на робу отрцане идеологије такваног социјалистичког реализма: лакировка, агитпроп, пропаганда, утилитарност, показивање пута којим треба ићи итд. Наравно, ту су и комерцијални писци да "задовоље гладно тржиште" да дају робу која иде.

После је форсиран национализам као средство разарања комунизма. И ојей истии аисци (и увек се нове младе снаге јављају) износе робу на шржиште, робу о "усуду националној бића небеској народа" о "злој коби изабраној, йомазаној народа". Најсйаријеј народа који је настйао йре нешто што је Бој створии свей, чак 1000 година. Тај сйари народ Сорабии, или Хрвашии, или Македонсци, или Бошњаци, или, или - настйао је йре нешто што је Бој створии свей.

Комерцијална књижевност, као део књижевности из *друђе руке*, тривијалног кича, и даље се "развија" и "радикално се мења" (за разлику од поезије, уметничке књижевности код које нема развитка и радикализма) и доспева до антинационалности јер више националистичка књижевност не служи разарању комунизма и што је посебно важно не служи интернационали капитала. Сада она служи не интернационали радничке класе, пролетаријата, но интернационали капитала.

Све се то ојачава са идеолошким зачинима: вером, национално испразним темама, анђелом, Баволом, Богом, Белим анђелом. Паклом, Хиландаром, византијским, светосавским итд. Опет су, значи, ту комерцијални писци, чак још живи из социјалистичког реализма, који је био филован са популизмом и пролетерском школом са почетка 20. века; *јер ми као сйелишкка лишераштура увек каснимо*.

Уз све то ојачало је "женско йисмо", "женски рукойис": али са мушким йлајвазом, и обрнуто - мушко йисмо, мушки рукойис (мушкарчина) са женском алашком, йенкалом, и са "темпоралном неутралношћу". То су прототипови за *лишерање дешекшиве и сйручњаке* да установе *чији је који рукойис, а чија је оловка, йлајваз*. Углавном су у *йиштању рукойисии режииа, йолициие, и рукойисии аушора шићариција, каријерисшя, бирокрашкских йрошчува*.

Либерарно тржиште подразумева и активност снобова, скоројевииа, домаћиица, нашег духа рекла-казала; духа који не чита књиге а гледа ТВ и понекад чита новине. И ретко у позориште иде. Лако је гледати снобу антикомунистичко скоројевиико позориште. Треба одвојити два сата и још уз то се и рекламирати свој неонобл. А за неку књигу треба сто сати.

Најчитаније књиге; књига месеца, године, бестселер. Награђивање. *Кийши од наћрада*. Све *ћеније до ћенија*. А зна се, увек има неколико, или десетак *йравих йредсшавникя ейохе, времениа, који нису ни наћраћени, ни бестселери...* ни академици, ни, ни. И ако јесу, они су атипични. *Комерцијални су лишераштура и аисци а не йеснишшво*. Тривијално, из друге руке... Ко не зна куд ће и шта ће, или досада у пензији, онда перо у руке и, и; а бога ми, и а, а, а, и у, у, у. И омладина... И добро је, нек се пише, али...

Несвршане самоућравне йосше йсвају анђелу. Као што се зна, идеологије дају општи смисао правца деловања, па и у литератури, "песништву". Атипични виде, увек виде и шире и дубље од владајуће конфекције и привида оригиналности.

Како су моћна у својој беди тривијално колоквијална сујеврна певанија наших поета "женског" и "мушког писма", "рукописа"; конјуктурног певанија о паклу, рају, анђелима, манастирима, Хиландару, светосваљу, византијском. Певанија самоуправно-несврстаних песника који *"йоказују йуш народу којим шрсба ићи"*. Свеобличних конјуктурних поета. Показали су пут и хордама младих поета који хиландаришу, белоанђелишу, грачаничују, светосавишу... - и за лову дишу. Можда они и несвесно прокосе заблудели вечности?

Ипак је утеха читати и говорити о Лукићевој поеми, где су неки пресеци вечности и тубитка и песниковог јаства.

Авај! - домет људске дијалектике?! Лукић хоће апокалипсом да ту дијалектику обогати, прошири, продужи. Још једна од чаролија, заблуда човековог трајања. Ево, и ја се опијам миљем тог трајања. Слободно се препуштајући провокацијама смислова поеме песника на ортодоксни Ускрс 1999. године....

Катаклизма... је процес... - Ево неких доказа за реалну могућност смака света. Могућности које већ видимо, или бар несвесно осећамо, слутимо. На крају, зар нису и медији опседнути том могућношћу? Ево шта је Тесла рекао о могућностима ванземаљског живота, о Марсовцима: "...Каква би то трагедија била ако бисмо једног дана установили да је тај чудесни свет већ коначно стигла његова судбина и да је изгубљено све оно драгоцено знање до којег је он, можда дошао и које је, можда, покушавао да нам пренесе". Да даље не наводимо. Дакле, светове "стиже њихова судбина". Значи у Васељени постоје "фатални ортодоксни ускрси". Лукићево певање није пуко певање.

Код нас се често јавља: *"Деценијама у селу није рођено дете..."*. *"У јануару деветоро умрлих и ни једно рођено..."*. Застрашујући подаци о смањењу становника... *"Баши одумирање"*. *"Годинама стоји - продаје се кућа..."* (не само на Косову и Метохији). *"Иако, кућаца нема"*. Да, зврје празне сеоске куће. Празне викендице. Упорно се гради. Старци у градовима у вишесобним становима. Гради се за нове генерације, али чије, за који народ. Најаве нових врста ратова *"окупирајте стигне кроз мозак"*. *"Неокоордицирални рат и психојетронска дејствија"*. *"Скривено мисаоно оружје"*. *"Ушиче се на јетропек енергије у хелијама"*. Биохемијско-физичко "манипулисање појединцима, групама, народима". *"Подмукли иницијативи суперконтроле људи"*. Процес апокалипсе можда траје а ми нисмо свесни. Процес, можда, целе наше планете. Ради се на лечењу рака антимајеријом. Ако антимајерија и мајерију претвори у антимајерију... *"Компјутер добио име звер и смајрају да то није случајно јер је то друго име за антихристија"*. Па о чему пева Лукић? *"Систем управљања људима, сваки човек би био јојетно олољен"*. *"Психојетронска дејствија..."* *"Експирасенси..."* *"Радијација и изузетно нискофреквенцијне звучне генераторе"*. *"Савремена технолојија омољућава да се избором боја на ТВ изазову јоремећаји рада срца, што јовешава смртност и до 15%"*. Велики брат... *"Џорџ Орвел и његова злослујна књија "1984" је као наивна лијетратија за разбибрију"*. Можда је сада јасније о чему пева Лукић у безличној маси постмодернистичког крша?

Зар није могуће створити "мисаоно оружје" које ће разорити уопште структуру мозга на нивоу рада хелије и нижих нивоа од хелије. Иницирати такав процес који ће се сам довршити и који ће дати призоре које видимо у Лукићевој поеми ? Можда буду још ужасније сцене од ових које види Лукић у својој поеми и које ће обухватити не само "ортодоксно...". Мислим да је немогуће овладавање силама природе, јер и оно чиме смо "овладали" је само вид природе нама до тог тренутка непознат. Зна се и говори се о томе да се природа не може прескочити. Ми само користимо могућности природе. Али их, као што се зна, можемо искористити и за самоуништење и уништавање других и свих скупа на земљи.

(У данашњој Русији неколико јуија је већа администратија од администратије некадањег Совјетског Савеза. Значи, само Русија без бивших совјетских република које су сада независне државе. Једна од главних замерки СССР-у била је гломазна администрација... Да - то је православна Русија... Ортодоксна... И њен је Ускрс 1999. Можда тај гневни са неба и ту администрацију има на уму ?... Секте... Црна ружа...

Многе аутономије се кандидују за будуће државе у Србији... Измишљотине... Размишљотине... Домишљотине... Примишљотине... Можда Гневни и то кажњава? Цветају руже: "Црна", "црвена"... Дрога... "Оствари" се члан секте... "Срећник из Пенџагона на тробу мора да изврши самоубиство"... Тетовирани датуми за самоубиство између кажипрста и палца. Подсећају га стално и телефоном да не заборави свечани дан самоубиства. Хришћанство и самоубиство. Зар и то не види Гнев?... Нова, шеста, позната врста материје... После гасова, чврсте материје, течности, плазме и такозваног BOSE-EINSTEIN KONDENZATA је нова егзотична врста материје "суперохлађени атоми". Како ће и када се употребити та нова врста, форма материје? Зар и то није неки доказ о могућем дешавању онога о чему пева Лукић у својој поеми?

Ускрс. Васкрс. Не изневеримо у свом есејистичком одушевљењу и полету о Лукићевој поеми *миље вере*. Могли бисмо рећи да је симболика крста веома разбарушена и у оквиру самог хришћанства. Различите стилизације. Наравно, све је то условљено друштвеним бићем, историјским временом, па и неолитом. Прехришћанска историја крста. Има четрдесет две врсте крстова... У контексту наше теме, за мене су провокативни и значењски и визуелно нарочито десетак крстова. Издајамо неке од њих. Латински има дужи доњи крак (вертикала). Грчки (византијски) има исте кракове (хоризонтална). Можда пада у очи рачвасти крст (разбојнички крст). Као знак победе, Викторија. Какве победе? И чије? Можда објава Лукићева одговара? Веома је импресиван и сломљени крст. Мени смета што тумачи крстова не истичу антропондност крста као човека раширених руку. Рачвасти крст - човекова дилема, два пута. Сломљени крст - човек који посрће. Зар то није имплицирано у Апокалипси, па и у Лукићевој објави - ФАТАЛНИ ОРТОДОКСНИ УСКРС 1999. ГОДИНЕ? Зар и штакасти крст не говори о томе да је Човек у свом подухвату у Васељени па и шире на штакама, да је инвалид? Наравно, незаобилазна је и *свастика* - кукасти крст. Хитлер је краке свастике обрнуо на другу страну. Ротирајући кукасти крст. Та елиса, пропелер који витла језом смрти, усисава живот. Авај! - *расцветани дечански крст*. Да није то *цвете зла*? Слутња цвећа зла, *жртва народа*? Кроз векове се изрођавала симболика крста. Неолитски крст - симбол светлости и сунца. Закамуфлирани хришћански крст - у виду сидра, свастика. Крст - симбол спасења. У хинду култури, *одакле је ситијао, крст означава вечно кружење Сунца*. Доста говорим, али се не могу отети утиску да многе од ових симбола видимо у речима поеме Лукићеве, видимо их у наслућивању, у сликама, па и пре свега, у наслову, одрешито и јасно реченом. Да, поетски херметички процес КРСТА одликава се у неком поетском праху у Лукићевој поеми. Одликава у конкретизацији друштвеног бића, бића времена и поднебља. У густој мрежи 42 крста даје се ненаметљиви дух традиције. Мрежа, густиш задаха цвета из чијег се мириса напајају песници некад не слутећи откуд и како. Да: клинасти, пљоснати, јабучасти, тролисни, сидрасти, поновљени, бисерни крст, крст уздигнут изнад земље, уздигнут са шест зрна песка. Можда крст са више кракова. Свеобличност. Кретање у свим правцима, паралелно кретање. Исходиште бар у поеми Лукићевој...

Наслућивање себе (самобитка), тубитка, па и Не(битка) песника.

Крст од речи, у речи, у наслову. Можда тежња песника у крсту - у "безграничном и хоризонталном ширењу и вертикалној равни". И да не блудимо даље у могућим импликацијама неизречених поетских црних рупа ове Лукићеве поеме, да бисмо у тој блудњи видели више но што се тражи у тамама смисла Лукићеве поеме.

Гнев "са неба", "исано је", су извесне консеквенце тематско-мотивске Лукићеве поеме. Дакле, морамо још нешто рећи о судбини - о "ономе што је некоме исано или предодређено, поштовоу најзначајнији догађај у животној, укључујући и час и начин смрти; одакле нечији усуд иакође она сила, или оне силе које утврђују и одређују судбину човека". Значи заиста, Лукићева поема пева о судбини ортодокса, о најзначајнијем апокалиптичном догађају и о часу смрти. О "усуду". "Гнев са неба" је сила. Али, можда је овде важан и *ојерайшвац*, *извршилац* да кажемо "прљавог посла" те 1999. године, и то у виду Милосрдног анђела...Атипични песник, Лукић, даје поетско и поемичко "разумско и физичко објашњење несреће и смрти". Наравно, Лукић даје и неки одговор на питање: "Зашто ја?" "Зашто ортодоксни? "Зайсачена судбина". Код Хомера изгледа да судбина "надилази и бојове сављајући их под своју команду". Изгледа у Лукићевој поеми је ипак Бог, хришћанско, али са сенкама других вера, паганских, па и наших народних. Подсетимо се на Конфуција који говори о "указу неба", а помакао је "мандат неба". Дакле, Милосрдни анђео је добио мандај да казни оне који имају Белој анђела "Милосрдним анђелом" као *ојерайшвицем*. У јеврејству изгледа да све функције судбине - "предодређење догађаја", ради Бог. Јеврејство уплиће у целу ствар и коцку - "бацање ждријеба". Да не говоримо опширно о детерминизму. Рецимо још једном да је код Лукића Бог - судбина и да има извесне нијансе паганске, других вера и, наравно, традиције народне*. Дах - ритам Тишине тротактне као да мрежи поему неким детерминизмом Тишине коју доживљавамо као синоним за Празнину - Не(биће).

*Није на одмет овде рећи да се поједини српски академици просто утркују у истицању своје верности хришћанству и православљу. Али се још више утркују и у употреби дубокоумних мисли: "За коб српског народа"; "судбина нашег народа"; "Усуд национални"; "злокобност", итд. И не само они, но и, да кажемо "српским" језиком, наши црквени репрезентативци (хришћанства, православља, светосавља) говоре о судбини. "Судбина је хтела да баи 5. октобра дођем из Америке" (2000. године). Упркос презагушености празновања верских празника и официјелних верских светковина упало се у колоквијалност "народној православља". Осим других хришћанских недоследности показује се и недоследност у признавању судбине. Можда у њиховој паганској подсвести судбина је "контролор Бога" и "мандатар" о којима смо рекли у претходним редовима. Лукићево певање је поетско, уметничко, креативно певање које није ни у **Лучи Микрозми**, ни у **Божанственој комедији**. Оно припада духу нашег времена. Оно није преслишавање лекција из хришћанства погрешно научених као код *есирадних неоиатрија*. Песничке творевине су, да кажемо, "есенцијално блаженство". "Идеална уметничка експресија подразумева комбинацију чиставој низа рефлексја". Естетска, поетска, комуникација је, као што се зна, својеврсна. Поновљена било која и било каква идеологија била би минус за Лукићеву поему. Поема није канон. Она је живи дух са х (икс) смислова.

Биохемија вечности (Психосоматика - "без почетка и краја"). Нема тог хорор филма страве и ужаса који ме може уплашити као нека емисија из астрономије. Емисија у којој се оперише са дужинама светлосних година - милијардама светлосних година. Дужина времена и простора, дужина вечности. Дужина дужине без почетка и краја. Она ме смежди. Остаје ми шћућуреном, немоћном, да ридам, да истрошим биохемију страха, ужаса. Помислим да више бројке не значе ништа у тим "количинама". Само их доживљавам као квалитет. Да, прелазак квантитета дужине у квалитет... У бесконачност. Можда у име? Именом се бранимо од језе величине броја - милијарда светлосних година. Можда је у томе и неки почетак катаклизме човекове, апокалипсе - у дубоком самоосвешћењу човека у Универзуму? Можда је то почетак неке биохемијске објаве апокалипсе? Самоосвешћење ће можда расточити биохемијску структуру човека, материјалну структуру мозга. Остаје можда варка, за сада, о неуништивности у таквом облику тела, душе и приче о Апсолуту. Свеједно је какав је. Апсолут самосвести универзума.

Ја мислим да прави астрономи, који дубоко доживе мере које знају и положај човека у тим мерама - морају имати неку оуглалу равнодушност која је запечена ужасима напора ума да СХВАТИ. Неку поражавајућу надмоћ исијавају, надмоћ равнодушне поражености при мери свега људског са астрономским, са универзумом. Политикантско клање... па и Шекспиров подухват... па и тело жене... па и сопство и телесно, и духовно, душевно... па и смрт и живот се обесмисле... И што је најгоре - обесмишљеност и самог таквог Универзума у коначној бесконачности или у бесконачној коначности где престаје разликовање субјекта и објекта. Губљење смисла... Зар у овој Лукићевој апокалиптичној поеми немамо проблеске и таквог духа ствари? Почетака конкретизације поетске у наслућивању.

Да ли само човек има ту способност за самосвест у Универзуму, или је још НЕКО има? Не у религиозном смислу - Апсолут, у смислу Бога. Универзум без неке врсте самосвести је, са неког људског становишта, бесмислен. Бесконачно, безгранично. Удубљивање у те могућности у х (икс) Универзума. Али ако замишљамо полако, кроз извесну конкретизацију сликовности Таме пре Универзума, и тако "редом", мене бар почиње да боли глава од тог мишљења и обузимају ме неке сенке паничног страха...

IV ПРОЈЕКЦИЈА ИНДИВИДУАЛНЕ АПОКАЛИПСЕ

Можемо поему **ФАТАЛНИ ОРТОДОКСНИ УСКРС 1999.** године. године посматрати и тумачити као пројекцију индивидуалне апокалипсе. Можда је пажљиви читалац већ приметио да сам (у оквиру мотивацијског система ове књиге) већ три-четири пута у неколико реченица говорио о генези поеме **ФАТАЛНИ ОРТОДОКСНИ УСКРС 1999. године** као о нечему што је у неком праизвору настанка поеме есхатолошке индивидуалне апокалипсе.² У овом поглављу рећи ћемо нешто о поеми као пројекцији индивидуалне апокалипсе. Не треба много теоретског знања и умења па да се тако учини упркос томе што то може некоме изгледати депласирано. Довољно је бар нешто знати о психологији стварања, процесу настанка песничког дела, или довољно је само донекле знати шта значи појам субјективно. (Уметност се дефинише као субјективна слика објективне стварности). Но, објаснимо.

Можемо Лукићеву поему узети као колективизирану слику сна, ирационалног. Неки вапај у песнику, вапај тела да се вербално рационализује информација тела, збивања у телу. Да се да тој информацији тела у паници општи смисао, смисао колектива, јер песник је "колективно биће". И види и осећа у име свих. Употребљава у ту сврху и колективне, и опште симболе.

Поема апокалипсе - пројекција сна или сан - пројекција збивања у телу. - Током живота, као и многи људи, бавно сам се сновима - и својим сновима и сновима других, и сновима у литератури. Сва су тумачења откровења и вероватно носе зрнца истине. "Смрт - сан без сањања". Можда је ту занимљивост сна као теме - његова блискост са смрћу.

О сновима се често говори у психоанализи као нечему што има еротско у основи. Доста је убедљиво. У основи ствари снови имају нешто јединствено, али су сви обојени индивидуалношћи сневача. Сан пре свега самога себе открива. Или, како се каже: *сан је видео све*. Да не идемо у дубине тога СВЕ; у етичке дубине, сексуалне, потиснуте.

Ја ћу овде рећи да сам "видео све" и на нивоу гена, ћелије, дешавања у организму сневача. Чак мислим да има основа што износим своје мишљење да су чудовишта у бајкама, митовима, и нека пројекција непожељних вируса, бактерија, приона у организму човека. Дакле, све што се дешава у организму сневача, па и на нивоу ћелије, гена... доставља се мозгу сневача. Да кажемо - преноси се на нивоу интелигибилности, интелектуалности гена, ћелије..., преноси се на највиши ниво интелектуалности, интелектуалне структуре, менталног - на мозак, у мозак; и мозак их обрађује и обавештава све и сневачево ЈА, главно ЈА. Ја забринуто за опстанак. Пулзије раде. Мозак те информације обрађује. На нивоу ирационалном у симболичким структурама, у метафоричким структурама, у складу са индивидуом сневача. Дакле, у складу

и са његовим језичким нивоом и образовањем, знањем, и моралом, и са бојама и мирисом, са звуком... у складу са додиром, итд. Сва збивања у организму, у самом зачетку се реферишу центру информација - мозгу. Но, будући да су на микро нивоу, она су магловита, ирационалног нивоа сна, интелигибилности. Запретана су у метафоре и симболе и можда запретане у свих 240 стилских фигура. Када би то било јасно, онда не би било ирационално, не би постојало несвесно. Вероватно не би постојао ни човек овакав какав је. Значи - можда треба преиспитати архетипско?!

Да скратим: верујем да је ова Лукићева катаклизмика, апокалиптичка поема пројекција снова* - односно снова који су пројекција јављања мозгу о дешавању у телу на нивоу ћелије, гена, органа. Значи, о некој болести јавља организам. Јавља са општег нивоа тела преко ћелијског..., органа...

Будући да је Лукић песник, писац - "колективно биће" (Гете); да је Лукић усто и искрено религиозан, његов је сан поетски и поетички сублимиран у виду поеме о апокалипси, о објави - откровењу, откривању. Откривање метафорама - симболима о почетку болести у организму добило је облик поеме о апокалипси. Ја катаклизма једнако катаклизма света. У складу са песниковом индивидуалношћу.

Неко је сурови и сирови медиокритет а има исту врсту болести - та болест ће се другачије пројектовати. Неће наравно кроз поезију, поему. У Лукићевој поеми добили су негативну симболику и метафорику жива бића, биљке - ти нови насељеници тела песниковог. Видови обољења на нивоу гена, ћелије, ткива, органа - тела, па и духа, душе. Психосоматике. Наравно, све ово што говорим не значи да ја нападам мишљење веома атрактивно о божанском пореклу песника, о музама, о пегазима, о "уклетости" и "проклетости" песника. Можда ово тумачење појачава идеју у психијатрији, утврђену идеју о шизоидности креативца, песника. Сан - лудило - креација - дете. И сам волим да пишем о тим темама...

На крају, ја говорим о једном свом мишљењу, могућем тумачењу СНА - ПОЕМЕ Лукићеве. Његове апокалиптичне визије, објаве. Покушавам да нађем у комплексу мотива, генезе песме и нешто груље материјално на нивоу физиологије, осим видљивих социјалних мотива,

* Било је времена када сам поред постеље, као и други што су радили и раде, имао бележницу и при буђењу одмах сам записивао сан и касније, током дана, или касније, пратио његово евентуално испуњење, остварење. Неколико десетина тих снова имам негде у рукопису, разбацане. Неколико снова и њихово тумачење, својих и туђих, сам објавио. На пример, у књизи *Двосјрука њарабола* (Бубања-Мркић) тумачио сам снове и један сан приповедача и романсијера Богислава Марковића. У књизи о Бубањиној вампир новели-приповеци *С оне стране вештинне* говорим о сну и тумачим један свој сан. У *Прилозима за биографију Бавола* тумачио сам један сан Десанке Максимовић и један сан Бавола. У раду (*У шами знака 3*) тумачим један Гетеов сан; различито га тумачим и од самог Гетеа и његовог критичара. На више места говорим о сну у необјављеним радовима. Говорим и о могућности да се преко сна проналази болест и да - претерајмо - да, дијагноза.

друшћивених услова и сљедећа развијка, па и божанског и пророчног у песницима. Упорни организам Лукићев, на нивоу гена, ћелије, јављао је ирационалном и рационалном (мозгу) да се нешто дешава апокалиптично, катаклизмично за тело, за песника. Нека болест. У свом племенитом гневу "колективног бића" песник Лукић све то сублимира, несвесно социјално сублимира у уметничку творевину - апокалипсу, објаву... Наравно, како се то каже - ја не скачем себи у уста. Тумачење ове поеме је оно што чини њену поетску и поетичку суштину. Генезе дубинске свих уметничких творевина су нешто ипак другоразредно. Оне су само једна од могућих тема, тумачења. Био би груби позитивизам остати само на оваквом тумачењу и пројекцији сна и тела у поему. Упркос томе што сам касније и нашао потврду за ово тумачење, да га назовем генетичко, ове Лукићеве поеме *оно ослијаје другоразредно*. (Кад је скоро већ био завршен овај оглед о поеми и овај део о сну, песник је имао проблеме са срцем и увелико је ишао на лекарске прегледе). Сва ова тврђења у овом огледу су моја и важна као тумачења песничког дела. Генезе су само део процеса књижевно уметничког. Нужне су и суштинске идеје о музама, пегазима, уклетости, божанском, архетипском итд и њих славио и видимо. Али истовремено и кривимо Лукића за овај за мене љупки и драги изазов о генези његове поеме.

Памет ми не смета (Винчански шаман у души њесника...).

Памет ми не смета а поготово оскудна машта, дивља у националном самољубљу, да маштам о томе да ће се у винчанском писму наћи слутње пророчанства да ће 1999. године нешто као анђео - "МИЛОСРДНИ АНЂЕО" - бомбардовати просторе Винче. Далека апокалиптична визија... Винчански пророк, маг..., врач..., шаман, види у јези дивље визије - нешто као крилати анђео невидљиви. Причаће нам "најстарији знаци" "невербалне комуникације" о апокалипси, о ФАТАЛНОМ ОРТОДОКСНОМ УСКРСУ 1999. године, као маглуштину почетка процеса несреће. И у томе видим певача, барда, "гуслара"... *лика Свешлосџи - Лукса* као дивљег ратника смиреног. Неолитски врач, енегидски врач, види "проклетство" песника друге половине 20. и почетка 21. века. Види себе у њему. Види пројекцију двојника... Урезани знаци на грнчарији и теракотатама говоре. Палеолингвисти читају усуд песника који је допрео иза таме духа врача, шамана винчанског. Дешифриују душу-дух који не признаје пораз. Праписмо лепше и дирљивије говори о *миро + слово + свешлосџи*. У дивљим метафорама и симболима распрскавају се смислови истине јер он види ФАТАЛНИ ОРТОДОКСНИ УСКРС 1999. године. *Ту фаталност кроз време ѝренела су ѝтела која су се желела до ѝесника Мирослава Лукића*. И ми, ето, причамо есејистичку причу о Лукићу и његовој поеми.

Глобална транзиција са Земље на Небо и проклети песник. - Интеграција света. Ново "златно доба", али не бомбама које доносе песничке снове натопљене смрћу заоденутом у метафоре, симболе... Гнев над облаком. Не узимајмо компетенције Бога и Ђавола. Преко леђа "уклетог песника" који игра "између лудила и смрти". Глобализују нас са бомбама и рушењем Авалског торња. Рушењем наше вертикале. Симбола вертикале, Торња са Авељевог брега... и тако неоимперијализовани глобално се организујемо касетама - музичким касетама и другим.

"Логика срца" песника поеме откуцава будућности идеологеме смрти у обландама слободе. Цвета поема апокалиптична. Поема наша вертикала и наш и Лукићев лирски торањ. Шаљу се цветови сигнали са лешине мртвог Авалског торња. Песник их хвата и прослеђује будућности које можда и нема онакве какву види ћифтица, заслепљен сјајем долара и буквално озрачен...

Дубински идентитет. - Пројекција је песничко дело. У Лукићевој поеми је пројекција слутње неког краја. У песнику и око песника. А шта је у песнику и око песника за креативце (нарочито атипичне) тешко је рећи. Да кажемо нагон и инстинкт песника, његове пулзије су и пулзије оног ОКО, пулзије света... Апсолута. Или бар егзистенције, манифестације Апсолута. Нема код Лукића у овој поеми неког националног патоса, па ни личног. По неким мерама дубинско-динамичке психологије, можда би се могло говорити и о аутодеструктивности песника. Песников идентитет дубински у вези са овом поемом коју у овом делу рада третирамо као ПРОЈЕКЦИЈУ ТЕЛА НА ИРАЦИОНАЛНО И ИРАЦИОНАЛНО КАО ДЕЛО. Дакле: тело - ирационално - дело. Поновимо: то је само једно од богатстава x (икс) значења ове поеме. Тражимо идентитет по природи ствари затрпан сновиђењем, симболима, метафорама; идентитет у чијем се језгру налази неколико врста песниковог ја које су у тесној релацији изједначења са светом: ЈА = СВЕТ. Или ако хоћемо обрнуто, у смислу: друштвено биће одређује свест човека, онда: СВЕТ = ЈА.

Интелигибилно тело јавља.- *Тело зна а не зна да зна.* Тело упозорава кроз визије (овде апокалиптичне личне...). Слепом силом интелигибилности духа-душе тело упозорава кроз сан или кроз поему (овде). Бојажљиво то ради тело. Да не би власник тела био шокиран информацијом. Песнички геније све то сублимира у поему. То су неки основни путеви генезе поеме на нивоу дубинско-динамичке психосоматике, психологије. Видим ову Лукићеву поему као непризнавање смрти кроз поетску сублимацију до нивоа Апсолута, његовог вида хришћанства, апокалипсе. *Интересантно би било знати које је и какве упозоравајуће снове имао писац пре поеме и пре сазнавања онога што се догађа у његовом телу...*

Предосећај личне катастрофе. - Већ смо говорили о личној индивидуалној и колективној есхатологији. Сада овде рећимо оно што сви знају, механички употребљавајући појмове. Уметничко дело је субјективна слика објективне стварности... Тако гласи основна дефиниција уметности. Наука даје објективну слику... Ако је субјективна слика у апокалипси **ФАТАЛНИ ОРТОДОКСНИ УСКРС 1999. године**, то значи да је то "лична, унутрашња, која се тиче субјекта" (овде се тиче песника предметне поеме). Поема "потиче од субјекта". Наравно, то "полажење од себе" у овој поеми је пројектовано поемички у дело које се зове **ФАТАЛНИ ОРТОДОКСНИ УСКРС 1999. године**. У психологији стварања дела, у његовој генези учествовао је и субјективни осет, осећај. Занемаримо осећање, овде истакнимо осећај. "Осећај који је настао унутрашњим надражајем". Да, унутрашњи надражај о здрављу песника на нивоу ћелије, гена, органа и целог система тела. "Тај унутрашњи надражај", "осет, осећај", "који полази од себе" објективизиран је поетски, креативно - опредмећен је песнички у виду поеме **ФАТАЛНИ ОРТОДОКСНИ УСКРС 1999. године**. Субјективитет - "дух који спознаје", "лично опажање и схватање" пројектује на опште, сублимира га на социјално, на колективно - на песничко дело општег значења. Гете каже: *"Ја сам колективно биће"*. Домановић каже: *"У мени живи девети Радоја Домановића, а онај девети..."* Примера и доказа колективног духа песника има доста. Значи - то лично, индивидуално у песнику које је у виду апокалипсе личне, индивидуалне субјекцијом - "подметањем" - подмеће као опште. И оно јесте опште, јер је песник од свих највише колективно биће итд. Креацијом индивидуално "подмеће" као опште. Суштина поезије је баш у том "подметању". (...)

V ОТКРОВЕЊЕ СЕ ОДУПИРЕ ЗАКЉУЧКУ

"Будућност је мистеријум". Дакле, када је у питању телеолошко, есхатолошко, па када је у питању битак, тешко је предвиђати, а поготову планирати. Без обзира што ми видимо универзалне поруке Лукићеве поеме, она има, наравно, и уже смислове који су "ограничени" и самим насловом. Ми смо као и многи егоцентрични, европоцентрични. Западна цивилизација... Често се говори о безнађу данашње цивилизације. Мислимо да је то светско безнађе и "пропаст цивилизације" бар у историјским манипулацијама бирократских мистификација. Рецимо кратко: у праву је Лукић и са сужавањем досега апокалипсе. Оправдано мислимо на себе, на западну цивилизацију. Али, не заборавимо да је то само мањи део света планете Земље. Заборављамо да постоји Азија, Африка, Латинска Америка. Да ли они у полетима и буму, у прираштају, и тихом, без зрна барута, освајају планету миграцијама; да ли они имају осећања катаклизме, пропасти света?

Значи Лукићева поема са својим насловом имплицира и садржином и формом и те поруке. Показује пут профитабилних бардова, пут светске интернационале капитала која је у овом тренутку и против ортодоксног...

У овом огледу о овој реткој модерној апокалипси говорили смо, природно, више субјективно, мада не и произвољно. Већ се зна да је још тридесетих година прошлог века осумњичен појам *ЧИТАЊЕ, границе личној виђења*. Код нас и данас ауторитативно употребљавају тај појам.

Јединственост ове модерне апокалиптичне поеме обавезала нас је на спектакуларнија осветљавања. Апокалипса као религиозан феномен, али и филозофски, футуристички...; и што је још важније "вероватан и могући" феномен у духу поезике "вечног реализма". Бавили смо се жанром; дубинско-динамичком психолошком генезом дела, социјалним аспектима, филозофским, мистичним. На разноврсне аспекте обавезује нас, пре свега, уметничка вредност поеме, али и њена посебна, верујемо, књижевна историјска важност. Она носи печат времена. Печат конкретног.

Живимо у време профанизације цркве, вере. Естрада цркве и они, естрадни писци "националног бића небеског народа" објективно раде против искреног веровања. Наравно, свему томе највише доприноси друштвено биће и однос према цркви, вери. Смањивање територије, бела куга, миграције се настављају, осиромашење, корупција, криминал организовани, незапосленост... И поред свега тога, црквени великодостојници говоре о препороду цркве. Цепане светосавске цркве на неколико. О сектама и да не говоримо. Слобода мишљења. Плурализам мишљења и црква. Омладина је ноћ заменила за дан. Кафићи, дрога. Алкохол. Пушење. Кич уметност... Политикантска загриженост, фанови, навијачи... Расцеп вере, цркве и животне праксе, унутрашњег живота и спољних чињеница, од бомбардовања до марионетских влада.

"Личне" несреће и несигурност за будућност. Властољубост, подвале, користољубивост, крађе, пљачке, проневере. Царује мржња, завист, злоба, царују малигни национални митови. Експлоатација. Крв и мозгови просути шарају асфалт. Братоубилачки ратови и свих смртних и несмртних грехова се намножило. "Пуштају се у погоне" у употребу, без "свечаног пресецања врпце", неосвећења храмови, недовршена бетонска чудовишта у којима се налазе самоубице. У њима се држе проповеди, литургије. Пуштају се у погон недовршене спортске хале, ти модерни светски храмови, светилишта, модерне индустрије духа-душе младе, профитабилне. Ти храмови масовних бирократских мистификација интернационале капитала "пуштају се у погон". Они објекти који се пре пуштања реновирају или затварају служе као средство за *извоз-увоз омладине*. Једино извоз омладине цвета, школоване омладине.

Зар дух-душа песника Лукића да нема визије апокалипсе катаклизме..., последњег чина космогоније; краја сврхе стварања света и вероватно почетка стварања новог? Садашњост наша је, у ствари, она "светла будућност". Сада се дају "нове светле будућности" као спас из претходне "светле будућности".

Зар све то није и свесно и несвесно сила за визије песничких апокалипси? И уз то поједини животи, пракса животна и духовно-душевна људи, а поготову уметника, доприноси у стварању фантазмагоричних слика, визија апокалипсе, пропасти, или боље рећи - тражења спаса, разрешења у библијском, у новозаветном систему миљеа и осећања света па и апокалиптичног. У крајњем, тражење спаса у религиозном оптимизму. Значи можемо ову поему третирати у систему мишљења хришћанства, па и православља не као песимистичко дело, па ни мелиористичко, но у телеолошком, есхатолошком смислу као оптимистичко дело. Поема је измакла царству неаутентичности, светског. Измакла је лажној традицији.

Све се више гради црква, храмова, а кућерине по селима и станови у градовима зврје празни; палате направљене од крви и зноја и у њима се легу сове, бубе... Станови и градови полупразни у аветињској атмосфери болесних пензионера, стараца, старица, које су оставили најближи и вребају да умру, да поделе стан, да се вуку по судовима. Мирослав Лукић је све то свесно и несвесно видео и певао бар у блаженом стању поеме.

У мојим годинама ја се осећам немоћно пред овим што је Лукић написао, *песник у релативној сенци нашег времена*.

Овај рад је отпор тој немоћи.

Рецимо кратко и јасно - апокалипсе су могуће катаклизме. Нестанак човека са лица Земље је итекако могућ. *Писајти апокалиптичне поеме и књиџе није ствар помодности, политикантској; није стваре ачења постојаној. Можда бих могао рећи да је већина мојих књиџа у сржи мотива апокалипсе, или страха од апокалипсе - "смака света"? Смак света је далеко за људске појмове времена и простора, а човек је, ипак, трен трена, трунка трунке у манифестацији Апсолута. Много реалније и приземније треба мислити и на смак света. Упркос томе што уживамо у есхатолошкој, телеолошкој лирској фантастици лирских финеса Мирослава Лукића, ми, ипак,*

знамо за могућност катаклизме. Те финесе Лукићеве лирске драматике и епичности у крајњем засноване су на пукој реалности, физичко-хемијској и биолошкој твари, па и психолошкој. Упркос томе што их песници у дивној поетици језе и ужаса од могућности нестанка човека увијају у доживљене слике; упркос томе што је дубоко оправдани гнев изазван етичким, класним, психолошким и социјалним разлозима, ми знамо за реалитете. Лукићево певање о апокалиптичком је тачка пресека дубљих истина материјалних и духа-душе. Није његово певање књишко, ерудитно "лирско" наклапање. Оно је израз стања духа времена, па рецимо јасније и општије - самобитка, тубитка и Не(битка) онако како их доживљава Лукић. Упркос извесној препознатљивости и самобитка и тубитка, ова поема је оригинална пројекција Не(битка), есенције. Не, нећемо овде говорити да ли је есенција, Битак - Бог... Ни који је Бог. Или је нешто друго. Да се не упетљавамо у теолошке колоквијално-књишке заврзламе, јер бисмо се огрешили о аутентичност доживљаја, вида апокалиптичности могућег и оригиналности тог вида у поеми. Битак, Биће,... "човеков положај и коначни смисао у њему" (битку). Да не почнемо расправе о "бесконачним стварима о божјем уму" (intellectus archetypus...).

Крајњи телеолошки исход је тешко и немогуће схватити, а пуко прибегавање догматској антиципацији било које врсте је уметнички безвредно, и безвредно је због слабе истинитости. Ипак је Лукић избегао догматску антиципацију апокалипсе (хришћанску). Бар у живим сликама има самосвојности, оригиналности. Између "онога што није" и "онога што јесте". *Лукић није ујао (а свеједно како) у антикомунистичку конфекцију. Данас, чак и њумачи Носирадамуса користије у антикомунистичке сврхе. Лукић је искрен, неизвештачен, поштен уметник. Код Лукића је у њишању више овосветско иако је њривид њоеме оносветски.* Изгледа да је Лукић у оригиналности својој ипак далеко од безузроничности објаве, апокалипсе. "Човек је битно будућносно биће". Али можда и апокалиптично. Рецимо човек кроз сто милиона година... Овде и сада ... Лирско умовање иде и даље. Још у то када се умеша овај свет и онај свет.

(...) "Богови на небу". "Побожанствене датосџи" човека. Изгледа, то је процеп духа-душе, да кажемо, хришћанске, светосавске... Душе која ствара визије апокалипсе, крајњег. *Лукић није ујао у конвенционално, њривијално, религиозно, које иначе царује сада у нашој лијтератури. Није ујао у њарашеолоџију, коњукџурно светосавље. Наше лијтерате сада ујоџребљавају религиозносџи као средсџиво.* Средство рада, зараде као што су некад употребљавали марксизам. По Марксу "смрт подстиче човека на последња питања". Можда и на живот, поготову на онај живот који заслужује овакву казну као у Лукићевој поеми. Сетимо се и индивидуалне пројекције песниковог тела, збивања у телу која су несвесно подстакла песника на "последња питања" - есхатолошка...

Хегел каже: *Филозофија је зајраво релиџија ѡремешџена из срца у ум.* Да не улазимо у то која више досеже. Но, рецимо да изгледа у Лукићевој поеми на путу од срца ка уму кудикамо Лукић је ближи срцу. И добро је што је тако. "Логика срца" песника поеме... "Још у време сџарих Грка, реч срце није означавала само срце у ужем смислу, већ и душу,

расположење, поглед, мисао, разум"... "Орган човековој оштитења са Богом". Можемо рећи да је Лукићева песничка логика срца управо таква и то баш у његовој поеми.

Руски архиепископ Војно-Јасенетски анализирао је улогу срца на страницама Библије. По њему, ево шта све срце ради у Библији: тугује, кида се од злобе, ропће на Господа. У њему се су се угнездиле љубав, гнев... храброст и страх... Срце је способно за велико осећање уздања у Бога. Мислим да логика песниковог срца у овој поеми све то ради. Лукић као да хоће библијски: "и даћу им једно срце и нов дух међу њих и извадићу из њих њиховој камено срце".

Песник Лукић ипак у подтексту говори: "Тече из срца мојега реч добра". "Много има мисли у срцу човечијем". "Дај, дакле, слући својему срце разумно". Можда је и мистика блиска срцу? Поезија је сигурно блиска.

Моје нервозно, хаотично закључивање се наставља, јер, као што рекосмо, апокалипсе, објаве, се одупиру закључивању. У позадини свега је Бог... "не - Ништа - НЕ". Више богова. "Оличавање Бога". "Човек је Бој на Земљи" (хуманизам и ренесанса). "Бој постоји". "Врховно биће". "Биће у служби човека". Можда не би било лоше да Бог нађе неког другог да служи, и то изгледа због и ради човека, а и ради себе. Доста је служио. Наравно, ја имам право да се шалим, али Лукић нам показује да је Бој интимније присутан у људској пракси. Но, и ја нешто слично показујем у мојим књигама. *Нажлаост*, Лукић приказује у апокалиптичном виду, у визији истине које су можда већ за шрен шрена васељенској, већ иу, овде, као део процеса апокалиптичној. А ја их скоро и не примећујем.

Тома Аквински каже да постојање Бога може схватити "шек мали број људи, и што послије дуго времена и са примјесам многих заблуда". Чини ми се да у тај мали број људи спада и Лукић са својом убедљивом лирском заблудом апокалиптичном.

Нећемо сада и овде о поменутом хришћанском "скривеном Богу" који је очито присутан у Лукићевој поеми и који је као неки прамотив, узрок..., заједно са прагрехом. "Ја сам који јесам". Значи, он се подразумева у поеми. Лукић не одваја есхатологију и историју. Уз њу иде, наравно, и тубитак и самобитак. Упркос индивидуалном апокалиптичном ставу Лукићева поема је у хришћанском духу.

Ту је Човек. "Природно и друштвено биће". Наравно, компликовано је дефинисање човека, иако он све хоће да дефиниште, па и КРАЈЊЕ. Узрок свему и последицу свега. Можда етимолошко значење речи човек доста говори: човек - чело + век = (чело - група, балтички + век = син, словенски). Значи - син групе је човек. И етимологија истиче ово друштвено. Па ако хоћемо и апокалипса Лукићева истиче ово друштвено и у том друштвеном етичко, морално; можда као највиши вид друштвеног?

"Људско биће". "Људска нарав". "Имати". "Немати"... Дуга прича. Марксистичко и немарксистичко поимање човека. Свеједно како га поимали, као "homo ludens"..., "homo sapiens"... Свеједно, може му бити крај овакав како га види Мирослав Лукић у поеми. Свеједно је, за трен, ко ће бити и шта ће бити узрок таквом крају. Да ли нека космичка природна сила, или неки Бог, или хришћански Бог?

За ову поему Лукићеву није свеједно јер у њој изгледа доминира религиозно поимање.

(...) Човек "будућносно биће". Ево какву је будућност донело то биће. Будућност која је садашњост ове Лукићеве поеме-песме. Човек "биће праксе", "стваралац", "божји супарник", "зависно биће".

Куд би нас одвело ово лексиконско наговештавање компликованог проблема који је и у поеми? Но, компликованост изгледа разрешава - телеолошко виђење, есхатолошко виђење ствари. Разрешава оно вероватно, могуће које се приказује у овој Лукићевој поеми. Сва ова наговештајна питања о којима постоје књиге и књиге противуречне, диспаратне, налазе своје сигурно и коначно разрешење у коначном исходу човека, и то веома убедљиво поетски у Лукићевој поеми. Упркос томе што поема Лукићева има наслов и што се "ограничава" на православно; она има и универзалистички смисао.

Наше време је управо време убрзаног стварања светске историје (наравно, кроз интеграциону праксу). Говори се о свршетку "новог века". Можда је и природно да се на крају епоха и говори о катаклизмичким осећањима света, о апокалипси, о "пропасти света", или, апокалипси народа па и "изабраног народа". Да не гњавимо евентуалног читаоца са негативним могућностима науке и технике. Загађење... Морално загађење. Идеје о светском интегритету (глобализам) су давне идеје. "Златно доба". И хришћанство има те идеје. Упркос свему, овој Лукићевој поеми није стран универзализам. "Идите и учините све народе мојим ученицима" - каже Исус (Матеј, 28,9). За апокалиптичне идеје, за катаклизме, у крањој линији је свеједно ко ће остварити универзализам - радничка класа (интернационала), или интернационала капитала, или производне снаге и производни односи. Мало у шали, мало у збиљи, допринос универзализму даје и интернационала тероризма (па и државног). Изгледа да апокалипса (па и Лукићева) је део тог универзализма. Сетимо се хуманизма и ренесансе: "Универзални човек". Или, сетимо се Гетеа који уводи појам "светска књижевност". Изгледа, по хришћанству "историја добија свој коначни смисао само после свог свршетка" - задњег суда. Те импликације и експликације имамо и у Лукићевој поеми. Апокалипса у једном религиозном систему виђења ствари има неки трансцедентни виши смисао, метасмисао итд. Већ смо о томе говорили. Спасење и у неком дубоком смислу, у смислу "друге смрти", "суда...", "васкрснућа", "бесмртности душе". Али, упркос томе што се налазимо у миљеу блаженог стања Лукићеве поеме, већ се примичемо тачки када можемо упасти у теолошка прегањања сколастичка, или још горе, можемо упасти у тривијално, колоквијално "религиозно" надмудривање. Упркос свему, и Лукићева поема поставља питање - *"има ли људски животи неку коначну сврху?"* Као и многи пре њега, па и Тома Аквински поставља то питање. Постојање у свету. Циљ тог постојања. Човек "понижено биће", "највише биће", "отуђени човек".

Да, већ упадамо у густиш идеја које су тешко размрсиве. Изгледа, апокалипса, да кажемо право, може их коначно разрешити и размрсити. Можда је у тим чвориштима неразмрсивост био дух-душа песника ове поеме? Можда све ово долази од антропоцентризма? И нека - нека долази.

Шта бисмо без тог осећања и схватања? Нашли бисмо апокалипсу у себи. Лукић је нашао, као што смо показивали, апокалипсу у својим ирационалним вруљама комуникације тело-дух. Не би нам требала ни апокалипса из **Новог завета**, ни других књига, па ни ова Лукићева, ако бисмо је препознали у себи. Човек средиште света и крајња сврха његовог развитка... Дивна заблуда. И сâм у својим заблудама рођеним у бурама Празнине и Тишине, упадам у самоодбрани у Ништа и лични мит о антропоцентризму: **ВАСЕЉЕНА ПА И ШИРЕ...** Смисао човековог постојања је да превреднује Васељену па и шире. Можда је већина мојих књига из духа мог осећања антропоцентризма. И ова Лукићева поема је у крајњем део Лукићевог несвесног доживљаја антропоцентризма. Да није тако, порекла би се уметност. Антропологија морала. Све је у служби човека... А он?! Све му служи, а он у апокалиптички крај! "Жртвовање једних за друге". То изгледа желе и хришћанство и марксизам. А ОНО - највише биће - у апокалипсу!

Изгледа по поетском озрачењу поеме да су измешане функције Бога и човека. Мада паганство зна за прецизнија задужења и Богова и Човека? Можда је казна и самокажњавање човека средство? Бог - средство? У тој збрци можда долази и до апокалипсе? "Последња питања". Живот и смрт. И ту је избрисана тачна граница, нарочито са идејом о загробном животу и видовима тог живота и код пагана и са идејом о паклу, чистилишту и рају. Рађају се нова, последња питања за чије је разрешење изгледа потребна апокалипса. *Човек се у свему шоме самоценитира. И нека се самоценитира.* И да није тога можда не би било ни човека, ни његове самосвести и задивљујуће лепоте, самосвести о загонетки Не(битка), тубитка и самобитка. Можда је у праву Човек што је антропоцентричан и што за себе везује и апокалипсу? Неразмрсива жаришта и чворишта тих идеја свесно и несвесно раде у поеми **ФАТАЛНИ ОРТОДОКСНИ УСКРС 1999. ГОДИНЕ.**

Процеси апокалипсе Лукићеве, са пројекцијом ЈА и персоне (психијатријски појам) и ирационалног као пројекције ЈА несвесног. И можда пре свега пројекцију дешавања на нивоу органа тела... здравља тела. Порука и упозорење ирационалног о стању тела, органа. То је једна велика потврда субјективности као својства уметничког и песничког. Рецимо јасно - субјективност и на нивоу гена, ћелије...

Но, нека нас у троспору измири Ничеов Заратустра: *О ви виши људи, шта вам се чини! Јесам ли ја предсказивач? Јесам ли сањар? Пијаница? Тумач снова? Поноћно звоно? (Пијана песма)*

Дакле, ево пита нас Лукић у својој поеми, са поемом својом кроз речи Заратустре. Пита те, читаоче, виши човече - је ли Лукић у овој поеми предсказивач катаклизме (и своје)? Је ли сањар који види дубоке истине? Тумач свог сна (снова) који је и наш сан? Је ли поноћно звоно које нас упозорава? Је ли пијаница коме не верујемо? Или управо верујемо јер је пијанство склонило ограда истине између рационалног и ирационалног?

Апокалипса је процес. Прелазак квантитета у квалитет. Гомилање квантитета у процес... Мутација човека у ... Можда је та мутација својеврсна апокалипса, квантитет и у производним снагама и у производним односима итд.? На плану поезије Лукићеве, директно на плану поетике ове поеме,

можемо закључити да је Лукићева поема извесна поетска *муџација индивидуалној и колективној*. Пројекција тама бића, духа и тела песника, пројекција на колективно значење и смисао.

По неким мистикама "именовати значи спознати". Лукић је именовао и реџимо донекле спознао "мистеријум будућности"* и наше и Човека уопште.

Ако је наслов "монограм садржине", онда је цео сплет: и наслов, и именовање помаже прозирању "мистеријума будућности", па реџимо истог поетског легитимитета и легалитета као и *свейска йоейска црејходница* апокалипса, *објава Јованова* из **Новог завета**.

Лукићева поема има и неки дух и дах антиципативне критике света (не само ортодоксног). Лукићева поема има основу у научности, друштвеног бића и колективно несвесног. Има континуум људске свести. Способности предвиђања. Способности наслућивања.

Сигурно је тешко, и што је још важније неуверљиво давати неке закључке категоричке. Поготову кад су у питању овакве теме. Апокалипса, есхатолошко. Мада и ово што кажем је неки категорички закључак...

* **Откровење Мирослављево.** - Ја волим технику монтаже, јер у монтажи "двоје даје нешто треће" (Ајзенштајн). Волим уметање текстова. Волим да реченице, ставове, лирске песме користим као што користим речи, као језичке јединице. *Мирослав Лукић склон је тој џехници, џом џосџуџу.* Ипак, мислим да технике нису важне, више је важно да ли оне успешно, максимално изражавају садржину. Лукић убацујући народну песму *Ибар води* у своју поему о апокалипси, о "Откровењу", "Откривању", изванредно доприноси изразу садржине. Ми то показујемо, између осталог, и навођењем етимолошког смисла речи *Ибар*, смисла у коме видимо дубине и ширине, вертикале и хоризонтале смисла поеме. Значи, не само националне, но и општељудске поруке и смислове видимо. Наравно, показујемо и доказујемо не само етимолошким значењем песме о *Ибру* води но и глобалним ритмом, дахом, који се види и без читања; дакле - графичким, ликовним ритмом (песма о *Ибру* је три пута умонтирана), ритам неизневерене антиципације. Показујемо и садржином песме и целе песме-поеме Лукићеве.

Јованово Откровење је на крају Светог писма... Јованова апокалипса...

Да бисмо показали поетску чврстину апокалипсе Мирослава Лукића (фатални...) користили смо реченице и делове реченица из Јовановог *Ојкровења, ојкривења*. Дакле, користили смо неку технику монтаже језичке, неку технику контаминације.

Ојкровење Мирослава Лукића, које му даде Бог - да покаже својим... шта има ускоро да се збуде... Посведочио је реч Божју... И сведочанство о свему што је видео... Блажен је ко чита и блажени су који слушају речи пророштва и држе што је у њему написано, јер је време близу... ...Веран сведок првенац у мртвих... који јесте и који беше и који ће доћи. Веран сведок нашег времена, сведок из сенке естрадне, из сенке заблуда и отимачине. Он се обрете на острву нашег трајања и записује што гледа и шаље будућности... Жив и бејаше мртав... и има кључеве. Он написа што јесте и што ће бити после... Тајне виде. Откри... Откровење своје и наше.

Ја знам његова дела и труд, и његову стрпљивост и упорност, и да не може да сноси эле људе, и искушао је у ноћним бдењима својим оне који говоре да су апостоли а нису, и нашао је да су лажљивци. Лажљивци песничтва, народа и на крају лажљивци себе. Ко има ухо нека чује његову реч... Венац живота... Мртав а оживе... Неће се избрисати његово име из књиге живота. Он, смртни час искушења који ће доћи на свет. Слути га у песми-поеми **ФАТАЛНИ ОРТОДОКСНИ УСКРС 1999. ГОДИНЕ**. У свом *Ојкровењу*, у својој апокалипси веран и истински сведок будућности. Он виде у својем откровењу... Немају починка ни дању ни ноћу. Он то виде и објављује. Отвори књигу мистеријума будућности, отпечати њене печате. Од сваког племена и језика, и народа, и народности виде. ...Беше смрт и сад иђаше за њом... И даде им се власт да убијају и мачем и глађу, и, и виде: земљотрес..., црно сунце... Крвав месец..., небо..., гору.

Дође велики дан гнева и песник га виде и описа у поеми. Дођоше они којима би дано да науде... И, гле, потом виде: Празнина... Празнина - Тишина, Тишина, Тишина.

Изгоре... Ватра помешана са крвљу. Паде с неба велика звезда горећи као буктиња... Би ударена трећина Сунца. Многи људи помреше од вода, јер беху загорчане... Скакавци - да уде само људима који немају божјег печата на својим челима. И даде им се моћ да не убијају, но да киње. Људи ће тражити смрт, а неће је наћи. Прилике... Лица им беху као људска лица. Имаху власи као женска коса, а зуби им беху као у лавова, имаху оклопе, као гвоздене оклопе, а шум њихових крила беше као тугњава кола са многим коњима који трче у бој... Да - можда посетници из Вационе?! Можда дело Милосрдног анђела?

Да побију трећину људи. Не покајаше се за своја убојства, ни за своја врачања, ни за своја блудничења, ни за своје краве.

Песник са књижицом... Имаше у својој руци отворену књижицу... Намеравао је да пише. Времена неће више бити..., него ће се свршити тајна. Књижицу... Узе и и поједе је. Песник поеме је појео дату му књижицу. И рекоше му: "Треба оново да њорокујеш о множим народима, народностима, царствима. А ови имају власти да зайворе Небо - да не љада киша у дане њиховој њороковања, имају власти над водама - да их ѡрећварују у крв и да ударе земљу сваком недаћом - колико год ѡућа зазеле.

И кад сврше своје свдочанство, звер која излази из бездана рајоваће ѡрећив њих, и ѡбедиће их, и убиће их. Њихова тјелеса лежаће на улици великој града који се у духовном смислу зове Содом и Еѡија.

И песник сада и ово виде у духу-души својој, и казује нам.

И дође гнев твој и време мртвих - да им се суди.

И песник то гледа, и слуша, и прича нам.

Тешко земљи и мору, јер Баво сиће к вама с великим гневом знајући да има мало времена.

Спасење у поеми је неизвесно. Пас и кучка... је крај.

Змија - Баво...

Ко у ројство води и сам ће у ројство оћићи; ко буде мачем убијао, мора и сам од мача да ѡћине.

Чине се велика чудеса. Заводе се народи чудесима. Песник Лукић има мудрост. Израчунао је број звери модерне и наше, јер је то човеков број. А њен је број 666 скривен у деветки - 999.

А песник виде. Лаж се не нађе у његовим устима, непорочан је. Песник виде и објави сѡановцима Земље и свакој народности и сваком ѡлмену, и језику и народу. Паде велики Вавилон који је сѡрасним вином свој разврати најљао све народе. Модерни велики Вавилон... Њима се врши гнев божји... Царство би помрачено и гризли су своје језике од муке. Песници у сенци естраде у грчу жваћу и гутају своје језике - глас божанства, поетску проповед гутају.

Пуно богохулних имена. Чаша ѡуна ѡнусоба и нечистиће свакој блуда. Мајка блудница ѡнусоба земаљских. Жена која се оѡија крвљу светих. Изѡиће ће оѡећ из бездана, ѡа ће оѡићи у ѡројаст... А ѡозвани, изабрани и верни... ѡиће ће мрзети блудницу и учиниће да она буде ѡусѡа и ѡола, и ѡојешће јој месо. И сѡалиће је вѡѡром.

И трају паралеле Лукићеве и есејисте.

Паде демонско ѡребивалиште и склониште свих нечистићивх ѡѡица и склониште свих нечистић и мрских звери јер су од сѡрасној вина његовој разврати ѡили сви народи и царви земаљски су с њим блудничили. И ѡрѡвци и друѡи се обоѡиште од његове силне раскоши.

И то слути песник Мирослав.

И ѡрѡвци земаљски ѡлакаће и кукаће за њим, шѡо робу њихову нико више не куйѡје.

Јао, јао, велики граде, у коме се обоѡиште сви, сви који имају велике куће...

Иако је хришћанство, по мом мишљењу, компромисна религија - компромис између побуњене, експлоатисане класе и владајућих; оно итекако види класну експлоатацију, види класно, па и у апокалипси, Откровењу Јовановом то види. Вероватно аутор поеме види класно... тржиште... робу. И уметност је роба. Не постоји данас тек тако израз комерцијална књижевност. И ѡлас певача уз кѡшар, и музичара, и фрѡлаша, и ѡрубача, неће се више чуѡи у ѡеби, и никакав уметник ни од какве уметности неће се више наћи у ѡеби. И ѡлас млина неће се више чуѡи у ѡеби. И ѡлас младожење и невесте неће се више чуѡи у ѡеби, јер ѡвоји ѡрѡвци беху земаљски великаши, јер су ѡвојим чарањем доведени у заблуду сви народи у њему се нађе крв ѡрѡка и светих, и светих и свих који су закрани на Земљи.

Јован у *Откровењу* ево види и *Белу кућу*, види и кржаве бирократске мистификације експлоататорске, види **ЧАРАЊЕ**; види снагу тржишта и његово деловање на уметност.

Први Ускрс. *Савлада аждају, сћару змију, која је Баво и Саџана... Да више не доводи у заблуду народе.* Писац *Откровења* као да се намерачио на модерни израз **БИРОКРАТСКЕ МИСТИФИКАЦИЈЕ** - довођење у заблуду народа.

... *Блажен је и свети онај који има удела у Првом Ускрсу; над овим друџа смрт нема власи...*

И траје наше поиздаље упоређивање откровења, објаве Апокалипсе Јованове и апокалипсе Мирослава Лукића. Траје наше осветљавање апокалипсе са апокалипсом из Новог Завета, последњом књигом Новог завета... Ускрс... Смрт...

... Сатана ослобођен из своје тамнице изаћи ће да доводи у заблуду народе на четири краја Земље. Баво је, дакле, у бирократским мистификацијама, па и модерним бирократијама које доводе до онога што је опевано у Лукићевој апокалипси.

Мртвацима се судило... Друга смрт...

И видех ново небо и нову земљу... И рече онај, рече још: Најиши, јер су ове речи верне и истииније.

И Мирослав написа. Истините су речи песника поеме.

У име кога говори Јован у ***Откровењу***?

А сћрашљивцима и невернима, и знуснима, и убицама, и блудницима, и врачарама, и идолопоклоницима - и свима лажнима - њима је месито у језеру које ѓори од ваиџре и сумјора: што је друџа смрт.

Српски песник Мирослав (Лукић) је као писац апокалипсе, у духу одведен на велику и високу гору поезије и показана му је визија апокалиптична. И речене су му речи верне и истините, и да њима покаже шта има да се збуди. Он држи пророчке речи које чу и виде на први ускршњи фатални дан. Отпечати запечаћене речи свог гневног духа вруља ирационалних. Гнева против неправедних и нечистих. Напољу су пси и врачари, и блудници, и убице, и идолопоклоници, и сви који воле и чине лаж. Песник побеже у себе и из себе, из таме вруља духа који негодује... Песник нам сведочи визију потоњег. Он, изданак из корена истине.

Ко слуша пророчке речи ове песме-поеме? Ако има ко нешто да дометне. Зар нисам ја тај - есејиста, критичар, зар ја по природи ствари не domeћем? - не "проширујем", "продужујем", "прослеђујем"; као што рекоше умне поете за критичаре. Зар да се на мене навале зла написана у овој песми-поеми Мирослава Лукића? Јесте - никада нису чисти рачуни између песника и критичара; а изгледа - још мање су чисти рачуни између песника и есејиста који хоће да превреднују све, па чак и Васељену. Мислим да нећу ни одузети нешто од ове Лукићеве пророчке објаве поеме-песме као што нећу ни дометнути, јер песничким делима се не може ни дометнути ни одузети. Она трају аутономно у својој поетској енергији црне рупе. Можда се дела песничка обрачунавају са временом?

Да кажемо - неком "својом" компаративно-есејистичком техником, белетристичким делима, осветљавам предмет мог рада, огледа. У овом случају, то је *Откровење* - апокалипса Јовановна, задње, последње дело официјелног Новог завета. Мислим да је то компаративно осветљавање функционално у смислу откривања дубине онога о чему говорим (Лукићева поема) и још што је важно појачава се есејистичко јединство интересовања. Мени олакшава контакт са читаоцем...

POST SCRIPTUM

Скрећем пажњу евентуалном читаоцу : Овај рад је прелиминарно објављен у ЦД **Зона преливања : ДЕЛА Миодрага Мркића. И рукописи који се први пут објављују** :П. 21. **ЕСХАТОЛОШКИ РЕАЛИЗАМ ПОЕМЕ (Оглед о поеми Фашилни ортодоксни ускрс 1999. Мирослава Лукића)**, Мобаров институт: ЗАВЕТИНЕ Плус ултра, Београд, 2003, 121 стр. Друго издање. Споменуто електронско издање **ЕСХАТОЛОШКИ РЕАЛИЗАМ ПОЕМЕ (Оглед о поеми Фашилни ортодоксни ускрс 1999. Мирослава Лукића)** послужило је као основ за израду овог сажетијег издања...

О Лукићу сам написао следеће књиге: **АВЕТИЊСКА МЕТАФИЗИКА РОМАНА ЕСЕЈА (оглед о Ујкином дому)**, Књижевна радница рукотворених издања ВАЛТАЗАР ПРЕВАЛЕЗ - ЗАВЕТИНЕ Плус ултра, Београд, 2002, 120 стр.

ПРЕВРЕДНОВАЊА, Феникс, Београд, 2002, 139 стр.; 24 цм. Поглавље **“Манифест превредновања (Мирослав Лукић)”**, стр. 5 - 10.

003.Рукопис. - **СЕНКЕ БУДУЋНОСТИ (Фрагменти о Мирославу Лукићу)**, **ДЕЛА Миодрага Мркића. И рукописи који се први пут објављују**, Мобаров институт: ЗАВЕТИНЕ Плус ултра, Београд, 2003, 19 стр.

017. **КОМПАРАТИВНИ ОГЛЕД** *Сремац, Лукић, Кољо, ДЕЛА Миодрага Мркића. И рукописи који се први пут објављују*, Мобаров институт: ЗАВЕТИНЕ Плус ултра, Београд, 2003, 52 стр.

О Лукићевом *Ојусу** подстицајну, али недовољно познату књигу, написао је пре неколико година његов млађи брат, песник Александар.

* “У **УМЕТНОСТИ МАХАГОНИЈА**, у *Ојусу Мирослава Лукића*, пробудиле су се многе успаване душе. / Зар није Мирослав Лукић зграду свога *Ојуса* подигао на гробљу милиона појава?

Лукић је изабрао да живи на једноме заспаломе вулкану, који називамо **заборављени рудник старобалканскога наслеђа**. У том извору непресушном су се згруписали силни животи свеживота кроз време и простор, кроз материју, повест и судбину, мит. Лукић је морао проћи кроз велику, силну кризу, не само у младости, него и касније - после трагичне и никада неразјашњене смрти његове прве супруге; знам да је то била страшна криза и бура која је завитрчала, све узбуркала, покренула да из непознатих дубина изађе на површину и оживи несвесно и оно што се многим чинило да је мртво.

Пишући роман “ЛИТУРГИЈУ”, као и књиге “АРХИВАУОСНИВАЊУ, 1 - 5”, Лукић је отварао окна на свом бићу на свима његовим странама. Пишући песме, романе, или есеје, потврђивао је да иза сваке појаве коју осећа и види, има стотине појава. Урањао је у току и у лету у огромне реке и јата пуна непознатог вечног живота. Пројектовао их је на себе и себе на њих и осећао се боље, шире, дубље и више. Силазио је испод спратова на коме је свесно живео, силазио је на стотине спратова којих су обични људи једва свесни или потпуно несвесни, и у том смислу резултат је био више него изванредан : роман “Трговци светлости” и “Кућа светих ратова”, редимо. Ти романи се могу читати као поеме, као што се и многе Лукићеве песме могу читати као изванредна проза.

Свест није жанровски одређена; она је успавана или пробудена. Лукић је *ирокојао артиријске бумаре у свом унутрашњем бићу и отворио је источнике које је савремена култура и књижевност, и његове земље и светице, затрчала...*

3. Најбољим својим остварењима, Мирослав Лукић излази из онога у шта се ушло **материјално и физиолошки** “*штолико дубоко и широко да се, због црнебретавања духовног и небеског, изгубила равнотежа и, уопште, центар. Без центара се ипак не може. Мора да се успостави духовни центар, јер ће се, иначе, живети, као ишло се и живи, у расулу и нередлу и иустини*” (Б. Лазаревић, нав. дело, стр. 45).

Лукић је, као антологичар и есејист, радећи пре свега на антологији српске поезије XX века **НЕСЕБИЧАН МУЗЕЈ** и студији **РЕЛИГИЈА ПОЕЗИЈЕ** (Београд, Заветине, 1999), прошао кроз једно мучно али корисно искуство, које му је морало бити од помоћи као песнику и прозном писцу.

Александар Лукић пише: “(Туга, светлост и бескрајност...) - ” Све је у овом свету тужно, да се исказати не може. Ако овај свет има душу, онда је то - туга. У свету је тако многа бола, тако многа јада, тако многа смрти, тако многа треха, - да ли Бог икада претијаје да тужије над овим светом? Грех, сваки људски грех, зар не прелије светом и не залије тужом светло лице Божје? / ”Туга је моја свагда са мном”, - то је псалмопјевчева исповест. Овај свет стоји на тужним душама. Човек вреди онолико колико има способност за тужу. Тужује ли тужом неког човека, вреди за два човека; тужује ли тужом многих људи, вреди колико сви они; а тужује ли тужом свих ствари и свих бића, вреди колико сви светови скупа, и још више, несравњиво више”, писао је ава Јустин Поповић, додајући : ” душа је људска ужас, и проклејство, и лудило” (без Господа Исуса Христа).

...О, где сам, где сам то, Боже, ја?

И ко то тако сејно пребера
по диркама клавира. Ко то у мени
тако сирљиво и нежно свира?

Заборав, рана туга? Све је чудно, и ваздух.
Као на свадби у Кани галилејској
вода се претвара у вино, Дух -
у мрежу орахову у Гори Лелејској.

Све је прељубиво, златномеђе,
ја и јај рај голубачких крвоија.
Уиће јојока, лешиар, салаш, јавић
и русе косе сеоских ростија...

Све је чудесно, у суну, на шрен.
Величанствен мир брестова. Шибље.
Измаљца низ реку, Свачак. Пасји дрен.
Белушица на врби. И у илићу очји рибе...

(Мирослав Лукић, одломак песме **ДРАМА ОВЕ МОЋНЕ УНУТАРЊЕ ПОЗАДИНЕ**, књига **БРШЉАН ОКО МЛАДОСТИ**, стр. 60)

Ова песма је из збирке "Судбина раба Мирослава", коју је песник понудио београдској "Просвети", 1972. године (рукопис је одбијен и објављен је тек четврт века касније!); вероватно је написана у време када је песник студент београдског Универзитета, као двадесетогодишњак.

Као врло млад човек, песник је обузет тугама и чежњама : око њега се роје бескрајности; он се обрео у овом загонетном свету као човек и као песник : то је прво и велико чуђење. Песник је зачуђен и као да неми пред светом. Али, он полако почиње да долази себи од узбуђења и чуђења. Он долази себи, он бива собом, бива личност. Он осећа себе као себе, и

Лукић је тражио духовни центар, радећи годинама на споменутим књигама.

И видео је да су материјализам и позитивизам затрпали људе, као стихаја. "Деведнаести је век био у ројцу. Ниче и Достојевски су му њевали одело. Дух је био уморан, изузев у позитивизму и испрживању меса, и све се било претворило у пустињу. Двадесети век је отишао и даље : пустином пустиње и задах лешине. Храбре и животиворне идеје нема. Јако је само даље напуштање ринчичких снаја и уверени али уморни крици већих духова који позивају у помоћ..." (Б. Лазаревић, исто, стр. 46).

Радећи на **НЕСЕБИЧНОМ МУЗЕЈУ** и **РЕЛИГИЈИ ПОЕЗИЈЕ**, али и у најбољим његовим романима ("ЛИТУРГИЈА", "УЈКИН ДОМ", "Месечева свадба"...) (као и на књигама песама "ЗЕМЉА НЕДОБИЈА", "АРХИВ У ОСНИВАЊУ, 1 - 5", "Русал"...) Лукић се побунио против пошлости последњих векова која попут олује уништава **ВРЕДНОСТИ**.

У два последња века човечанство је черечено американизмом, болшевиизмом, фашизмом, европеизмом, обездуховљењем човека, одрицањем неба и свега над главом."

Александар Лукић **ЈЕВАНЂЕЉЕ МИРОСЛАВЉЕВО**. Сјудња о бољољовчанском реализму. Увод у легенду, Едитион Sectio Caesarea, Paris - Мобаров институт, Београд, 2001., стр. 75- 76

покушава да повуче одређену границу између себе и несебе, јер се на неки необјашњив начин све прелива у њега и он у све. *Он је ушкан у грандиозну стајну постојања; васиона је око њега као шело, и он је у њој као душа, успрејшала...*

Лукићеви **рани стихови**, мислим на оне које је написао после маја 1969. године, после објављивања његове прве књиге "Хомољски мотиви" (1969), и на оне стихове које је написао до своје двадесет и осме године, израз су сталног доливања и одливања, сталног таласања и преливања свега и свачега. Кроз све то и у свему томе вечито кружи песниково осећање и сазнање себе као себе, као личности, као бића недељивог и једноставног. У то време, у српском друштву и књижевности, човек би да окује себе чврстим и масивним земаљским стварностима. Ова врста подсећања је нужна да би се разумела позиција овог песника. " (стр. 44 - 45)

"Мисао младог песника Лукића захватила је метафизичка паника, гонећи га и вијајући из хаоса у хаос, из ужаса у ужас, из потреса у потрес, из пустиње у већу пустињу. Чинило се да се у песнику све измешало, све : од ничега до свачега, од безумља до свеумља, од пролазног до вечног, од пакленог до рајског, од ђавола до Бога.

Песник је обузет осећањима и сазнањем - два мала сунца у њему обасјавала су све мракове у њему и у световима око човека.

Чинило се да у младом песнику нема лека од фантасичноћа. Зар нису и светиови у њему, и светиови око њега, изашкани од нечеј фантасичноћ, несхватљивоћ, несагледаноћ? То је било осећање које никада не може заспирети.

Лукићева мисао је замишљено кружила по златној ивици свемира, и његово осећање је вапило у дубини немира. Његов разум се нагињао, нагињао до руба лудила у тражењу Бога.

Многе су се супротности загрмиле у песнику загрљајем у коме се гуше. *Тајанствени мајстество светиова недољиво је привукао мисао песника, увлачећи је у неку страсну штру и вихор.* Праужас у младићу се одморио и усправљао се, будио у песнику као мисао... " (стр. 46)

Сви аутори, који су до сада писали о песнику М. Лукићу (а нема их много), нису се много задржавали на мистици овог песника. Па и на екстази појединих песама овог песника. Сфера мистике у поезији М. Лукића је гранична сфера, која прелази "границе објективноћ, објективираноћ светиа". Лукићева поезија припада свету мистике а не религије. Лукић је песник продубљене духовности и пожељнога стваралачкога развоја. Узме ли се у обзир читав његов објављени песнички, али и прозни и есејистички опус - Лукић је - ишао кроз тескобу, стихију и бројне баријере ка новој духовности и новој мистици. Узалуд ћемо тражити у поезији М. Лукића тип лажне мистике, лаж колективизма...

Берђајев није написао књигу о *последњој сфери мистиике*. Можда је пише на ономе свету? Али Берђајев је знао да "једини начин за разарање објективацијскоћ светиа је човеков стваралачки напор". Велике је стваралачке напоре Лукић уложио у стварање свог, у оквирима матичне српске књижевности, јединственог *Ојуса*. Позицију овог писца најтачније је скицирао један од његових бољих познавалаца, песник А. Лукић.*

После Ускрса 2004. године у Београду

Миодраћ Мркић

* "Није случајно, двадесет и пета књига Лукићевог опуса **УМЕТНОСТ МАХАГОНИЈА - Усамљено дрво**, I - понело тако добар наслов : то је тачан опис позиције и улоге и судбине овог песника : он стоји као *исцеђено дрво, књижевни горостас, наспрам духовноћ и књижевноћ занствераја епохе Хокус - аокуса*, наспрам мисаоних и језичких сазвежђа, распрострањених заблуда и фабрика лутака..." (нав. књига, стр.16)

ЕСЕЈИСТА МИОДРАГ МРКИЋ

Рођен је у Трстенику - Дреница (Косово,1932). Окусио је горки хлеба избеглиштва током Другог светског рата (породица му је избегла у округ пожаревачки). Бек је провео као професор књижевности. Живи у Београду. Написао је више од двадесет књига есеја.

Поетика древној и модерној (Београд, 1991); *Поетика древној и модерној 2* (Београд, 1992); *Пољед њреко њесниковој зида* (Београд, 1992); *Поетика древној и модерној 3* (Београд, 1994); *Поетско досезање бића* (Београд, 1996); *У ѡми знака* (Београд, 1997); *У ѡми знака 2* (Београд, 1998); *Дивне реалне лажи* (Кањижa - Београд, 1998) и *Ољеди о сићналистичкој ѡсми - слици Ах+ (Ах крсѡ) Слободана Вукановића* (Подгорица, 1999), *Прилози за биољрафију Бавола* (Београд, 2001); *Рембоов двојник - ољеди о романима Богислава Марковића* (Београд, 2001); *Маљновсња Ђарка Ђуровића* (заједно са Велизаром Бошковићем и Бранком Поповићем) - *ољед о књизи лирике Расѡ и смирај* (Београд, 2001); *Неко дрући - ољед о роману Саћа о Саћу Сава Марѡиновића* (Београд, 2001); *Голешка бољиња (Наша Велика мајка)* - Београд, 2002 ; *У меѡафизичкој истѡсѡи / ољед о Никуда Луке Проишића...* Београд, 2002; *Двосѡрука ѡарабола* (критика о прози Богислава Марковића) (заједно са Војиславом Бубањом), Београд, 2002; **АВЕТИЊСКА МЕТАФИЗИКА РОМАНА ЕСЕЈА**, Београд, 2002; **ПРЕВРЕДНОВАЊЕ (Три вићеза ресѡаурације ; Поноћни самољроѡсѡињик)**, Београд, 2002; *Кроз ѡукоѡине каменој неба - ољеди о лирици и ѡрози Перивоја Пољовића, Андријевица, 2002; С оне сѡране вешѡине* , Андријевица, 2003; *Прилози за биољрафију Боља*, Београд, 2003

ЦД **ДЕЛА Миодрага Мркића И рѡкописи** који се први пут објављују: 001.Анекс 1. 001. I. РУКОПИСИ. У ѡми знака 3. 002. О *Maestri per Pjetru A. Лукића* 003. *Сенке будућносѡи* 004. Поводом Кундере 005. Лирски ѡаѡос 006. Тајне наслађа 007. Анѡциѡација 008. Поноћни самољроѡсѡињик 009.Немамо времена да се чудимо 010. О ѡсми двојнику, сени 011. Књига духа енциклопедије 012. Будућносѡи сићнализма 013. Ољед о реч сѡрели 014. Љубавни

иpоyџао Р. Мићуновића 015. Јарослав Сујек 016. Поејска коџка З. Сарића 017. **Компаративни оглед (Сремац, Куељо, Лукић) II. КЊИГЕ. 013.** Голешка боџиња 014. Авејињска мейтафизика романа есеја 015. Рембоов двојник 016. Двосџрука џарабола 017. Лирска алхемија 018. Прилози за биоџрафију џавола 019. Кроз џределе каменоџ неба 020. Превредновање , **ЗАВЕТИНЕ Plus ultra, Београд, 2003. Прво издање**

Друго издање ПД ~~ДЕАА~~ **Мисоџраја Мрџића Ирукојиси** (на самом крају 2003. - штампано у ПДФ формату) допуњено је прелиминарном верзијом огледа "Есхајолошки реализам џоеме".

Рукопис ове електронске књиге, "Есхајолошки реализам џоеме", послужио је као основ за писање огледа **ПОСЛЕДЊА СФЕРА МИСТИКЕ.**

Мирослав Лукић
ФАТАЛНИ ОРТОДОКСНИ УСКРС 1999.
Миодраг Мркић
СФЕРА ПОСЛЕДЊЕ МИСТИКЕ

Издавач
НЕШИЋЕВ МЕМОРИЈАЛ
Посебна породична заветина
М. Мркић
Београд

Штампа
Књижевноручничка радионица
рукођворених и електронских издања
ВАЛТАЗАР ПРЕВАЛЕЗ
Београд
Штампано око Сасовдана 2004.
Тираж
250

—

—

*Ова књиџа се објављује
као знак сећања на несуђеног колеџу
професора и песника који је то одбијао да
буде до краја...*

ЖИВОЈИН НЕШИЋ (1950 - 2003)

Полугодишњи помен, јун 2004

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41.09-13 Лукић М.

012 Лукић М.

МРКИЋ, Миодраг

Сфера последње мистике : есхатолошки
реализам поеме / Мркић. Фатални ортодоксни
Ускрс 1999. / Мирослав Лукић. - Београд :
М. Мркић : Нешићев меморијал, 2004
(Београд : Валтазар Превалез). - 102 стр.
: ауторова слика ; 21 см

Ств. насл. у колофону: Последња сфера
мистике. - Тираж 250. - Напомене и
библиографске референце уз текст.

ISBN 86-902741-6-2

1. Др. уп. ств. насл.

а) Лукић, Мирослав (1950-) - "Фатални
ортодоксни Ускрс 1999." б) Лукић, Мирослав
(1950-) - Библиографије

COBISS.SR-ID 114487308

**ФАТАЛНИ
ОРТОДОКСНИ
УСКРС 1999.**

Лукић

Мркић **СФЕРА
ПОСЛЕДЊЕ
МИСТИКЕ**

**Нешковић МЕМОРИЈАЛ
Посебна породична заветина**